

Høgskulen
på Vestlandet

BARNkunne
Senter for barnehageforskning

FILIORUM Senter for
barnehageforskning
Universitetet i Stavanger

Norsk Barnehageforskningskonferanse

Å skape bærekraftige barnehager – perspektiver, muligheter og utfordringer

Digital konferanse
28-30. september 2020

Velkommen til Norsk barnehageforskningskonferanse 2020!

Det er med stor glede vi ønsker dere velkommen til årets barnehageforskningskonferanse. Konferansen arrangeres for andre gang, men for første gang skal konferansen være digital. Med konferansen ønsker vi å skape en møteplass for forskere og praksisfeltet.

Det overordnede temaet for konferansen er «å skape bærekraftige barnehager». Hvilke fortellinger finnes om den bærekraftige barnehagen? Hvilke eksempler finner barnehageforskningen på gode, inkluderende og rettferdige barnehager? Hva vet vi i dag om barnehagens bidrag til å fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse? Og hvilken forskning trenger vi? Dette er noen av spørsmålene som vil bli diskutert under konferansen. På konferansen presenteres hovedforedrag som på ulike måter er relatert til hovedtemaet og en rekke parallellsesjoner med foredrag og diskusjoner. Det legges også opp til en paneldebatt der verdi- og kunnskapsgrunnlaget for fremtidens barnehage vil bli diskutert. I forbindelse med at konferansen blir digital har vi også samarbeidet med kunstnere i vår region som har vært med å utvikle flere kunstneriske overraskelser under konferansen.

Vennlig hilsen programkomiteen

Programkomite:

Marianne Presthus Heggen (chair) - BARNkunne, Høgskulen på Vestlandet

Hege Wergedahl (chair) - BARNkunne, Høgskulen på Vestlandet

Elin Eriksen Ødegard (chair) - leder av BARNkunne, Høgskulen på Vestlandet

Aihua Hu (EasyChair-støtte)- BARNkunne, Høgskulen på Vestlandet

Linn Jeanette Fylkesnes (konferanseorganisatorisk og teknisk støtte), Høgskulen på Vestlandet

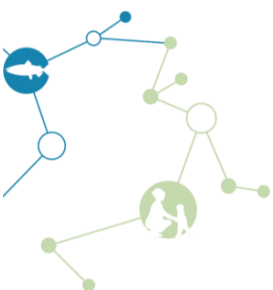
Helene Oestreich (teknisk støtte), Høgskulen på Vestlandet

Thale Jacobsen Åsli (teknisk støtte), Høgskulen på Vestlandet

Elin Kirsti Lie Reikerås, FILIORUM, Universitetet i Stavanger

Marit Alvestad, FILIORUM, Universitetet i Stavanger

Secilie Schelbred, FILIORUM, Universitetet i Stavanger

Presentasjoner

Hovedforedrag	s. 8-11
Muntlige presentasjoner og digitale rundebordsdiskusjoner	s.13-76
Symposier	s. 78-101

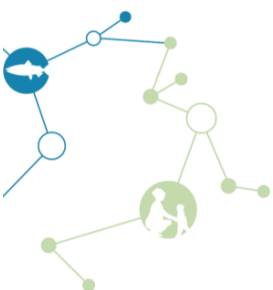
Hovedforedrag i alfabetisk rekkefølge

	side
Blenkinsop S, professor ved Simon Fraser University, Vancouver, Canada Wild Pedagogies ... or ... changing the world through early childhood education	8
Johansson E, professor ved Universitetet i Stavanger Tilhørighet – Å skape felleskap i barnehagen	9
Li M, associate professor at Beijing Normal University, China, and Xu J, teaching researcher, Shenzhen No. 3 kindergarten, China Research-practice partnerships for quality improvement in early childhood education: Case studies from contemporary China	10
Ødegaard EE, leder av BARNkunne og professor ved Høgskulen på Vestlandet Å skape bærekraftige barnehager – utforskning som barnehagens signaturpedagogikk? ...	11

Presentasjoner i parallellsesjonene i alfabetisk rekkefølge

MP, muntlig presentasjon; DR, digital rundebordsdiskusjon; S, symposium

	side
Aksnes K. Å forska på eigen praksis – «critical friend» som metode for å tilnærma seg forskinga Objektivt (DR2)	13
Alatalo T, Norling M, Magnusson M, Tjåru S, Hjetland H & Hofslundsengen H. Høgtlesing og tidlig skrivning i svenske og norske barnehager (MP5)	14
Alm S. Fremtidens fiskekokker (MP8)	15
Alme H & Alvestad Reime MA. Children's participation in the nature-kindergarten (MP14)	16
Barstad E. God lyd i barnehagen (DR1)	17
Bergan V & Frantzen L. Helsefremming og livsmestring på timeplanen i barnehagelærerutdanningen (MP17)	18
Birkeland Å. Global dialogues in local practices (S5)	98
Birkeland Å & Grindheim LT. Militære artefakt som leikemateriell i barnehagen? (S7)	101

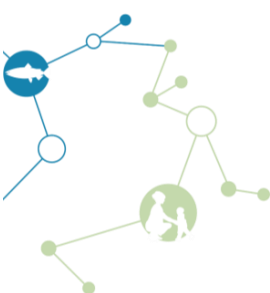

Christensen I, Al Khoudry BA, Abou-Dagga S, Susan L & Raji S. Kindergarten teacher's psychosocial support of traumatized children in Norway and in Palestine (MP10)	19
Christiansen SF. Bruk av digitale apper for å engasjere barn i matematiske samtaler: hvordan støtter barnehagepersonale barns matematiske språk mens de spiller digitale spill? (MP18)	20
Crisostomo AT. Workshopmetodologi – et potensiale i utdanning for bærekraft? (MP4)	21
Daviknes T & Schei TB. Bærekraftig sang i barnehagen (S1)	78
Dybvik H & Jæger H. Lesing for og med småbarn (S4)	89
Eide G & Bråten I. Materialmøter i barnehagelærerutdanningen (S1)	79
Eidsvåg GM. Bærekraftig omsorg i barnehage (MP10)	22
Eik LT, Steinnes GS & Ødegård E. Interaktiv forskning som omdreiningspunkt for kompetansebygging i barnehagen (MP12)	23
Elvethon E, Løkken IM & Svennson HB. Personalets håndtering av negativ atferd mellom barn i småbarnsgrupper (MP9)	24
Esmaeeli S, Walgermo BR & Reikerås EKL. Barn med svak språklig kompetanse i barnehagen og overgangen til skolens (lese- og skrive) begynneropplæring i lesing og skriving (MP5)	25
Evertsen-Stanghelle C. Evaluation of CLASS quality assessment tool in the Norwegian Early Childhood Education system (DR2)	26
Fimreite H. «Å sjå moglegheiter i låste mønster» - Eit dannelsesperspektiv på kollegaveiledning i barnehagen (MP1)	27
Fjellanger LI, Halland S, Nylund MB & Winje AK. Fra student til profesjonsutøver. (MP19)	28
Fodstad CD. Lesefelleskap med ettåringer i barnehagen (S4)	88
Folkedal SB & Ødemotland S. Utforsking gjennom prosessdrama (S1)	80
Gjerme V, Sadownik A & Træet M. Kindergarten's visual communication with migrant parents: (re)distribution of information as important aspect of social sustainability and good governance (MP2) ..	29
Granone F, Morselli F, Robotti E & Pollarolo E. An outdoor mathematical experience in Italian and Norwegian kindergartens analyzed from different mediational perspectives: a case study (MP17)	30
Greiner S-E. Studenters subjektposisjoner i barnehagelærerutdanninga (MP19)	32
Grindheim M. Borns utforsking av seg sjølv, andre og sine omgjevnadar igjennom estetiske førstepersons opplevingar (MP11)	33
Grønsdal I, Borgenvik K, Hansen H & Fjellanger LI. «Koffor lagar boka lyd?» Digital teknologi som opning og lukking av samspel mellom menneske og materiale i ein kollektiv estetisk læreprosess i barnehagen. (MP6)	34
Harbitz H & Thomsen FS. Mediering og estetisk samspill i barnehagen (DR1)	35
Haukenes MB. Demokrati-, omsorgs- og relasjonsorientert pedagogisk ledelse i møte med barn og barnegrupper i barnehagen (S3)	85
Haukenes MB, Sadownik A, Hjelle K, Sjursen K & Sollesnes BI. Economic and Social Sustainability in Corona-Digitalized Kindergarten Teacher Education in Norway (MP7)	36
Hillesøy S & Ohna SES. Samarbeid om utvikling av kompetanse for inkluderende praksiser (SUKIP) (MP16)	37
Hjelle K. SKIKKETHETSVURDERING I BARNEHAGELÆREUTDANNING (S3)	86
Hoem J & Eide G. Utvidet virkelighet i bøker for barn (MP6)	38
Hoff K. «Barnehagekraft» - leik og leikemateriale som bærekraftig utdanning i barnehagen (S7)	99
Hoveid S, Eide C, Tangen S, Rasmussen A & Olsen A. Å la barns nysgjerrighet lede vei i utforsking av naturen (MP13)	39
Hu A & Ødemotland S. Fostering cultural sustainability in kindergartens through neighborhood projects (S5)	96
Håberg LIA. Kva barn treng å lære i barnehagen før skulestart (MP5)	40
Håberg LIA. Litteraturreview om informantar i norsk empirisk barnehageforskning 2008-2017 (MP12) ..	41
Iversen RL. Rampenissen i barnehagen – mellom lek og overbevisning (MP13)	42

Jernes M, Knaben ÅD, Tungland IBE & Alvestad M. Pedagogikk og tverrfaglighet: forskning på den reformerte barnehagelærerutdanningen (BLU) i Norge (MP19)	43
Kaarby KM & Jørgensen-Vittersø K-A. På spor etter drabantbyens steder for lek og bevegelse (S2)	82
Kaarby KME & Lindboe IM. Bærekraftig partnerskap om kunnskaps- og kompetanseutvikling mellom praksisfelt og universitet (S2)	83
Kaldhussæter R. Barns etiske justeringer mellom asfaltkanten til skogen (DR1)	44
Kamisaka Y & Wergedahl H. Variasjon i mattilbud og håndvaskrutiner i praksisbarnehager (MP8)	45
Karlsen B and Dardanou M. Å samles og formes i barnehagens nærmiljø (MP15)	46
Kristiansen AL, Himberg-Sundet A, Medin AC, Bjelland M, Lien N, Holst R & Andersen LF. Resultater fra en gruppe-randomisert barnehagebasert intervensjonsstudie for å fremme grønnsaksinntak blant barnehagebarn: BRA-studien (MP3)	47
Kulset N & Halle K. Det avgjørende 'vi' for økt musisering i barnehagen (MP11)	48
Kucirkova N. International Collective of Children's Digital Books: new models for children's e-books (S6)	93
Lafton T & Odegard N. Rom, materialer og materialitet i undervisning av masterstudenter (MP6)	49
Madsen S, Thorvaldsen S & Unstad T. A sustainable future with digital technology in kindergartens. (MP7)	50
Maison L. "We are peasants": On place, identity and the political Early childhood Educator (MP15)	51
Metell M. Å forske sammen med småbarn i og gjennom musikkafeen: Utfordringer og muligheter (MP11)	52
Midtbø IL & Heggen MP. BEGRIP – Samspel, deltaking og medverknad som vilkår for å utvikle forståing av bærekraft i barnehagen (MP1)	53
Mitchell MG. Med blikk for detaljer –Om barns oppmerksomhet mot detaljer i bildene i en høytlesningspraksis (S4)	91
Nornes-Nymark M & Bergersen A. Den fleirkulturelle barnehagen med søkelys på fleirkulturelt innhold og kultursensitiv handlingspraksis (MP16)	55
Nystad K, Drugli MB, Lydersen S, Lekhal R & Buøen ES. Foreløpige funn om små barns stress under tilvenning i barnehagen (MP9)	57
Ohm M & Skoglund R. Å høre til - Forebygging av mobbing i barnehagen utfordrer samarbeidet mellom foreldre og barnehage (MP2)	58
Oropilla C. Is there space for research with young children and older adults in kindergartens? (MP4)	59
Plischewski H, Haug IA, Tanum I & Lea S. Førstehjelpsopplæring av barnehagebarn. (MP3)	60
Pollarolo E. Higher-Order Thinking in Early Childhood Education and Care (DR2)	61
Reikerås E, Moser T & Tønnessen FE. Sammenhengen mellom barns språklige og motoriske utvikling i barnehagealder (MP14)	62
Ryslett K. MATOMSYN I BARNEHAGEMÅLTIDET (MP8)	63
Sageidet MB, Heggen MP, Bergan V, Utsi TA, Krempig IW, Grindheim LT, Bøe KW, Goga N, Lynngard AM, Nappen KG, Lynngård J, Maison LM, Crisostomo AT, Kaldhuseter R & Knudsen S. Children as eco-citizens – field work experiences and quandaries with the participatory design (MP12)..	65
Sageidet MB, Heggen MP, Ugelstad IB, Grøsvik K & Eikeland S. Physical Education and Natural Sciences in Norwegian Early Childhood Teacher Education (MP17)	66
Sanderud JR, Gurholt KP & Moe VF. Vilter danning om vinteren (MP15)	67
Santana MO. Styrers perspektiv på barnehagelæreres lederkompetanse (MP1)	68
Selliseth KJ. Digital dokumentasjon og foreldre sitt innsyn i barnehagen (MP2)	69
Sjursen K. Toddlerlek i barnehagen - Lek i et fenomenologisk perspektiv (S3)	84
Skoglund RI. Children's perspectives in a project about local sustainability in Chinese and Norwegian kindergartens – a didactical approach (S5)	97
Skoglund RI & Grindheim LT. En didaktisk tilnærming til barnehagebarns forestillingslek (S7)	100
Stangeland EB. Før lesingen starter (S6)	94
Strøm T, Aastad AC & Standal R. Økt fysisk aktivitet for alle barn (S2)	81

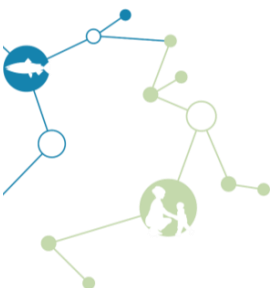

Systad B. Matematikkens verden gjennom digitale verktøy: Barns samspill i aktivitet med nettbrett. (MP18)	70
Sønsthagen AG & Glosvik Ø. Barnehageleinga si rolle i fleirkulturell kompetanseheving (MP16)	71
Torbjørnsen IB & Urdal GHS. Teikn-til-tale til alle i barnehagen – kva muligheiter og utfordringar ligg i ein digital læringsplattform? (MP18)	72
Tunkiel KA. Lesepraksiser i polske familier i Norge: Noen tanker om samarbeid rundt høytlesing med flerspråklige barnehagebarn (S4)	90
Undheim M. Barnehagebarns multimodale digitale fortellinger – en remiks av kulturelle ressurser (S6)..	92
Utsi TA, Krempig IW, Isaksen M & Bøe KW. Å LUKTE PÅ PLANTER – EN MÅTE Å BLI KJENT MED ULIKE PLANTEARTER (MP13)	73
Vee MK & Meaney T. Evaluering av matematiske digitale spill: Hva barnehagepersonell lærere legger merke til (MP7)	74
Vist T, Anvik E, Kulset NB, Danbolt IA, Engesnes N, Hagen LA, Halle K, Haukenes S, Knudsen JS & Schei TBB. Sangforskning i norsk barnehage – en særegen og bærekraftig internasjonal stemme? (DR3)	75
Ødegaard EE, Birkeland J & Oen M. Barnehagelæreren som medforsker. Forskning i partnerskap – et konseptuelt grunnlag (MP4)	76

Hovedforedrag

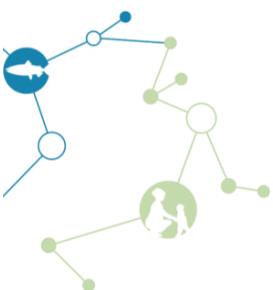

Wild Pedagogies ... or ... changing the world through early childhood education

Professor Sean Blenkinsop
Simon Fraser University, Vancouver, Canada

Contact information: sblenkin@sfu.ca

Through the use of several stories and examples drawn from the early childhood classrooms of three environmental public schools I have helped to create, this talk will explore three key pedagogical strands that I think are important for EC educators to consider: the relational, the critical, and the existential. The focus will be on what these strands are, why they are important, and how they might be extended and even challenged. Then using the frame of the six touchstones for Wild Pedagogies I hope to make a careful list of the pedagogical offerings that environmentally engaged (and concerned) educators might make to the larger world, including public education, in the hopes of supporting the changes that must occur.

Tilhørighet – Å skape felleskap i barnehagen

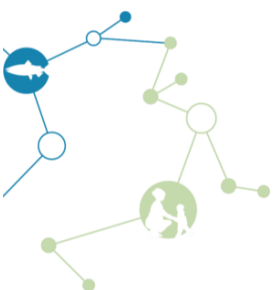
Eva Johansson (professor)
Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: eva.johansson@uis.no

Barnehagen er en samfunnsinstitusjon og en plass for felleskap og mangfold. Barn kommer til barnehagen med ulike sosiale, kulturelle, religiøse og/eller språklige bakgrunner, erfaringer og forståelser. I møte med andre og med bakgrunn i ulike erfaringer og interesser utvikler barn og voksne tilhørighet til ulike fellesskap, de utvikler ulike identiteter og erfaringer med «vi» og «dem». Disse fellesskapene er forbundet med ulike opplevelser av tilhørighet og inkludering, men også opplevelser av utenforskap og ekskludering.

At barn har rett til å oppleve tilhørighet med kamerater og voksne i barnehagen uavhengig av deres bakgrunn, erfaring og kompetanse kan virke selvklart, men hvordan ser det ut i dagens barnehage? Hvordan skapes tilhørighet i barnehagen?

I denne presentasjonen utforskes tilhørighet i barnehagen. Tilhørighet forstås med utgangspunkt i to ulike perspektiv: opplevelsen av tilhørighet og hvordan tilhørighet skapes og eller hindres. Prosesser der tilhørighet skapes forstås som politiske prosjekt, der makt og posisjoner ofte bestemmer hvem som er innenfor og hvem som er utenfor ulike fellesskap, og hvem og hva som gir rett til å bestemme grensene. Presentasjonen bygger på et internasjonalt forskningsprosjekt: *Politics of belonging: Promoting children's belonging in educational settings across borders*. Prosjektets målsetting er å utforske prosesser som skaper tilhørighet i ulike pedagogiske miljøer i Finland, Island, Nederland, Norge og Sverige.

Research-practice partnerships for quality improvement in early childhood education: Case studies from contemporary China

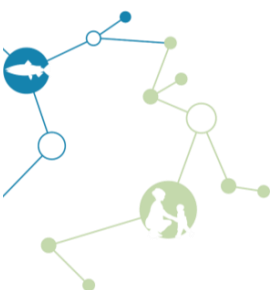
Minyi Li (Associate professor)¹, Jingyi Xu² (teaching researcher)
¹Beijing Normal University, China; ²Shenzhen No. 3 kindergarten, China

Contact information: minyili@edu.cn

This keynote presentation aims to share and discuss case studies about how to use the research-practice partnerships as a methodology and an action model to improve quality in early childhood education in contemporary China. Research-practice partnerships are becoming an increasingly favoured strategy for district and school improvement, originated from teaching-research groups/offices that has been regarded as one of the key insights and lessons from the highest-ranking education system in the world (Liang, Kidwai, and Zhang, 2016).¹ By concentrating on real-time district and school challenges, long-term and mutually beneficial collaborations between researchers, district leaders and master teachers as key stakeholders can lead to promoting the production and use of research.

The first case came from a collaboration with Haidian District in Beijing Municipality, targeting on deeper learning and effective pedagogy. By drafting a roadmap for a participatory research-practice partnership to improve quality in kindergartens, Haidian's example made an outline with eight steps: structing a partnership, developing a joint research agenda, developing data sharing agreements, communicating research and engaging stakeholders, using research, staffing and training, funding partnership work, and evaluating partnerships for improvement and impact.

The second case discusses how to build up pedagogically strong approaches to early childhood education for sustainability in Shenzhen's kindergartens. By focusing on negotiating researcher roles within a research-practice partnership, Shenzhen's example offers insight into how individual researchers help cultivate and contribute to equitable partnerships. Based on the two research stories, the keynote speaker provides some critical reflections and prospects in the later part.

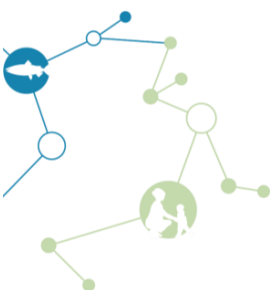

Å skape bærekraftige barnehager – *utforskning* som barnehagens signaturpedagogikk?

Elin Eriksen Ødegaard
BARNkunne, Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: elin.eriksen.odegaard@hvl.no

Tiden vi lever i gir mange utfordringer og nye dilemma i pedagogisk praksis. Dette foredraget vil reise spørsmål om den norske barnehagen har en signaturpedagogikk, om vi trenger en og hva som eventuelt skulle kunne kjennetegne denne. Om vi mener at barnehagen har eller bør ha en signaturpedagogikk må vi ha forestillinger, ønsker og kunnskap om hva den i så fall skal tjene. Hensikten med foredraget er å bidra til en dialog om barnehagens tradisjon, status og om hva som kan være de mulige nye stegene når vi nå involverer oss i å skape bærekraftige barnehager. Dette spørsmålet er for stort til å kunne besvares på en fullstendig måte her, derfor vil jeg først og fremt ta dere med inn i en tenkning og et forslag om *utforskning* som et nøkkelbegrep for den norske barnehagen, et begrep som bygger bro mellom lek, læring og danning. Jeg vil, gjennom fortelling og visualisering, redegjøre for pedagogisk utforskende praksis og kjennetegnene ved denne. Jeg vil videre ta opp hva dette vil måtte kreve av barnehagens kultur og barnehagelærerens personlige engasjement. Det som presenteres her er resultater, innsikt og visjoner fra et prosjekt om vilkår og kultur for utforskning og danning i barnehagen og fra tidligere prosjekter om 'danning' i barnehagen og om barnehagelæreren og barnet som medskapere av barnehagens innhold.

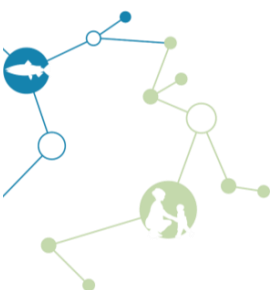

Muntlige presentasjoner

og

Digitale rundebords- **diskusjoner**

Å forska på eigen praksis – «critical friend»¹ som metode for å tilnærma seg forskinga objektivt

Kirsti Aksnes
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: Kirsti Aksnes, høgskulelektor i drama og stipendiat i Danning og didaktiske praksisar. E-post: kirsti.aksnes@hvl.no

Mitt phd-prosjekt er knytt til DigiSus². Dette er eit kompetansehevings-prosjekt for barnehagar, og for barnehageutdanninga til Høgskulen på Vestlandet (HVL). Prosjektet som heilskap har som målsetjing å skapa kreative møte med digitale verktøy som mellom anna ivaretek sanslege og kroppslige veremåtar hjå barn. Som delprosjekt i doktorgrada mi har eg laga ei interaktiv teaterframsyning for barnehageborn i aldersgruppa 4 år. Problemstillinga er

*“Korleis kan metoden **“critical friend”** hjelpe å identifisera i kva grad ei interaktiv teaterframsyning med fokus på estetiske digitale erfaringar kan leggja til rette for undring og aktiv deltaking hjå born”.*

Metodisk tilnærming

Forskinga mi er kvalitativ. I møte med min eigen kreative prosess er refleksjon og sjølvkritikk sentrale aspekt for å skapa validitet for forskinga. Eg brukte triangulering som tilnærming til det å forska på mitt eige prosjekt. Framsyninga vart filma, eg skreiv feltnotat rett etter framsyninga. Eg hadde to kollega med som observatørar under framsyninga, og desse hadde eg ein samtale med i etterkant.

Fokuset for dette framlegget vil vera på denne samtalen, og det som vert kalla **“critical friends” (kritisk ven)**. Relevante spørsmål for framlegget vil vera;

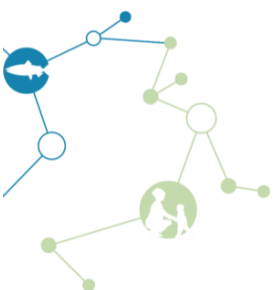
- Kva kjenneteiknar ein kritisk ven?
- Kva kriterie påverkar valet av kritiske vener?
- Kva er fordelar og utfordringar med å ta i bruk denne metoden?

Nøkkelord: Drama, berekraftige digitale verktøy, kvalitativ forskning, forska på eigen praksis, kritisk ven

Nøkkeltema: Leik, læring, omsorg og danning; Forskningsdesign og metodologi; Teknologi og økonomi

¹ Swaffield (2002, 2004, 2007), Storey & Richards (2015), Costa & Kallick (1993), Handal (1999)

² <https://casecenter.no/projects/building-digisus/>

Høytlesing og tidlig skrivning i svenske og norske barnehager

Tarja Alatalo¹, Martina Norling², Maria Magnusson³, Sofie Tjärü⁴, Hanne Hjetland⁵, Hilde Hofslundsengen⁶

¹Högskolan Dalarna, Sverige; ²Mälardahlens Högskola, Sverige; ³Linnéuniversitetet, Sverige; ⁴Åbo Akademi, Finland; ⁵Universitetet i Oslo, Norge; ⁶Høgskulen på Vestlandet, Norge

Kontaktperson: hilde.hofslundsengen@hvl.no

Annen kontaktinformasjon: tao@du.se; martina.norling@mdh.se; maria.magnusson@lnu.se; sofie.tjaru@abo.fi; h.n.hjetland@isp.uio.no

Bakgrunn: Tidlig skriftspråkutvikling har vist sammenheng med senere lese- og skriveferdigheter i skolen. I barnehagen er det behov for en didaktikk der lek er kjernen, og hvor alle barn får mulighet til å kommunisere, utforske og leke med skrift. For å få til dette har det betydning hvordan et innhold som skrift presenteres og behandles i barnehagen.

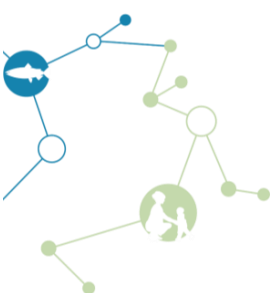
Hensikten med denne studien er å bidra med kunnskap om hvordan nordiske barnehagelærere tilrettelegger for skriftspråklæring i nordiske barnehager. Følgende forskningsspørsmålet er sentralt: Hvilken oppfatning, praksis og erfaringer beskriver barnehagelærere at de har med høytlesing og skrivning?

Metode: 76 barnehagelærere i Sverige og 92 barnehagelærere i Norge besvarte et spørreskjema med åpne og lukket spørsmål om høytlesing og skrivning. Resultatene ble analysert med frekvensanalyse i SPSS og med kvalitativ innholdsanalyse av åpne spørsmål.

Resultater: Preliminære funn viser at det er mindre skrivning på småbarnsavdeling og stor variasjon i tekstmiljøet knytt til skrivning for eldre barn. Høytlesing er en sentral del av barnehagens virksomhet, men det er stor variasjon i vilkårene for høytlesning, hva som leses, hvorfor og hvor ofte det leses.

Implikasjoner for praksis: Studien kan styrke barnehagelærers didaktikk innenfor språk og kommunikasjon gjennom å løfte frem eksempel på hvordan barnehagelærer legger til rette for høytlesing og skrivning. Barnehagelærer trenger kunnskap om høytlesing som en didaktikk hvor skriftspråket er i sentrum og hvordan man tilrettelegger for skrivning om funksjon, og ikke først og fremst som form, for de yngste barna.

Nøkkelord: Høytlesing, tidlig skrivning, lek, didaktikk

Fremtidens fiskekokker

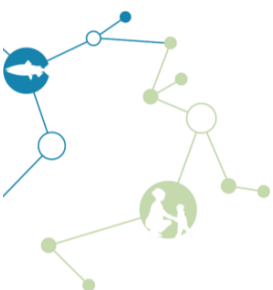
Siril Alm
Nofima

Kontaktinformasjon: Siril Alm, Ph.D. forsker, Markedsforskning, Nofima, Muninbakken 9-13, 9291 Tromsø, Norway; tel: (+47) 99380399, e-post: siril.alm@nofima.no

Mennesker som kan lage mange matretter har vanligvis sunnere kosthold enn andre. Barn som deltar i matlagingen lærer seg grunnleggende matlagingsevner og blir mer motivert til å smake på ukjent og sunn mat. Formålet til forskningsprosjektet Fremtidens fiskekokker, var å undersøke hvordan barnehageansatte kan forbedre barns tillit til egne matlagingsevner og preferanser til fisk og grønnsaker. Intervensjonsstudien benyttet et kvasi-eksperimentelt design med 25 førskolebarn. Pre -og post målinger ble foretatt av de to gruppene, der den ene kokte og konsumerte en sjømat- og grønnsaksrett i barnehagen, mens den andre bare fikk den servert. Ett spørreskjema med fotografier ble besvart av barnas foresatte og to spørreskjemaer av barna. Resultatene indikerer at intervensjonsgruppen likte de fleste ingrediensene bedre, og følte seg mer sikker på sine evner til å kutte grønnsaker og tilberede potetmos, enn de andre barna. Overraskende nok følte kontrollgruppen seg mer sikker på at de kunne følge en oppskrift og måle og veie ingredienser enn de som faktisk hadde tilberedt mat. Resultater fra de foresattes spørreskjema indikerer at barn er mindre involvert i aktiviteter der de er i direkte kontakt med maten. Det var mer vanlig å dekke bordet og bestemme hva familien skulle ha til middag enn å hakke, skrelle og steke mat. Jenter var oftere med på å hakke og skrelle mat enn guttene. Implikasjoner er at gutter bør være like ofte med i matlagingen som jentene er. Barnehagene bør lære barn ferdigheter som å hugge, skrelle, koke og steke mat, siden de sjelden gjør det hjemme.

Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning, Livsmestring - helse

Nøkkelord: Barnehage, barn, matlaging, self-efficacy, sjømat, grønnsaker

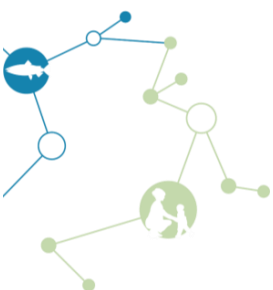
Children's participation in the nature-kindergarten

Hilde Alme, Monika Alvestad Reime
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: hilde.alme@hvl.no; Monika.Alvestad.Reime@hvl.no

Knowledge on how children enacts their rights to participation in their every-day life is of importance. Based on a qualitative study this article explores experiences of play and every-day life in nature-kindergarten in Norway and discuss how this constitutes possibilities for participation. Nature-kindergartens have become increasingly popular the recent years and are a particular type of kindergarten where children spend the most of their days outside. The nature-kindergartens offer a different space for children's play and everyday life that might enable or restrict possibilities for children's free play and participation. While discussions on children's participation usually have been related to involvement in decision making, this article takes departure in a processual and relational understanding of participation. Participation is here studied as more than the spoken word and involving other activities than core decision making. The study builds on focus group interviews of both children and staff and all together 30 children and 20 adults are represented in the study. The results are analyzed based on a processual modal for children's participation. The results show that the nature-kindergartens afford an environment that without much adult-involvement creates a dynamic space for children's free and creative play, stimulates social inclusion and acts of caring, and enhances cooperation and teamwork. These different participatory situations are characterized by inclusion and respect of all children, regardless developmental stage. The undefined and dynamic space afforded by nature with few adult imposed restrictions stand forth as an important precondition for participation.

Keywords: Nature-kindergarten, participation, play, every-day life, Children's perspective.

God lyd i barnehagen. Hvordan redusere støy for barn og ansatte?

Elisabeth Barstad
Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: Elisabeth Barstad, Institutt for barnehagelærerutdanning, Musikk, UiS epost: elisabeth.barstad@uis.no

Jeg vil presentere forsknings- og utviklingsprosjektet *God lyd i barnehagen*, hvor hovedmålet er å redusere støynivået i barnehagen for å forebygge hørselskader og forbedre helsen både for barn og ansatte.

Bakgrunn:

Det fins lite fokus på og kunnskap om *God lyd* og *Støy* i barnehagen. Temaet er aktuelt både for barnehagen som institusjon, knyttet til kunnskapsløft i barnehagelærerutdanningen, og – ikke minst – som et felles fokus i forebyggende helsearbeid, både med tanke på fysisk og psykisk helse, konsentrasjon og mestring, læring, sosial deltakelse og livskvalitet.

Mål:

Prosjektet *God lyd i barnehagen* skal gjennomføres i partnerskap med to barnehager, i perioden vår/høst 2021. Delmål: 1. Skape bevissthet og gi kunnskap om **Støy** og, 2. Utvikle et verktøy for **God lyd** med musikk. Det vil utgjøre et metodisk opplegg som kan deles til mange potensielle brukere og utvikles videre. Representanter fra flere av landets høgskoler og universitet er også samarbeidspartnere i prosjektet.

Metode:

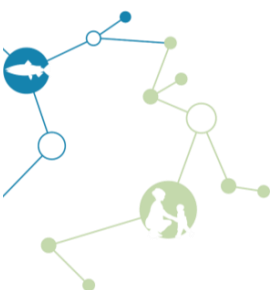
Sammen med partnerbarnehagene skal det utvikles et metodisk opplegg knyttet til kompetanseutvikling og forebyggende helsearbeid. Vi skal dele kunnskap og erfaringer og videreutvikle ny kunnskap. Arbeidet skal være workshopbasert i samhandling med barnehagebarna og på personalmøter. Støymålinger og samtaler/intervju vil gjentas i prosessen, til sammenligning, inspirasjon og som indikator på støyproblemet. Ressursene vil prøves ut i praksis før ferdigstilling, og sluttrapport etter prosjektet vil ligge til grunn for artikler, fagkonferanser. Undervisning og veiledning. Dokumentasjon vil bestå av video og lydopptak. Støymålinger med lydmåleren NIOSH og Lydia, intervju og samtaler med ansatte.

Implikasjoner for praksis:

Det metodiske opplegget vil ha implikasjoner for praksis ved at det gjøres tilgjengelig for barnehagepersonale og barnehagelærerutdanningsinstitusjoner, bl.a. via FILIORUM senter for barnehageforskning. Prosjektet vil potensielt gi stor helsegevinst for målgruppene, og med særlig fokus på bedring av barns vilkår.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning; Livsmestring - helse

Nøkkelord: hørsel, helse, kommunikasjon, læring

Helsefremming og livsmestring på timeplanen i barnehagelærerutdanningen

Veronica Bergan, Linda Frantzen

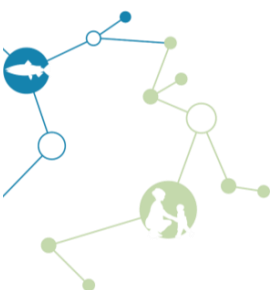
UiT Norges arktiske universitet, Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Kontaktinformasjon: Veronica Bergan, førsteamanuensis i naturfagdidaktikk, e-post: veronica.bergan@uit.no; Linda Frantzen, høgskolelærer i naturfag og kroppsøving, E-post: linda.frantzen@uit.no

Studenter på barnehagelærerutdanningen (BLU) skal opparbeide seg kompetanse i hva som fremmer helse og livsmestring for seg selv og barna i barnehagen. Denne kompetansen er viktig med tanke på at ansatte i barnehagesektoren har et høyere sykefravær sammenliknet med andre arbeidstakere i landet, og at årsakene til sykefraværet blant annet er mye stress, muskel- og skjelettplager og utbrenthet. En forskningsbasert metode for stressreduksjon og økt livskvalitet innen helse- og utdanning er øvelser i oppmerksomt nærvær (ON). Målet med denne pilotstudien var å undersøke *hvorvidt en gitt undervisning fungerte i retning av å fremme studentenes evne til å ivareta sin egen helse og livsmestring med tanke på sitt framtidige yrke*. Undervisningen ble tilrettelagt og prøvd ut på 1.årsstudenter på BLU og bestod av tre undervisningsøkter: en teoretisk forelesning, ei praktisk gymsaløkt og et dialogbasert seminar, hvor blant annet teori og øvelser i ON inngikk. For å innhente informasjon fra studentene om deres erfaringer brukte vi en kvalitativ tilnærming basert på åpne spørsmål i et spørreskjema som ble transkribert, kodet og analysert. I tillegg ble lærerlogg benyttet basert på deltakende observasjon. Resultatene fra spørreundersøkelsen viste blant annet at studentene opplevde at undervisningen «fungerte bra», de «lærte noe nytt», ble «bedre kjent med sine medstudenter», og syntes undervisningen var «morsom» og «annerledes». De så også *relevansen* av undervisningen til barnehagens praksis og opplevde at *hvile og ro* var viktig for kroppen. Samlet sett fremmet undervisningen til en viss grad studentenes evne til å ivareta sin helse og livsmestring.

Nøkkelord: Barnehagelærerutdanning, helsefremming, livsmestring, oppmerksomt nærvær.

Tema: Barnehagelærerutdanning; Livsmestring – helse.

Kindergarten teacher's psychosocial support of traumatized children in Norway and in Palestine in Norway and in Palestine

Ingrid Christensen¹, Basel Al Khodary², Sanaa Abou-Dagga², Shawi Raji³, Susan Lyden¹

¹University of South-Eastern Norway; ²Islamic University of Gaza;

³Hebron University

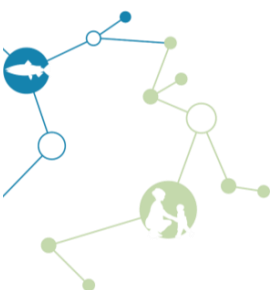
Contact person: ingrid.christensen@usn.no

Other contact information: bkhodary@iugaza.edu.ps; sdagga@iugaza.edu.ps; shawqir@yahoo.com; susan.lyden@usn.no

This study explores kindergarten teachers' psychosocial support to kindergarten children in the Palestinian and Norwegian contexts. The teachers' approach to addressing trauma and providing psycho-social care in the kindergarten is critical. Yet our understanding of teachers' knowledge and confidence in supporting students exposed to traumatic events is limited, and seems to be a common challenge across several countries. In Palestine, the children are frequently exposed to traumatic events. In Norway, establishing a "trauma-sensitive kindergarten" is under development, yet kindergarten teachers express their lack of knowledge in providing psycho-social care. Thus, the current comparative study aims at exploring the teacher's understanding and approach to providing psycho-social care for children in kindergartens. In the current study data is gathered from Norwegian kindergarten teachers (n = 10), and Palestinian kindergartens (West Bank n = 10, Gaza n= 10) through a qualitative study with semi-structured interviews. The data is analyzed through coding and thematic analysis. The results from the transnational and transregional comparison illuminate the different emphases, common challenges, as well as new angles of how teachers approach children with traumatic experiences and reactions. It shows both similarities and explicit differences 1) the understanding of trauma, 2) the understanding of psycho-social care as well as 3) the approaches towards children with traumatic experiences and reactions. The preliminary results illustrate a need for developmentally appropriate trauma-specific training across career stages (e.g., early-, mid-, and late career) and different conceptions of care. Implications for training of kindergarten teachers are discussed.

Tema: Livsmestring og helse.

Keywords: Psycho-social support, trauma, kindergarten, comparative studies

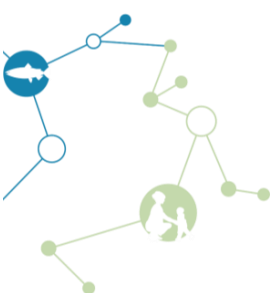
Bruk av digitale apper for å engasjere barn i matematiske samtaler: hvordan støtter barnehagepersonale barns matematiske språk mens de spiller digitale spill?

Silje Fyllingsnes Christiansen
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: sifc@hvl.no

Digitale apper har potensiale for å støtte barns matematiske språk (Lange & Meaney, 2018). En del forskning er rettet mot å finne ut hvordan barn kan lære gjennom å bruke digitale apper (Aladé, Lauricella, Beaudoin-Ryan, & Wartella, 2016; Nilsen, 2018), mens mindre forskning er rettet mot hvordan barn bruker dem (Schleicher, 2019). Målet for denne forskningen er å få frem mer kunnskap om samspill mellom barn og barnehagepersonale rundt digitale apper, og forskningsspørsmålet er hvordan støtter barnehagepersonale barns matematiske språk mens de spiller digitale spill sammen? Data er samlet inn gjennom feltarbeid i en barnehage og består av videoobservasjoner gjort med videokamera og skjermopptaker. Observasjonene er analysert i et kulturhistorisk perspektiv inspirert av Hedegaard (2012), og barns matematiske språk er operasjonalisert gjennom henholdsvis Bishop (1988) (matematisk språk) og Johansson (2003) (barns kommunikasjon). At personalet støtter barns utforskning på en måte som støtter problemløsning uten at de tar over kontrollen virker å være avgjørende for å støtte matematiske samtaler. Studien indikerer at praksis knyttet til matematisk språk og digitale verktøy bør ha lek og utforskning i fokus. Typisk skoleforberedende spill feiler ikke bare i å fange barnas interesse, de virker heller ikke å støtte barnehagelærere i å fasilitere matematiske samtaler. Det kan derfor være hensiktsmessig å benytte lekne spill som har fokus på lek og utforskning og mindre fokus på formalisert læring.

Nøkkelord: utforskning, lek, digitale spill, matematikk

Workshopmetodologi – et potensiale i utdanning for bærekraft?

Anita Tvedt Crisostomo
Høgskulen på Vestlandet

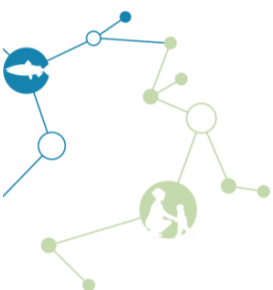
Kontaktinformasjon: atcr@hvl.no

I denne presentasjonen utforsker jeg workshopmetodologiens (Ørngreen og Levinsen, 2017) potensiale i utdanning for bærekraft. Forskningsdesignet bygger på begrepene *transversalitet* (Guattari) og *å flytte tanken* (Reinertsen, Crisostomo og Fallingen, 2020), og er lokalisert under paraplyen av kritiske posthumanistiske teorier (Braidotti, 2019). I presentasjonen vil jeg presentere noen foreløpige resultater fra en workshop gjennomført sammen med personalet i en barnehage på Vestlandet. Resultatene fra studien vil kunne bidra til en videreutvikling av bærekraftige barnehagepraksiser, samt forskning i feltet utdanning for bærekraft. Bærekraft er et multidimensjonalt begrep, håndgripelig og uhåndgripelig på samme tid. Begrepene *transversalitet* (Guattari) og *å flytte tanken* (Reinertsen et al., 2020) er i denne studien utforsket som en måte dykke inn i bærekraftbegrepet på, gjennom å forstyrre vaner og tatt-for-gittheter og å åpne opp for nye og andre måter å handle på. Kritiske posthumanistiske teorier (Braidotti, 2019) innebærer å være av og med verden, sammenkoblet og alltid allerede tilblivende i kontinuerlige pågående prosesser og produksjoner. Transformasjoner og endringer blir på denne måten som noe mer enn endringer av det individuelle subjektet, grupper og systemer, fra en tilstand til en annen. Det handler om å la verden tvinge oss til å tenke, tvinge oss til endring (Stenger, 2008). Et søkelys på transformasjoner og endringer hvor både mennesker og ikke-mennesker, endres samtidig og som deler av hverandre.

Hva skjer under workshopen når et sort-hvitt bilde av et lite barn legges frem for de som deltar? Et sort-hvitt bilde, små barneføtter, store hender - og sprekker og sår i jordklodens overflate ...

Nøkkelord: bærekraft, workshopmetodologi, *å flytte tanken*, transversalitet, kritiske posthumanistiske teorier

Nøkkeltema: Forskningsdesign og metodologi; Bærekraftige praksiser i barnehagen

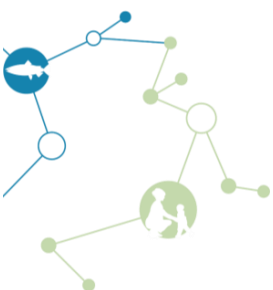
Bærekraftig omsorg i barnehagen

Gunnar Magnus Eidsvåg
Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: gunnar.m.eidsvag@uis.no

Denne studien tar for seg omsorg som etisk praksis i barnehagen. Gjennom kvalitative intervju med barnehagelærere belyser jeg ulike etiske aspekt ved den profesjonelle omsorgen. I intervjuene deler barnehagelærere tanker om relasjoner og empati. De snakker om hvordan de oppfatter seg selv som omsorgsgivere og om hvordan de legger til rette for å skape omsorgsfulle relasjoner mellom barna. De forteller om hvordan de tar vare på seg selv som omsorgsgivere, og de deler erfaringer med hvilke føringer barnehagens rammebetingelser gir for mulighetene til å yte omsorg. Studien retter dermed fokus på barnehagelærernes artikulering av omsorg og bidrar til å gjøre den profesjonelle omsorgens kunnskapsbasis tydelig. Bærekraftig omsorg er en videreutvikling av omsorgsetikkens tanker om at omsorgen skal være nær og ekte uten at omsorgsgiveren må opptre selvutslettende og selvoppgivende. Å finne den rette balansen mellom omsorg for andre og for seg selv i en institusjonell praksis er bærekraftig omsorg.

Nøkkelord: Omsorg; etikk; barnehagelærer; profesjon; bærekraft

Interaktiv forskning som omdreiningspunkt for kompetansebygging i barnehagen

Liv Torunn Eik¹, Gerd Sylvi Steinnes², Elin Ødegård³

¹Universitetet i Sørøst-Norge; ²Høgskulen i Volda; ³Læringsmiljøsentret Universitet i Stavanger

Kontaktinformasjon: Liv.T.Eik@usn.no; gerds@hivolda.no; elin.odegard@uis.no

Bakgrunn: Ansatte med relevant kompetanse i barnehagene er nødvendig for å gi alle barn et systematisk pedagogisk tilbud (Meld. nr.6 (2019 –2020). Presentasjonen setter søkelys på dilemmaer knyttet til regional kompetansebygging i barnehagesektoren (Meld. nr.6 (2019 –2020) og vi vil drøfte hvordan interaktiv forskning kan være et omdreiningspunkt når barnehager og barnehagelærerutdanninger skal etablere likeverdige partnerskap.

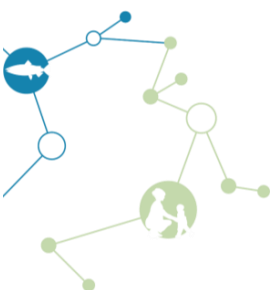
Mål: Å presentere erfaringer fra forsknings- og utviklingsarbeider i barnehagen basert på interaktiv forskning og drøfte muligheter for gjensidig læring og kompetansebygging for ansatte både i barnehagelærerutdanningen og barnehagen.

Metode: Vi har anvendt interaktiv forskning (Ellström, 2007; Sandberg & Wallo, 2013), som plasseres innenfor aksjonsforskningsfamilien. I interaktiv forskning er rollene til forskere og deltakere mer avgrensede enn i tradisjonell aksjonsforskning. Samtidig er dialogen mellom de ulike deltakergruppene sentral. Et vesentlig poeng er at forskerne har ansvar for forskningsprosjektet, mens deltakerne primært har ansvar for egne aktiviteter, ofte i form av et utviklingsarbeid.

Resultater: Resultater fra to interaktive forskningsprosjekter synliggjorde spenningsfelt mellom ytre og indre krav og forventninger, samt mellom styringslogikk og profesjonslogikk (Eik, Steinnes og Ødegård 2020). Læring på arbeidsplassen framsto som en syklisk prosess. Interaktiv forskning utfordret en tradisjonell forståelse av forskerrollen ved at kunnskapen ble utviklet av aktørene i fellesskap. Forskerne kom tett på aktørene fra barnehagene, noe som krevde grundige etiske vurderinger.

Implikasjoner: Interaktiv forskning kan støtte utvikling av partnerskap mellom barnehager og barnehagelærerutdanninger og bidra til kompetansebygging for begge parter. Drøftinger av sentrale funn og dilemmaer kan bidra til at partene utvikler språk og analysekompetanse som grunnlag for felles mål og forståelse.

Nøkkelord: Interaktiv forskning, regional kompetansebygging, analysekompetanse, styringslogikk, profesjonslogikk

Personalets håndtering av negative handlinger mellom barn i småbarnsgrupper

Ellen Elvethon¹, Ingrid Midteide Løkken¹, Helene Berntsen Svensson
¹Læringsmiljøsentret, Universitetet i Stavanger

Kontaktperson: Ingrid Midteide Løkken, ingrid.m.lokken@uis.no, Tlf. 934 60 636.

Annen kontaktinformasjon: ellen.elvethon@uis.no; bp6@trondheim.kommune.no

Bakgrunn: I daglige aktiviteter sammen med andre barn og personalet i barnehagen utvikler barn sin relasjonelle kompetanse. Som en naturlig del i utvikling av denne kompetansen forekommer negative handlinger i lek og samspill. Negative handlinger kan innebære en krenkelse hvor for eksempel et barn tar en leke fra, eller dytter et annet barn. I disse prosessene har barna behov for atferdsstøtte, veiledning og hjelp til håndtering av ulike følelser. Personalets bidrag i håndtering av negative handlinger barna imellom vil ha betydning for hvordan samspillsmønstre får utvikle seg.

Mål: Undersøke hvordan personalet håndterer negative handlinger mellom barn.

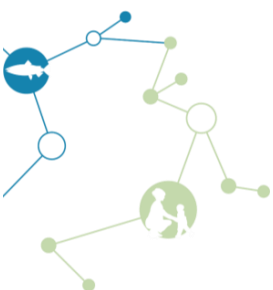
Metode: Studien har en kvalitativ tilnærming basert på observasjoner i åtte småbarnsgrupper. Observasjonene ble gjennomført av to observatører i tre timer på formiddagen. Personalets støtte i samspillet mellom barn ble observert, og i ettertid transkribert, kodet og kategorisert som negative handlinger gjennom tematisk analyse.

Resultater for studien: Foreløpige funn viser at negative handlinger mellom barna foregikk i alle barnegruppene. Negative handlinger forekom enkeltvis eller som gjentakende mønstre. Personalet fanget opp barna som var involvert i de negative handlingene, stoppet og løste situasjonen på barnas vegne. Handlingene ble i liten grad benyttet til å støtte samspillet ved å sette ord på følelser, intensjoner eller til håndtering av konflikter. Det var også situasjoner hvor personalet ikke fanget opp barns negative handlinger.

Implikasjoner for praksis: Bidra til bevisstgjøring av personalets rolle i håndteringen og forebygging av negative handlinger mellom barn for å gi støtte til positive samspill.

Nøkkelord: Personalets håndtering, Negative handlinger, Småbarnsgrupper, Barnehage

Tema: Livsmestring og helse

Muntlig presentasjon: Barn med svak språklig kompetanse i barnehagen og overgangen til skolens (lese- og skrive) begynneropplæring i lesing og skriving

Sara Esmaeeli (førsteamanuensis)¹, Bente Rigmor Walgermo (førsteamanuensis)², Elin Kirsti Lie Reikerås (professor)¹

¹Institutt for barnehagelærerutdanning, UiS, ²Nasjonal senter for leseopplæring og leseforskning, UiS

Kontaktperson: Sara Esmaeeli, Zahra.esmaeeli@uis.no

Annen kontaktinformasjon: bente.r.walgermo@uis.no; elin.reikeraas@uis.no

Formål og bakgrunn: Artikkelen vil utforske betydningen av språklig kompetanse før formell lese og skriveopplæring for senere lese- og skriveferdigheter og fokuset er både på norsk- og flerspråklige barn med svak språklig kompetanse. Tidligere forskning har vist at grunnlaget for lese- og skriveferdigheter legges i barnehagen gjennom utvikling av språklige kompetanse¹. Vokabular, bokstavkunnskap og fonologisk bevissthet har vist seg å være sentrale komponenter i denne utviklingen².

Metode: Studien tar utgangspunkt i resultater fra prosjektet «På sporet». Undersøkelsen har blitt gjennomført ved hjelp av en kvantitativ metodisk tilnærming, der de innsamlede dataene har blitt analysert i SPSS og i Mplus. Første målepunkt (T1): 1171 barn ble testet blant annet på fonologisk bevissthet og vokabular ved skolestart. (T2, på skolen): nasjonal kartleggingsprøvene i lesing, staving og leseforståelse.

Resultater og drøfting: Resultatene viste at barna som scoret det signifikant svake på språklig kompetanse ved skolestart, scoret i gjennomsnitt også dårlig på nasjonal kartleggingsprøvene i lesing, staving og leseforståelse senere på skolen. Dette tyder på det er en klar sammenheng mellom barnas språklige kompetanse i barnehage og deres senere lese- og skriveferdigheter. Svak språklig kompetanse i barnehage og allerede ved skolestart kan være et tegn på at elever er i risiko for å utvikle lese- og skrivevansker senere i skolealder.

Implikasjoner for praksis: Funnene er i tråd med tidligere forskning som viser at gode språkstimulering i barnehage kan gi effekt på lese- og skriveferdigheter og leseforståelse senere i skolealder. Derfor er det avgjørende å arbeide med språklig kompetanse i overgangen fra barnehage til skolen.

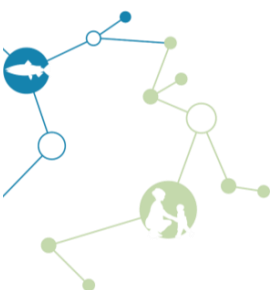
Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning

Stikkord: Overgangen fra barnehage til skolen, språklig kompetanse i barnehage/ved skolestart, lese og skriveferdigheter, språkstimulering.

Referanser:

¹Lonigan, C. J., Schatschneider, C., & Westberg, L. (2009). Developing early literacy: Report of the national early literacy panel. Executive summary. A scientific synthesis of early literacy development and implications for intervention. National Institute for Literacy.

²Snowling, M. J., & Hulme, C. (2013). Children's reading impairments: From theory to practice. *Japanese Psychological Research*, 55(2), 186–202.

Evaluation of CLASS quality assessment tool in the Norwegian Early Childhood Education system

Cecilie Evertsen-Stanghelle

Faculty of Art and Education, University of Stavanger
Norwegian Centre for Learning Environment and Behavioral Research (NSLA)

Contact information: cecilie.evertsen@uis.no

High quality Early Childhood Education and Care (ECEC) support children's well-being, learning, and mental health, which in the long run, can prevent mental health challenges and reduce social differences (Holte, 2016). The OECD's latest report (2018), points out that ECEC managers need to systematically record process quality data to increase teachers' professional development. Most evaluations of quality assessment tools have been quantitative – where researchers look for correlations between quality assessment scores and children's development (Sabol & Pianta, 2013). However, it is also essential to study Early Childhood Education Systems' experiences to ensure teachers' gradual professional development.

This paper concerns the first part of my PhD project, which focuses on the experiences and professional beliefs of Kindergarten authorities, PPT (Educational Psychological Service), and kindergarten teachers regarding the use of CLASS in Norway. This presentation will summarize the pilot results from two groups of participants: 1) Informants who are certified CLASS observers, and 2) Kindergarten teachers who have been observed with CLASS, and who receive guidance based on the CLASS observations. In this presentation, I will also discuss the specific focus of my study in relation to the Norwegian and international kindergarten context.

Keywords: Quality, Kindergarten, Public health, Emotional & Cognitive development.

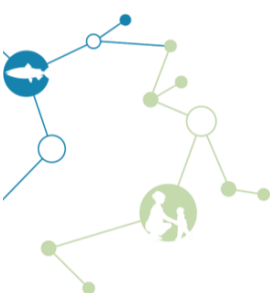
Key themes: Quality measurement tools; Early Childhood Education system, Early Childhood development ;

References

Holte, A. (2016). Sats bredt på psykisk helse i barnehagen og skolen! <https://psykologisk.no/2016/06//sats-bredt-pa-psykisk-helse-i-barnehage-og-skole/>

OECD (2018), *Engaging Young Children: Lessons from Research about Quality in Early Childhood Education and Care*, Starting Strong, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264085145-en>

Sabol, T.J, Soliday Hong, S.L, Pianta, R & Burchinal, M.R (2013). Can Rating Pre-K Programs Predict Children's Learning? [http://www.qrisnetwork.org/sites/all/files/materials/Can%20Rating%20Pre-K%20Programs%20Predict%20Children%E2%80%99s%20Learning%20\(www.sciencemag.org\).pdf](http://www.qrisnetwork.org/sites/all/files/materials/Can%20Rating%20Pre-K%20Programs%20Predict%20Children%E2%80%99s%20Learning%20(www.sciencemag.org).pdf)

Å sjå moglegheiter i låste mønster: Eit danningperspektiv på kollegaveiledning i barnehagen

Hege Fimreite

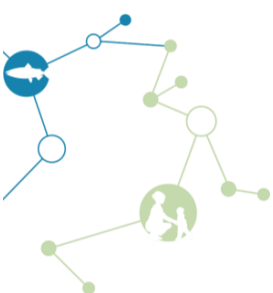
Høgskulen på Vestlandet, nærregion Sogn og Fjordane, Røyrgata 6, 6856 Sogndal

Kontaktinformasjon: hege.fimreite@hvl.no.

Ytre styring og krav til barnehagen og barnehagelæraren har det siste tiåret auka, og skapar behov for kollektive rom for faglege diskusjonar. Barnehagen skal vere ein lærande organisasjon, noko som krev at dei tilsette stiller kritiske spørsmål ved eigen og andre sin praksis. Studien har som formål å synleggjere kollegaveiledning som eit kollektivt rom for læring og danning for barnehagelærarar, og løfte fram ulike måtar kollegaveiledning kan bli utfordra i eit danningperspektiv. Empirisk byggjer presentasjonen på ein fortolkande kasus-studie, med kvalitative data i form av retrospektive samtalar, med element av stimulated-recall, og diskusjonar i fokusgruppe. Utgangspunkt for vide-opptaka er kollegaveiledning ut i frå i ein tilpassa modell av «problemretta veiledning i gruppe» (Lycke, Handal & Lauvås, 2016), der tilpassinga i stor grad handlar om at gruppa har ein veileidar som leiar av prosessen i staden for ordstyrar på omgang. Barnehagelærarane sine refleksjonar kring kollegaveiledning, blir kopla til teoriar og omgrep knytt til danning; refleksjon over kvardagen, rørsle mellom ulike forståingshorisontar, å utfordre kultur og habitus og rørsle for utvikling. Kollegaveiledning som arbeidsform kan vere ein arena for læring, kunnskapsutvikling og danning. Kollegaveiledning kan bidra til å styrke den autonome barnehagelærer sine kritiske vurderingar av auka styring og krav. Kollegaveiledninga kan bli utfordra gjennom manglande kollektivt eigarskap og engasjement, strukturelt fokus og om barnehagelærarane vegrar seg for å vere kritiske til praksis og etablerte handlingsmønster. Barnehagelærarane bør vere undrande og kontinuerleg på jakt etter moglegheiter i låste mønster.

Nøkkelord: Kollegaveiledning – Danning – Autonomi – Rørsle - Kunnskapsutvikling

Nøkkeltema: Lederskap og samarbeid; Pedagogisk filosofi og teori

Fra student til profesjonsutøver

Liv Ingrid Fjellanger (høgskolelektor i pedagogikk), Sissel Aastvedt Halland (høgskolelektor i pedagogikk), Maritha Berger Nylund (høgskolelektor i pedagogikk), Annette Kristoffersen Winje (høgskolelektor i pedagogikk).

Høgskulen på Vestlandet, barnehagelærerutdanningen Stord

Kontaktperson: Annette Kristoffersen Winje. Forskergruppeleder for “Barnehage og profesjonsutdanning”, HVL, barnehagelærerutdanningen Stord. E-post: annette.Winje@hvl.no

Bakgrunn: Høgskoler og universitet med profesjonsutdanninger har et samfunnsoppdrag å tilby god kvalitet på undervisningen og ha et godt samarbeid med praksisfeltet. Skal vi sikre sammenheng mellom innholdet i barnehagelærerutdanningen, og en barnehagelærerprofesjon som praksisfeltet er tjent med, må vi se på sammenhengen mellom undervisningstilbudet i barnehagelærerutdanningen og utøvelsen av barnehagelærerprofesjonen. Ut fra dette har vi følgende overordnet forskningsspørsmål:
Hvordan opplever «nyutdannede» barnehagelærere sammenhengen mellom utdanning og profesjonsutøvelse?

Målet er:

- Å styrke sammenheng mellom utdanning og utøvelse av profesjonsrollen
- Å bidra til kompetanseutvikling i barnehagelærerutdanningen
- Å skape kunnskapsutvikling som styrker barnehagen/praksisfeltet og barnehagelærerutdanningen.
- Å fremme barnehagelærerutdanningens innhold og kvalitet.

Forskningsmetode: Forskningen vår bygger på hermeneutisk fenomenologi som metodologi. Vi har brukt kvalitativt forskningsintervju som metode og semistrukturert forskningsintervju som verktøy (Brinkmann, 2014; Kvale & Brinkmann, 2015). Utvalget vårt er 30 tidligere studenter ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet.

Resultater: Resultatene er basert på en førstegangsanalyse og viser at studentene opplever at:

- Det er en god sammenheng mellom utdanning og profesjonsutøvelse
- De skulle hatt mer pedagogikkundervisning for å styrke profesjonsutøvelsen i enkelte kontekster.
- Utdanningen bruker styringsdokumenter aktivt i undervisningen noe som gjør at de nyutdannede bruker styringsdokumentene aktivt i sin profesjonsutøvelse.

Implikasjoner for utdanningen og praksisfeltet: Korrigerende av utdanning og praksisfeltet (undervisning, pensum og praksisopplæring). Skape kunnskapsutvikling som styrker barnehagen/praksisfeltet og barnehagelærerutdanningen.

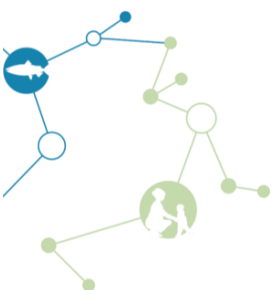
Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning

Nøkkelord: Sammenheng, barnehagelærerutdanning, student og profesjonsutøver

Kilder:

Brinkmann, S. (2014). *Det kvalitative intervjuet*. København: Hans Reitzel

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.). Oslo: Gyldendal akademisk

Kindergarten's visual communication with migrant parents: (re)distribution of information as important aspect of *social sustainability* and good governance

Veronika Gjermo (BA)^{1,2}, Alicja R Sadownik (PhD)², Maren Træet (BA)^{1,2}
¹Bergen Kommune; ²Høgskulen på Vestlandet

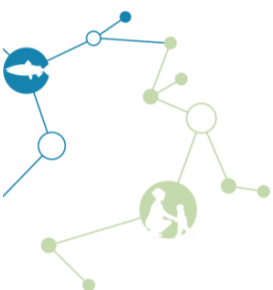
Contact information: Alicja Sadownik, alicja.renata.sadownik@hvl.no; Veronica Gjermo, vero_87_@hotmail.com; Maren Træet, marentraet95@gmail.com

This paper will address social sustainability and good governance by focusing on kindergarten's communication with parents, particularly parents from migrant and minority backgrounds, or other parents who for various reasons in their life experiences have not come along the Norwegian ECEC. Kindergarten's framework plan obligates each kindergarten to enhance and operate within a close collaboration and understanding with the child's home. The perspective of social sustainability and good governance allows tracing various ways of communication and collaboration with parents as unintentionally biased, or assuming particular, culturally anchored knowledge as obvious.

Our study (interviews with 30 parents) shows that the content of ways of distributing information made accessible for the parents is of importance for their trust to the ECEC services, their knowledge about it as well as their involvement in it. Migrant parents who participated in our study, represented various socio-economic statuses and migration histories, but the need of more information from the kindergarten was their joint need. The survey conducted among 40 kindergartens in one Norwegian municipality showed various ways of using visual forms of communication with parental group, and a great need for more visual/digital support in daily communication with caregivers, especially those who were new to Norwegian ECEC system.

Basing on these results, two of us has created an app that shall facilitate and support the daily face-to-face communication between kindergarten and parents. The app idea won the HVL's rector sustainability price in 2020, as it contributes to equal participation of diverse groups in the ECEC sector.

Keywords: communication with caregivers, social sustainability, diversity, parental involvement, good governance, visual communication, digital communication, app

An outdoor mathematical experience in Italian and Norwegian kindergartens analyzed from different mediational perspectives: a case study

Francesca Granone¹, Francesca Morselli², Elisabetta Robotti¹, Enrico Pollarolo³

¹University of Stavanger - Dep. of Early Childhood Education; ²University of Genova - Department of Mathematics; ³University of Stavanger - The Norwegian Centre for Learning Environment and Behavioral Research in Education (Centre for Learning Environment) - Faculty of Arts and Education

Contact information: Francesca Granone: francesca.granone@uis.no

Outdoors activities are an important part of the Nordic culture (Korsvold, 2012) and are known as useful to develop motoric, social, cognitive, and collaborative skills, already from the pre-school age (Sæther & Hagen, 2014). Recently the interest in reasoning and argumentation in preschool has become more specific (Kunnskapsdepartementet, 2017). Meanwhile, the awareness of outdoor activities' benefits is spreading in Italian preschool (Formella & Perillo, 2018), where argumentation is already one of the main focuses (Boero, 2006).

A study developed in a Norwegian and Italian context (Robotti et al., 2019) highlights how the idea of "outdoor mathematics education" is far from being identifiable only in terms of mathematics education developed in the outdoor environment. In that study, the cross-analysis of the educational activities has shown that the cultural aspect is fundamental not only for giving reasons to the theoretical framework of reference, but also for the applicability of the framework itself in teaching-learning activities (Kunnskapsdepartementet, 2017; MIUR, 2018).

The main aim of this paper is to analyze the possibility of a common theoretical framework based on the idea of mediation. In fact, similarities can be found between the Italian theoretical approach related to Semiotic mediation (Bartolini Bussi & Mariotti, 2008) and the Norwegian theoretical approach (Feuerstein, Klein & Tannenbaum, 1991; Tzuriel et al., 1998; Nyborg, 1993; Hansen & Morgan, 2019).

Thus, the outdoor mathematical activities have been analyzed and discussed in relation to the different educational frameworks.

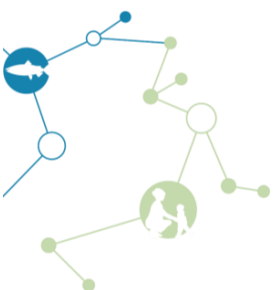
Unstructured observations conducted by a non-participant observer formed the basis for the qualitative analysis.

Key themes: Lek, læring, omsorg og danning

Key words: Mathematics, kindergarten, mediation, outdoor

References

Bussi, M. B., & Mariotti, M. A. (2008). Semiotic mediation in the mathematics classroom: Artifacts and signs after a Vygotskian perspective. *Handbook of international research in mathematics education*, New York, 746-783.

Boero P. (2006). Habermas' Theory of Rationality as a Comprehensive Frame for Conjecturing and Proving in School. *Proceedings of the 30th Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education*, 2, 185-192. Prague: Faculty of Education, Charles University

Feuerstein, R., Klein, P. S., & Tannenbaum, A. J. (Eds.). (1991). *Mediated learning experience (MLE): Theoretical, psychosocial and learning implications*. Freund Publishing House Ltd.

Formella, Z. & Perillo, G. (2018). L'Outdoor Education e le scuole dell'infanzia nel bosco per crescere a contatto con la Natura. *Seminare. Poszukiwania naukowe*. (39). 69-82.

Hansen, A. Excerpt from: Intelligent and Effective Learning based on the Model for Systematic Concept Teaching Practitioner's Manual for the Systematic Concept Teaching (SCT) Approach to the Prevention and Remediation of Learning Difficulties.

Korsvold, T. (2012). Revisiting Constructions of Children and Youth in Marketing Advertisements: A Historical and Empirical Study of the Norwegian Company Helly Hansen. *YOUNG*, 20(1), 1-17.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

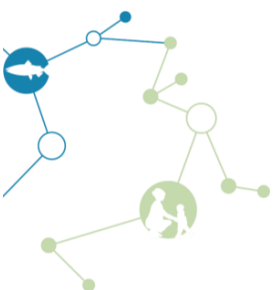
MIUR (2018). *Indicazioni nazionali di infanzia e primo ciclo, più attenzione alle competenze di cittadinanza*. Documento a cura del Comitato Scientifico Nazionale per le Indicazioni Nazionali per il curricolo della scuola dell'infanzia e del primo ciclo di istruzione. DG ordinamenti.

Nyborg, M. (1993). *Pedagogy. The study of how to provide optimum conditions of learning for persons who may differ widely in pre-requisites for learning*. Nordisk Undervisningsforlag, Haugesund, Norway. (Nyborg's main book in English: ISBN: 82-9 07 12-11-1)

Robotti, E., Morselli, F., Granone, F., Pollarolo, E. (2019). "Outdoor mathematics education": analisi di un caso di studio sviluppato nella scuola dell'infanzia Norvegese e Italiana. In *Convegno Internazionale Educazione, Terra, Natura*. Zeroseiup.

Sæther, M. & Hagen, T. L. (2014). *Kreative ute, barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena*. Fagbokforlaget

Tzuriel, D., Kaniel, S., Zeliger, M., Friedman, A., & Haywood, H. C. (1998). Effects of the "Bright Start" program in kindergarten on teachers' use of mediation and children's cognitive modifiability. *Early Child Development and Care*, 143(1), 1-20.

Studenters subjektposisjoner i barnehagelærerutdanninga

Svein-Erling Greiner
Høgskolen på Vestlandet

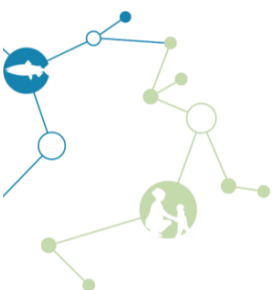
Kontaktinformasjon: Svein-Erling Greiner, aegr@hvl.no, Tilknyttet BARNkunne, Høgskolen på Vestlandet

Ledende dokumenter for barnehagelærerutdanninga og profesjonen setter den kritisk reflekterende barnehagelæreren som et ideal for barnehagelærerstudenter. Økt interesse for barnehagen fra kommersielle og politiske interesser fordrer til kritisk reflekterende barnehagelærere for å ivareta barns beste. Begrensninger i enhver kunnskapskonstruksjon styrker nødvendigheten for barnehagelærernes kontekstavhengige refleksjon og skjønnsutøvelse. Dette resulterer i en pågående diskusjon om hvordan man kan utdanne barnehagelærerstudenter til å bli reflekterte profesjonsutøvere. Til tross for at forskningslitteraturen om refleksjon er vidstrakt, er det lite empirisk forskning om barnehagelærerstudenters refleksjon på høyskoler og universiteter.

Denne presentasjonen baserer seg på et feltarbeid i studiehverdagen til en klasse med norske barnehagelærerstudenter med mål om å undersøke vilkår og gjøren for kritisk refleksjon i barnehagelærerutdanninga. Presentasjonen mobiliserer postmarxistiske forståelser av ideologi og begrepet interpellasjon for å undersøke og analysere studenters studievilkår med problemstillinga: Hvordan bestrides studenters subjektposisjoner i en norsk barnehagelærerutdanning? Funnene fra studien viser hvordan studenter arbeider for og imot en posisjon som lærende subjekter. Foreløpige analyser peker på at studentenes klassebakgrunn er av betydning for hvilke forventninger og motivasjoner studenter har for studiet, og hvordan ideologiske krefter settes i spill av studenter for å gjøre motstand mot de subjektposisjonene som stilles til rådighet. Implikasjoner for studien vil være at studenter kan utfordres mer akademisk for å fremmedgjøre dem fra den komfortable posisjonen de ønsker, men dermed også at vilkår for danning og ikke bare utdanning må settes under lupen i norsk barnehagelærerutdanning.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning

Nøkkelord: Barnehagelærerutdanning – studenter – subjekt – postmarxisme – kritisk refleksjon

Borns utforsking av seg sjølv, andre og sine omgjevnadar igjennom estetiske førstepersons opplevingar

Maria Grindheim
Høgskulen på Vestlandet

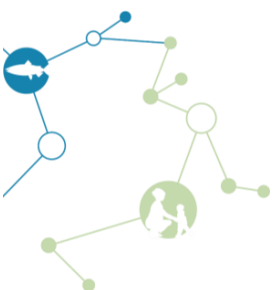
Kontaktperson: Maria Grindheim, maria.grindheim@hvl.no

I samband med at barnehagen er anerkjent som første steg i utdanninga, er det blitt eit aukande fokus på tidleg innsats som stimulering av verbalt språk og kognitiv utvikling. Eit slikt fokus kan gjere at barn si verden i verda som kropp i rørsle (Løkken, 2013), kjem i skuggen. Med utgangspunkt i forståing av små barn som kroppsleg, estetisk orienterte i verda vil eg diskutere om dansen kan lære oss noko om korleis ein fasiliterer augneblick som kan fostre empati og forståing av seg sjølv. Slike augneblick blir forstått som høve til å leggje til rette for å skape heilheit, kvalitet og berekraft i barnehagen.

Dans er forstått som estetiske førstepersons opplevingar (Sheets-Johnstone, 2015). Diskusjonen byggjer på ein fenomenologisk intervjustudie om korleis forskjellige menneske sine opplevingar i dansen påverkar deira opplevingar av seg sjølv og andre (Grindheim 2018). Studiet viser at menneske på tvers av alder, kjønn og dansestilartar skildrar opplevingar som kan kategoriserast som: ein meditativ tilstand, ei kjensle av fridom, og ei oppløysing av kropp/sinn dualisme. Dersom mennesket fundamentalt er estetisk orientert i verda, blir det interessant at dei estetiske førstepersons opplevingane i dansen blir skildra som *ein anna måte å være i verda på*. Funna frå studien indikerer at barnehagen treng rom for kropp i rørsle som estetiske førstepersons opplevingar. Slik kan det bli høve til fleire måtar å forstå både seg sjølv, andre og omgjevnadane. Rom for mangfald, empati og nye forståingar kan gi innspel til meir berekraftige praksisar i barnehagen.

Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning

Nøkkelord: Estetiske førstepersons opplevingar, berekraft, empati, dans

“Koffor lagar boka lyd?» Digital teknologi som opning og lukking av samspel mellom menneske og materiale i ein kollektiv estetisk læreprosess i barnehagen

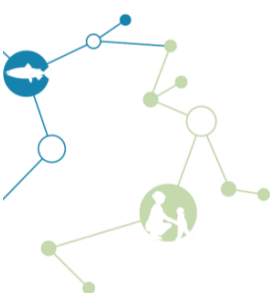
Ingrid Grønsdal, Katrine Borgenvik, Hannah Hansen, Liv Ingrid Fjellanger
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: ingrid.gronsdal@hvl.no; katrine.borgenvik@hvl.no; hannah.hansen@hvl.no; liv.fjellanger@hvl.no

Denne presentasjonen drøftar korleis digital teknologi kan fungera som opnar og lukkar for barns uttrykk i ein estetisk læreprosess. Forsking viser at ei blanding av digitale og tradisjonelle leikesituasjonar kan stimulera barns forestillingsevne (Edwards & Bird, 2015), men at oppfatningar av kor nyttig digital teknologi er kan hindra at den blir integrert i barnehagen (Buchanan et al. 2013). Det teoretiske rammeverket i denne presentasjonen er henta frå sosiomaterialisme (Orlikowsky, 2017) og fagfelte pedagogikk (Aslanian, 2017), teikning (Hopperstad, 2008), litterasitet (Roskos & Christie, 2011), og drama (Sæbø, 2009). Datamaterialet er ein videofilma barnehageaktivitet, der ein fagarbeidar introduserte ei lita barnegruppe for ei gamal bok som laga lydar når dei bevega boka. Saman med boka fekk borna eit brev om at nokon hadde stole forteljingane og med eit oppdrag om å dikta nye. Boka innehaltdt skjult digital teknologi (micro:bit), programmert i Scratch og kobla til ein liten høgtalar. Forskingsmetodisk er studien festa i det kvalitative forskingsparadigmet og høyrer til NFR-prosjektet DigiSus, som skal utvikla skjermfrie digitale praksisar. DigiSus nyttar Educational Design Research (McKenney & Reeves, 2012) og videoanalyse ved multiple, kollektive gjennomgangar av materialet, transkripsjonar og koding i NVivo (Tomas & Seidel 2013). Funn frå analysen viser at den digitale teknologien opna for bornas eigne uttrykk ved at lydane som kom frå boka fungerte som estetiske impulsar til å skapa nye forteljingar. Samstundes ser me at desse lydane også nokon gonger lukka for uttrykka deira ved at dei kom for ofte (overdøyving), for fort (avbryting), eller med for lite variasjon (innhaldsavgrensa).

Tema: Bærekraftige praksisar i barnehagen; Lek, læring, omsorg og danning; Barnehagelæreren som forsker – partnerskap; Teknologi og økonomi

Nøkkelord: Digital teknologi, Estetisk læreprosess

Mediering og estetisk samspill i barnehagen

Henriette Harbitz¹, Finn Steenfatt Thomsen²

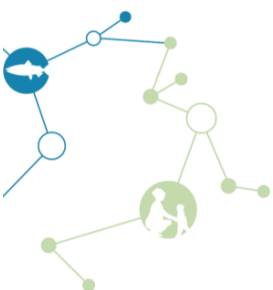
¹Høgskulen på Vestlandet; ²Høgskulen på Vestlandet og UCSYD, Danmark

Kontaktinformasjon: henriette.harbitz@hvl.no; finn.steenfatt.thomsen@hvl.no

Vår forskning handler om å se sammenhenger mellom mediering, veiledning og estetisk samspill med barn i barnehagen. Vi drøfter barns medvirkning i kunstneriske hendelser, dvs. kunstneren/pedagogen sin betydning gjennom på ulike måter å påvirke og utvide barnets opplevelse og forståelse av en kunstnerisk opplevelse. De estetiske og kunstneriske hendelser som barna deltar og medvirker i er en del av lek, læring, omsorg og danning.

Metode: Hundeide (2003) skriver at det ikke finnes noe nøytralt «kikkhull» inn i kognitive handlinger og barnas indre stemme fordi kikkhullet selv er medskaper av hva en ser. Vi bruker dette som utgangspunkt for egne observasjoner og refleksjoner som forfattere og medskapere av forestillingen. I denne studien benyttes kvalitative metoder, som Kalleberg (1982) og Patton (1990) kaller for direkte deltakerobservasjon eller det som Van Maanen (i Kruuse 2001) betegner som analytisk induksjon. Teori og begrepene «Feedbacksløyfer» (Fischer-Lichte, 2008) og «Medierte læringserfaringer» (Feuerstein, 2010) blir brukt for å beskrive og drøfte estetisk samhandling og mediering med barn

Resultat: Vår anvendelse av begrepene «Medierte lærings erfaringer» og «Feedbacksløyfer» har gitt noen fruktbare innfallsvinkler til veiledning og barns medvirkning i estetiske hendelser. Barnets opplevelser kan forsterkes og utvides gjennom mediering og samspill. Dialog og feedback gjennom og i kunstverket, fører til at barna blir sett og bidrar til barnets engasjement til å medvirke.

Economic and Social Sustainability in Corona-Digitalized Kindergarten Teacher Education in Norway

Marie Brandvoll Haukenes, Kristine Hjelle, Alicja R. Sadownik, Kjerstin Sjursen, Birgitte Ivarhus Sollesnes

Western Norway University of Applied Sciences

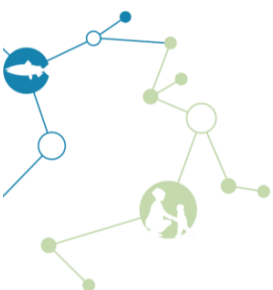
Contact information: alicja.renata.sadownik@hvl.no; Marie.Brandvoll.Haukenes@hvl.no; Kristine.Hjelle@hvl.no; Kjerstin.Sjursen@hvl.no; Birgitte.Ivarhus.Sollesnes@hvl.no

12th March 2020 all university campuses in Norway shut down, due to the outbreak of COVID-19. Policy guidelines delivered immediately by the Norwegian government expected the higher education institutions to develop digitalized and alternative forms of teaching, so that the shut down did not lead to delays in the students' study progress. This paper will discuss the corona-digitalized Kindergarten Teacher Education (KTE) in Norway, in relation to social and economic sustainability. On the basis of data that are at the moment being gathered with use of a survey among KTE-students at diverse universities and university colleges in Norway, we will be able to present following correlations:

- 1) between students' access to digital equipment and internet connection and patterns of their activity in the digitalized KTE;
- 2) between students' access to digital equipment and internet and their experiences of and learning outcomes in the digitalized KTE;
- 3) between their digital competence and their experience of the digitalized KTE;
- 4) between students' obligations in their families and their activity in the digitalized KTE.

The final data from the survey will be available on the 30th of June 2020. A qualitative, micro-scale study that was a basis for the survey showed that digitalization of KTE took for granted the students' access to digital equipment and their competence to use it, which again strengthened the socio-economic inequalities among them. Our systematic quantitative research provides with an overview over experience of learning outcomes and activity patterns of students representing diverse socio-economic backgrounds. The concluding remarks address challenges it brings for professional KTE.

Key words: Social Sustainability, Economic Sustainability, Kindergarten Teacher Education, Digitalization, Professional Education, Inequalities

Samarbeid om utvikling av kompetanse for inkluderende praksiser (SUKIP)

Siv Hillesøy¹, Stein Erik Solbø Ohna²
¹Statped; ²Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: siv.hillesoy@statped.no; stein.e.ohna@uis.no

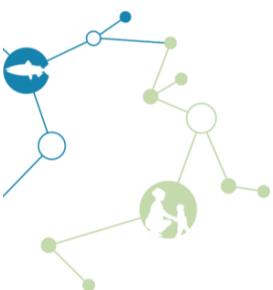
Barns rett til å høre til i et inkluderende fellesskap blir løftet frem som et stadig sterkere prinsipp i norsk utdanningspolitikk. Samtidig har vi lite kunnskap om hvordan man lokalt legger til rette for inkluderende fellesskap i praksis. Formålet med prosjektet som her presenteres, er å etablere og utforske utvikling av ny infrastruktur og innovative arbeidsmåter for samarbeid mellom pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barnehage/skole med tanke på utvikling av kompetanse for inkluderende praksis. Målet er utvikling av en pedagogisk praksis som ivaretar mangfoldet av barn innenfor rammen av ordinære læringsfellesskap.

Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd, og gjennomføres i perioden 2019-2022. Det er et samarbeid mellom to kommuner (hvorav den ene er prosjekteier), NLA Høgskolen AS (prosjektleder), Statped og Universitetet i Stavanger (samarbeidspartnere). En barnehage og en grunnskole i hver av de to kommunene deltar i prosjektet.

Prosjektet metodiske rammeverk er casestudiedesign, og den forskningsmetodiske strategien er en form for samarbeidsforskning mellom lærere og skole/barnehageleder, PPT og forskere. Data konstrueres gjennom analyser av lydopptak av samarbeidsmøter og etterfølgende metasamtaler mellom barnehage og PPT og gjennom intervju med virksomhetsledere og representanter for skole/barnehage og PPT. Både metarefleksjonene og de påfølgende analysene tar utgangspunkt i Florian (2017) sitt teoretiske rammeverk for inkluderende praksis og Irgens (2010) sin teoretiske modell for lærende organisasjoner.

I presentasjonen vil vi ha fokus på det arbeidet som er gjort i barnehagene, og presentere erfaringer og resultater fra det første prosjektåret, som hovedsakelig er brukt til planlegging og oppstart av innovasjonene.

Nøkkelord: Inkluderende praksis, Samarbeidsforskning, Innovasjonsarbeid, Roller i prosjektarbeid

Utvidet virkelighet i bøker for barn

Jon Hoem, Gro Eide
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: Jon.Oivind.Hoem@hvl.no; gmei@hvl.no

Rammeplanen for barnehager gir ansatte ansvar for å “legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer”. Videre skal barnehagen “fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn”.

Når en jobber med bærekraft lokalt, samtidig som barna får innblikk i de store sammenhengene, må en delvis ty til ulike medieuttrykk. I det kommersielle med markedet som retter seg mot barn i barnehagealder ser vi en rekke forskjellige sammensmeltinger av medieformer, f.eks. i form av digitale applikasjoner, inkludert analoge bøker der leseopplevelsen “utvides” ved hjelp av Augmented Reality (AR/utvidet virkelighet).

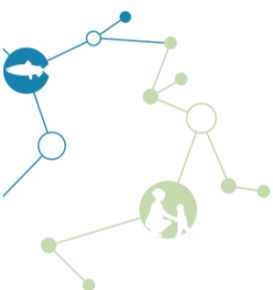
I lærerutdanningen arbeider vi med å gi studentene egne erfaringer med analoge og digitale teknikker, blant annet med sikte på å introdusere ulike representasjons- og fortellerformer. Her har vi utviklet et undervisningsopplegg som kombinerer analoge, egenproduserte bøker med “utvidet virkelighet”.

Studentene knytter på denne måten digitale bilder, lyder og videoer til mange av oppslagene i en “tradisjonell” bildebok. Studentene har tatt med seg sine bøker ut i praksisbarnehagen og her har de egenproduserte AR-bøker dannet utgangspunkt for samtaler med barna. Flere av studentene har også jobbet med videreutvikling av fortellingene, basert på samtaler, barnas ideer og illustrasjoner.

Presentasjonen vil ta opp utfordringer og muligheter med “utvidet virkelighet” i et bærekraftsperspektiv, med konkrete eksempler på studentproduksjoner og studentenes erfaringer fra praksis.

Tema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lek, læring, omsorg og dannning

Nøkkelord: Utvidet virkelighet, AR, Bildebøker, Skaperverksted

Å la barns nysgjerrighet lede vei i utforsking av naturen

Sigrid Hoveid, Cathrine Aasgaard Eide, Alexander Olsen, Adrian Rasmussen, Steffen Tangen
Høgskolen i Østfold

Kontaktperson: Sigrid Hoveid, sigrid.hoveid@hiof.no, Høgskolelektor i pedagogikk ved BLU

Annen kontaktinformasjon: Cathrine Aasgaard Eide, cathrine.a.eide@hiof.no, høgskolelektor i pedagogikk ved BLU; Alexander Olsen, alexander.olsen@hiof.no, høgskolelektor tilknyttet REKOMP; Adrian Rasmussen, adrian.k.rasmussen@hiof.no, høgskolelektor ved seksjon for naturfag; Steffen Tangen, steffen.tangen@hiof.no, høgskolelektor ved seksjon for kroppsøving og idrett

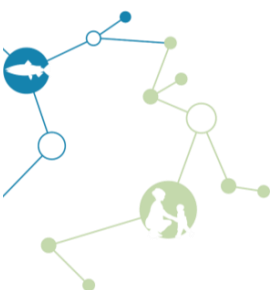
Det kan være utfordrende å legge merke til hva barn er nysgjerrige på, og å la barn få være i nysgjerrigheten uten å bli forstyrret av observerende voksne. Det råder også en mangeldiskurs rundt de yngste barna og deres evner til og glede av å være på tur i en variert natur med ulendt terreng. Som svar på dette gjennomfører studentene prosjektet De yngste barna i naturen, ved barnehagelærerutdanningen på Høgskolen i Østfold.

Studentene tar med de yngste barna (1-3 år) ut og lar barna utforske uten direkte styring fra personalet eller studentene. For å skape handlingsrom i barnas møte med naturen skal studentene stoppe seg selv (Larsen, 2005) og unngå å bryte inn i og forstyrre barnas utforsking. Prosjektet filmes, og filmene skaper i etterkant grunnlag for refleksjoner rundt de yngste barnas kompetanse og nysgjerrighet, samt evne til omsorg, vennskap og samhandling med hverandre. Filmene gir innsikt i barns risikovurdering i møte med utfordrende terreng, og hvordan de tilpasser sine bevegelser etter egen kroppsbeheerskelse.

Vår datainnsamling har så langt foregått ved å gjøre en spørreundersøkelse i etterkant av studentenes fremføring, hvor de rapporterte sine opplevelser av ulike aspekter ved prosjektet. Analyse av resultatene er fremdeles et arbeid i prosess. Studentenes fremføringer av prosjektet viser at prosjektet oppleves som verdifullt og tverrfaglig. Studentene forteller at de yngste barna får til mer enn de hadde forventet og at erfaringene fra prosjektet utvider deres syn på de yngste barnas væremåter og handlingsrom i barnehagefaglige praksiser.

Nøkkeltema: Barn som utforskere; Barnehagelærerutdanning

Nøkkelbegreper: Utforsking, å stoppe seg selv, de yngste barna i naturen, tverrfaglighet

Kva barn treng å lære i barnehagen før skulestart

Liv Ingrid Aske Håberg

Institutt for pedagogikk Avdeling for humanistiske fag og lærarutdanning; Høgskulen i Volda

Kontaktinformasjon: lih@hivolda.no

Sentrale føringar peiker på at barnehagens arbeid med barns læring av språk er svært viktig (Kunnskapsdepartementet 2016, 2019; Utdanningsdirektoratet 2013). Likevel finn ein lite empirisk forskning på kva personale i barnehagen verdsett høgast at barna lærer i løpet av barnehagetida si. Denne studien undersøker dette ved hjelp av fokusgruppeintervju med til saman 21 pedagogiske leiarar i 6 barnehagar. Pedagogiske leiarar både frå småbarns- og storbarnsavdelingar i same barnehage tok del. Fokusgruppeintervju skaper empiriske data på gruppenivå (Halkier og Gjerpe, 2010).

Resultata viser at informantane meiner at sosial kompetanse er det viktigaste å lære før skulestart. Dette er i samsvar med ein eldre studie (Balke, 1980). Informantane i min studie framheva at sosial kompetanse er noko dei alltid har jobba med, men at dei kan ikkje slutte fordi behovet er så stort. Læring av språk vart i alle barnehagane framheva som det nest viktigaste.

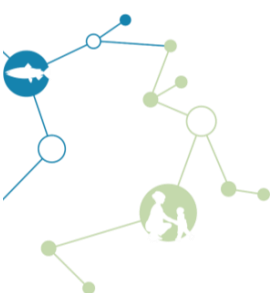
Studien drøftar denne tydelege rangeringa av dei to tema i lys av sentrale føringar i noverande rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2017). Sosial kompetanse er nemnd berre to gongar medan stimulering av barns språk blir vist til både som eitt av sju fagområde og som eitt av seks sentrale område innanfor barnehagens meir overordna læringsinnhald. I kontrast la den første rammeplanen frå 1996 stor vekt på utvikling av sosial kompetanse (BFD 1996). Utvikling av språk vart også vektlagt, men i mindre grad enn i seinare rammeplanar. Den vidare drøftinga omhandlar læreplanteoretiske perspektiv som pedagogisk arv og skjult læreplan (Berg 1995), og forholdet mellom formell og operasjonalisert læreplan (Goodlad, 1979).

Nøkkelord: læring, sosial kompetanse, språkstimulering, rammeplanen, læreplanteori

Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning

Litteratur

- Balke, Eva (1980). *Barnehagens mål og innhold: 101 førsteklasingers syn på ulike sider av barnehagens oppgaver*. Oslo: Barnevernsakademiet.
- BFD (1996). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Berg, Gunnar (1995). *Skolkultur - nyckeln till skolans utveckling: En bok för skolutvecklare om skolans styrning*. Göteborg: Förlagshuset Gothia.
- Goodlad, J. I. (1979). *Curriculum inquiry: The study of curriculum practice*. New York: McGraw-Hill.
- Halkier, B. & Gjerpe, K. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2016). *Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen* (Meld. St. 19 2015-2016). Henta frå <https://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Henta frå https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/rus/2006/0015/ddd/pdfv/293087_rammeplan-nynorsk.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. (Meld. St. nr. 6 (2019–2020)). Henta frå <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- Utdanningsdirektoratet (2013). *Språk i barnehagen. Mykje meir enn berre prat*. Henta frå <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/ressurser/sprak/sprakveiledernn.pdf>

Litteraturreview om informantar i norsk empirisk barnehageforskning 2008-2017

Liv Ingrid Aske Håberg

Institutt for pedagogikk, Avdeling for humanistiske fag og lærarutdanning, Høgskulen i Volda

Kontaktinformasjon lih@hivolda.no

Det norske barnehagefeltet blir i stadig større grad undersøkt gjennom forskning, men ein finn framleis få systematiske metastudier. Denne studien presenterer resultat frå ein litteraturreview som undersøkte kva grupper blant personalet som har blitt brukt som informantar i norsk empirisk barnehageforskning frå 2008 til 2017. Problemstillinga for studien var: *I kva grad har assistentar blitt valde som informantar i empirisk barnehageforskning i Norge, og kva metodologiske utfordringar oppstår av dette?* Assistentar er prosentvis den største yrkesgruppa i barnehagen og tyder personale utan treårig høgskuleutdanning.

Systematiske søk (Brandt, Lutfiyya, King & Chioreso, 2014; Røkenes & Krumsvik, 2014) vart gjennomført i databasen Oria i tillegg til i the Nordic Base of Early Childhood Education and Care (nb-ecec.org). Det resulterte i 149 treff av vitenskaplege artiklar og doktorgradsavhandlingar, publiserte i tidsrommet 2008-2017. Analysen (N=149) viser at assistentar er inkluderte som informantar i berre 43 treff og at dei aldri var den einaste gruppa som blei studert. Informantar er hovudsakleg pedagogiske leiarar/barnehagelærarar. Dette er i samsvar med analyse av tidlegare metastudier (Gulbrandsen, Johansson & Nilsen, 2002; Hopperstad, Hellem & Kjørholt, 2005; Borg, Backe-Hansen & Kristiansen, 2008).

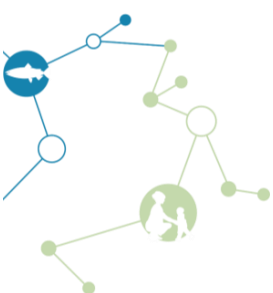
Studien peiker på eit gap i kunnskapsgrunnlaget om norsk barnehage i og med at assistentar er marginaliserte i forskingsfeltet. Funn om skeiv representasjon blir drøfta i lys av metodologiske og epistemologiske implikasjonar og blir relatert til validitet (Creswell & Miller, 2000). Studien undersøker samtidig type forskning og fagleg bakgrunn hos forfatarane i utvalet (N=149). Til saman gir studien ei brei oversikt over norsk empirisk barnehageforskning 2008-2017.

Nøkkelord: review, barnehagepersonale, validitet, metodologiske implikasjonar, representasjon

Nøkkeltema: Forskingsdesign og metodologi

Litteratur

- Borg, E., Backe-Hansen, E. & Kristiansen, I.-H. (2008). *Kvalitet og innhold i norske barnehager: En kunnskapsoversikt* (NOVA-rapport 6/2008). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Brandt, B., Lutfiyya, M. N., King, J. A. & Chioreso, C. (2014). A scoping review of interprofessional collaborative practice and education using the lens of the Triple Aim. *Journal of Interprofessional Care*, 28(5), 393–399. doi:10.3109/13561820.2014.906391
- Cresswell, J. W & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124–130.
- Gulbrandsen, L., Johansson, J.-E., & Nilsen, R. D. (2002). *Forskning om barnehager: En kunnskapsstatus*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Hopperstad, M. H., Hellem, L., & Kjørholt, A. T. (2005). *Funksjonshemmede barn i barnehage: kunnskapsstatus og forskningsutfordringer*. Trondheim: Norsk senter for barneforskning
- Håberg, L. I. A. & Leer-Salvesen, K. (2020). The selection of informants in kindergarten research in Norway: A critical review. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 14[2], 38–61. <https://doi.org/10.23865/up.v14.2047>
- Røkenes, F. M., & Krumsvik, R. J. (2014). Development of student teachers' digital competence in teacher education. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 9(4), 250–280.

Rampenissen i barnehagen – mellom lek og overbevisning

Ragnhild Laird Iversen

USN

Kontaktinformasjon: ragnhild.iversen@usn.no

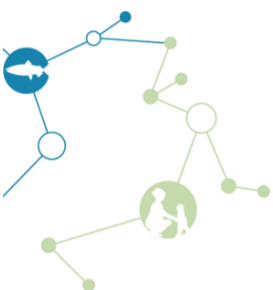
I desember skjer en rekke underlige ting i barnehagen. Sko forsvinner fra garderoben. Lekene har blitt pakket inn av dopapir. Pepperkakene har forsvunnet, og noen har promptet i kakeboksen. Det er Rampenissen som har vært på tokt.

I løpet av få år har Rampenissen tredd inn som en sentral figur i mange barnehagers juleforberedelser. Jeg har fulgt en gruppe fire og fem år gamle barns reaksjoner og refleksjoner rundt de ansattes iscenesettelse av Rampenissen i en barnehage på Østlandet. Datamaterialet består av observasjon og samtaler i barnehagen i adventstiden, samt gruppeintervjuer med barna seks måneder senere. Mens de ansatte rammer inn fortellinger om Jesus som en person noen tror på, og andre ikke, blir Rampenissen fremstilt som en karakter som daglig påvirker barnas liv i barnehagen, og som lever videre i barnas bevissthet også i etterkant av hendelsene.

I mitt studie analyserer jeg innføringen av Rampenissen som en aktivitet i skjæringspunktet mellom lek og overbevisning. Gjennom å bruke Erving Goffmans begrepsapparat belyser jeg hvordan de voksne definerer rammene, både gjennom å motarbeide barns kritiske spørsmål og å fabrikkere «bevis» for Rampenissens eksistens, og gjennom å slå ned på enkeltbarns forestillinger om ytterligere streker Rampenissen kan ha gjort. Hva skjer med forståelsen av fenomenet når voksne og barns rammeforståelse forholder seg til virkeligheten på ulikt vis? Og hvordan forholder leken seg til barnehagens dannelsesideal?

Nøkkeltema: Lek, læring, danning og omsorg

Nøkkelord: Rampenissen, lek, overbevisning, rammer, danning

Pedagogikk og tverrfaglighet: forskning på den reformerte barnehagelærerutdanningen (BLU) i Norge

Margrethe Jernes, Åse Dagmar Knaben, Inger Benny Espedal Tunglund, Marit Alvestad
Universitetet i Stavanger

Kontaktperson: Margrethe Jernes, margrethe.jernes@uis.no

Annen kontaktinformasjon: ase.d.knaben@uis.no, inger.b.tungland@uis.no, marit.alvestad@uis.no,

I denne muntlige presentasjon vil vi beskrive resultater fra deler av forskningen som har fulgt reformen i barnehagelærerutdanningen i Norge som ble iverksatt 2013 (Foss et al., 2015; Følgegruppa, 2015). Målet var å utforske pedagogikkområdet i reformen og datamaterialet var basert på semistrukturerte intervjuer med 41 lærere fra seks fokusgrupper (Kamberelis & Dimitriadis, 2005; Puchta & Potter, 2004). Disse ble analysert med en kvalitativ hermeneutisk tilnærming (Cresswell, 2007; Gadamer, 2006). Hovedfunnene presenteres i tre temaer; i) kompleksitet i ledelse, ii) profesjonell konkurranse og iii) fragmentering av et fag. Hovedkonklusjonen belyser at pedagogikk som fag er svekket, uklart og mindre definert innenfor tverrfaglig utdanning. Implikasjoner for ledelse i høyere utdanning indikerer generelt behovet for en avklaring av innholdet i begrepet 'pedagogikk' og særlig dets rolle i den reformerte barnehagelærerutdanningen i Norge.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning; Lederskap og samarbeid

Nøkkelord: Pedagogikk, tverrfaglighet, barnehagelærerutdanning, høyere utdanning

Referanser:

Cresswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design* (Vol. 2). California, London & New Delhi: Sage Publications.

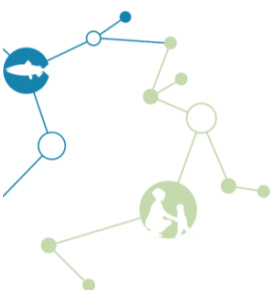
Foss, V., Fossøy, I., Fimreite, H., Alvestad, M., Jernes, M., Tunglund, I. B. E., Vatne, B., Nordvik, G., Økland, M.S., Sataøen, S.O. & Ødegaard, E.E. (2015). Pedagogikk - i barnehagelærerutdanninga. [Pedagogy – in the kindergarten teacher education]. In *Følgegruppa* (Ed.), *Barnehagelærerutdanninga. Meir samanheng, betre heilskap, klarare profesjonsretting*. [Kindergarten Teacher Education. More coherence, better wholeness, clearer professional orientation.] (pp. 106-137). Bergen: Høgskolen i Bergen.

Følgegruppa. (2015). *Barnehagelærerutdanninga. Meir samanheng, betre heilskap, klarare profesjonsretting?* [Kindergarten teacher education. More coherence, better whole, clearer professionalism?]. Rapport nr. 2. Bergen: Høgskolen i Bergen.

Gadamer, H.-G. (2006). *Truth and method*. London: Continuum.

Kamberelis, G., & Dimitriadis, G. (2005). Focus groups. Strategic articulations of pedagogy, politics and inquiry. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research, third edition* (pp. 887-907). Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.

Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus group practice*. New York: Sage.

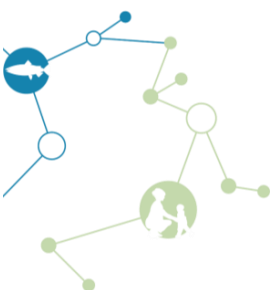
Barns etiske justeringer mellom asfaltkanten til skogen

Remi Kaldhussæter
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: 145432@stud.hvl.no

Bakgrunnen for dette abstraktet er at jeg skal starte med å skrive masteroppgaven nå til høsten. Denne vil se for seg hvordan barns etiske valg (kanskje) endres ut fra hvilket fysiske domene barna er i. Hypotesen er at i skogen blir barna 'snillere' mot hverandre. Det er allerede etablert at det er mindre konflikter når barna er i skogen, masteroppgaven vil se på hvilken måte dette viser seg i barnas ordvalg og kroppsspråk. Ut fra deltakende og ikke-deltakende observasjoner, vil jeg analysere og konkludere med hvilke forskjeller det er i barnas ordvalg og kroppsspråk mellom når de er i lekeapparatene innenfor barnehagens gjerder, og når de leker i skogen. Noen endringer vil selvfølgelig forekomme frem mot konferansen, men det vil være innenfor beskrevet tema.

Nøkkelord: Bærekraftige praksiser i barnehage, Lek læring omsorg og danning, Etikk, Friluftsliv, Konflikthåndtering, Barns perspektiv, Tilknytning til naturen

Variasjon i mattilbud og håndvaskrutiner i praksisbarnehager

Yuko Kamisaka¹, Hege Wergedahl²

¹Høgskulen på Vestlandet, campus Stord; ²Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen

Kontaktperson: yuko.kamisaka@hvl.no

Annen kontaktinformasjon: Hege.Wergedahl@hvl.no

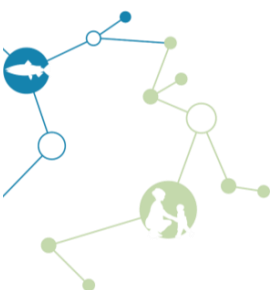
Praksisperiodene i barnehagen er en god læringsarena for at studenter kan se sammenhenger mellom teori og praksis. Samtidig finnes det stort mangfold i praksisbarnehagene der studentenes opplevelse og læring kan variere mye. Sammenligning av studentenes observasjoner etter praksis kan derfor være en god måte å vise studentene den store variasjonen som finnes i ulike barnehager når det gjelder mattilbud og håndvaskrutiner. Forskningsspørsmål er derfor todelt, «Hva serverer praksisbarnehagen og hvordan er håndvaskrutiner?» og «Hva er læringsutbytte hos studenter som har gjennomført denne praksisoppgaven?». Denne presentasjon viser resultat fra studentene sine observasjoner i 5 praksisperioder og resultat fra spørreundersøkelse og dybdeintervju i 2019.

Resultatene fra måltidsobservasjon viste at de fleste barnehager ikke hadde kokk eller lignende og at ansvaret for matlaging ofte rullerte etter hvilken vakt de ansatte hadde. Men generelt serverte barnehagene variert mat og god del frukt og grønt. Håndvask derimot ble ofte glemt før frokost eller når de spiste utendørs. Noen barnehager trenger derfor mer oppmerksomhet på variert kosthold og håndhygiene rundt måltidene. Tilbakemeldinger fra studenter viste at de fikk grunnleggende kompetanse om kosthold og måltidenes funksjon i barnehagen, og de ble trygge på å referere til nødvendig rammeverk rundt måltider og mer oppmerksomhet på viktigheten av måltider i barnehagen.

Gjennom praksisoppgaven fikk studentene kritisk observasjonsblikk og evne til å vurdere daglig rutiner rundt måltid i barnehagen. Oppgaven hadde også påvirket på noen av barnehagene til å endre rutine for håndvask og mattilbud. Disse studentene har gode muligheter til å påvirke barnehagen sin måltidspraksis med sin kompetanse.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning; Livsmestring - helse

Nøkkelord: praksisoppgave, måltid, håndhygiene, læringsutbytte

Å samles og formes i barnehagens nærmiljø

Bente Karlsen, Maria Dardanou
UiT, Norges Arktiske Universitet

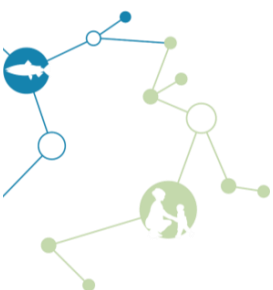
Kontaktperson: mara.dardanou@uit.no

Annen kontaktinformasjon: bente.a.karlsen@uit.no

Samlingsstunden har en sentral rolle i barnehagens hverdagslige aktiviteter, noe som gir gode muligheter for barn til å delta i et gruppefelleskap (Eide, Os & Pramling, 2012). Å samles og å formes i uterom handler om hvordan samlingsstund kan knyttes til barns stedlige og estetiske opplevelser. Sted er sentralt for forståelsen av hvordan barns handlinger og erfaringer er lokalisert i mer enn sosiale sammenhenger (Hackett, Procter, & Seymour, 2015). Å utforske stedets muligheter gjennom estetiske tilnærminger og virkemidler er basert på Sørenstuenes (2009) perspektiver på *å oppdage naturen gjennom kunst, og kunsten gjennom natur*. Meningsskaping av sted består av bevegelse, bevegelseslinjer, ved å gå, sanse og utforske stedet (Ingold, 2007). Målet med studien er å undersøke hvordan barn utforsker sitt lokale nærmiljø gjennom å skape egne uttrykk (land art) på stedet, og hvordan land art kan være en del av samlingsstunden. Metode inneholder deltakende observasjon. En gruppe på elleve barn, fire til fem år gamle, besøker det samme sted flere ganger i løpet av en periode over ett år. Data består av bilder, taleopptak, video, barns tegninger, foto og fortellinger. Prosjektet og alle data styres av streng tillit og anonymitet. Stedet er ei fjære i gangavstand fra barnehagen. Vi diskuterer samlingsstund som en mulighet for felles erfaringer med å oppleve stedet gjennom land art. Samlingsstunden lager føringer for at barna kan utforske, forme og skape med naturens materialer som er tilgjengelig. Funnene kan ha konsekvenser for nye måter å nærme seg hvordan steder påvirker og former barns skapende uttrykk og opplevelser.

Nøkkelord: Samlingsstund, land art, nærmiljø, utforske, estetisk uttrykk

Nøkkeltema: Barn som utforskere

Resultater fra en gruppe-randomisert barnehagebasert intervensjonsstudie for å fremme grønnsaksinntak blant barnehagebarn: BRA-studien

Anne Lene Kristiansen¹, Anne Himberg-Sundet², Anine Christine Medin³, Mona Bjelland², Nanna Lien², René Holst⁴ & Lene Frost Andersen²

¹Universitetet i Sørøst-Norge, Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Institutt for friluftsliv, idrett og kroppsøving; ²Universitetet i Oslo, Institutt for medisinske basalfag, Avdeling for ernæringsvitenskap; ³Universitetet i Agder, Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Institutt for ernæring og folkehelse; ⁴Universitetet i Oslo, Institutt for medisinske basalfag, Avdeling for biostatistikk

Kontaktperson: Anne Lene Kristiansen, e-post: anne.l.kristiansen@usn.no

Annen kontaktinformasjon: anne.himberg-sundet@medisin.uio.no; anine.medin@uia.no; mona.bjelland@gmail.com; nanna.lien@medisin.uio.no; rene.holst@medisin.uio.no; l.f.andersen@medisin.uio.no

Bakgrunn: Grønnsaksinntaket blant barn i barnehagealder er lavt. Det å øke tilbudet av grønnsaker i barnehagen er viktig for å etablere gode helsevaner tidlig i livet samt at barnehagene på denne måten kan bidra til å redusere sosiale ulikheter i kostholdet til små barn.

Mål: BRA-studien hadde som mål å fremme inntaket av grønnsaker blant barnehagebarn.

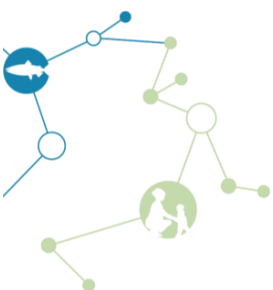
Metode: Spørreskjema om grønnsaksinntak og grønnsakstilbud samt faktorer som påvirker dette ble besvart av foreldre og ansatte i barnehagen, en 5-dagers veiedagbok for grønnsaker servert i barnehagene ble fylt ut av de ansatte i barnehagen, mens direkte observasjon av barnas inntak av grønnsaker i barnehagen ble utført av forskerne.

Resultat: Totalt deltok 73 barnehager (15% av de inviterte) og 633 barn (39% av de inviterte) i BRA-studien. Fra studiestart i 2015 til første oppfølging i 2016 fant man en tendens til en liten økning i grønnsaksinntaket blant barn i tiltaksbarnehagene sammenliknet med barn i kontrollbarnehagene. Fra studiestart til andre oppfølging i 2017 fant man ingen forskjell i grønnsaksinntaket blant barna i de to gruppene. Resultater fra BRA-studien viser at tiltakene ga følgende endringer i barnehagen: den serverte mengden grønnsaker og variasjonen av type grønnsaker økte mer i tiltaksbarnehagene sammenliknet med kontrollbarnehagene.

Implikasjoner for praksis: BRA-studien hadde positive effekter på grønnsaksinntaket og grønnsaksserveringen i barnehagen, men man så ingen signifikante effekter av studien på barnas grønnsaksinntak hjemme. En viktig implikasjon av studien er at positive endringer i grønnsakstilbudet i barnehagen er et betydningsfullt bidrag for å øke grønnsaksinntaket blant barn i barnehagealder.

Nøkkeltema: Livsmestring - helse

Nøkkelord: Grønnsaker, intervensjon, barnehagebarn, Norge

Det avgjørende 'vi' for økt musisering i barnehagen

Nora Bilalovic Kulset (PhD, Førsteamanuensis)¹, Kirsten Halle (Førstelektor)²,
¹Norges Teknisk- naturvitenskapelige Universitetet (NTNU), Trondheim; ²Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: nora.kulset@ntnu.no, kirsten.halle@uis.no

Å synge sammen i barnehagen har en rekke positive fordeler og kommuniserer på tvers av kultur, språk, generasjoner og andre ulikheter. Sangfellesskapet kan på en helt spesiell måte knytte mennesker sammen og gi en opplevelse av et sterkt og meningsfylt fellesskap der mestring og deltakelse står sentralt.

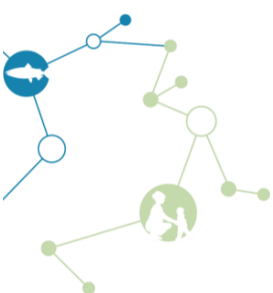
Men selv om forskningen omkring fordelene ved det å synge sammen er veldokumentert, viser dessverre forskningen også at det det musiseres i liten grad i barnehagene våre og at mange ansatte preges av usikkerhet i forhold til sin musikalske kompetanse.

Dette var utgangspunktet for vårt forskningsprosjekt, vi ønsket kunnskap om hva som skal til for at de ansatte i både barnehage og skole skal synge mer, friere og oftere og ikke være så opptatt av om de synger fint nok eller ikke? Derne; hvilke implikasjoner vil dette få for innholdet i barnehagelærerutdanningen?

Ved hjelp av et strategisk utvalg undersøkte vi en barnehagepraksis der fellesskapsmusiseringen preger store deler av barnehagehverdagen. Gjennom kvalitative intervjuer fant vi at nøkkelen til denne ustrakte musikalske praksis var det voksne fellesskapet. Ved å synge og musisere sammen kommer man forbi prestasjonsfokus og den negative musikalske identiteten som hemmer musikkutfoldelsen. På den måten vil fokuset på egen prestasjon tones ned, altså en mer seltakende og mindre performativ måte å tenke og gjøre musikk på. Og at ved å erfare slike meningsfulle sangfellesskap i det daglige arbeidet i barnehagen, der det som skjer når vi synger sammen står i sentrum, vil en etter hvert utvikle stemmefortrolighet og ekte sangglede.

Nøkkelord: sang – barnehage – barnehagelærerutdanning – musikalsk identitet – stemmeskam - musikkpedagogikk

Nøkkeltema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lek, læring, omsorg og danning; Barnehagelærerutdanning

Rom, materialer og materialitet i undervisning av masterstudenter

Tove Lafton, Nina Odegard
Oslo Metropolitan University

Kontaktinformasjon: tola@oslomet.no; odegaa@oslomet.no

Undervisning i høyere utdanning på master i barnehagekunnskap har hovedsakelig fokus på abstrakt, teoretisk kunnskap og lite fokus på verkstedarbeid. Basert på ideen om kroppsliggjort kunnskap som kan oversettes mellom ulike arenaer (Latour, 2006) og materialitet (Barad, 2007) har vi i undervisning om gjenbruksmaterialer, digitale verktøy og skriving invitert til verkstedarbeid i tre stadier.

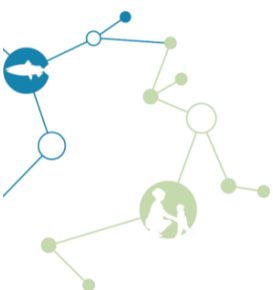
Studentene har samlet og tatt med gjenbruksmaterialer til undervisningen. I møte med andre studenter og lærere blir de invitert til å (1) gjøre seg kjent med og arrangere egne og andres materialer i en kollektiv mandala, (2) jobbe med digitale verktøy for å utforske ulike sider ved materialene og (3) dokumentere arbeidet.

Underveis utfordres studentene til å tenke på gjenbruksmaterialenes historie, ulike egenskaper og potensialer. Inspirert av hvordan Tamboukou (2015) sporer minner og fantasi gjennom sammenvevingene av kropper, steder og ting, ber vi studentene skrive ned, og deretter fortelle om assosiasjonene de får i de ulike møtene med materialet.

Studentenes narrativer skaper en inngang til å undersøke det assosiative som oppstår i møter mellom mennesker og materialitet (Barad, 2007). De første analysene peker på hvordan studentenes intra-aksjoner produserer diffraktive brudd (Barad, 2007) som åpner for nye koblinger.

Gjennom workshopen beveger studentene seg fra ideen om gjenbruksmaterialer som en del av en bærekraftig praksis, til å undersøke hvordan egne minner, kroppsliggjort kunnskap og litteraturen fra studiet veves sammen i nye ideer om hvordan verden kan forstås. Vi vil i presentasjonen diskutere hvilke implikasjoner en slik arbeidsform kan ha for kunnskapsproduksjonen i masterstudiet.

Nøkkelord: materialitet, digitale praksiser, master, kunnskapsproduksjon

A sustainable future with digital technology in kindergartens

Siri Sollied Madsen, Steinar Thorvaldsen, Torstein Unstad
ILP ved UiT Norges Arktiske Universitet.

Contact person: Siri Sollied Madsen, siri.s.madsen@uit.no

Other contact information: steinar.thorvaldsen@uit.no, torstein.unstad@uit.no

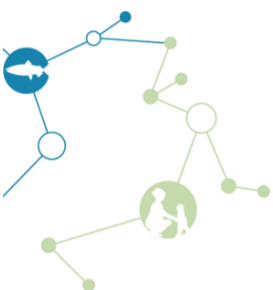
A moral panic appears to have positioned digital technology as an enemy of early childhood practice (Fleer, 2020), but research suggests that there are many missed opportunities to define and promote effective practices with digital technologies (Gillen and Kucirkova 2018). The field is complex, and one could expect that these conflicting discourses are affecting ECE-students' attitudes regarding their professional use of digital technology. ECE-teachers attitudes towards digital technology is central to their practices as attitude is what seems to be influencing digital technology use the most (Blackwell, Lauricella and Wartella, 2014).

To gain insight into ECE-students' attitudes, a survey was developed for ECE-students and teacher students. The use of digital technology in schools has not been exposed to the same moral scrutiny as pre-schools, and school curricula have a stronger focus on digital technology. The survey resulted in three constructs: professional digital competence, professional attitude and professional application of use of digital technology. Data from these two groups of students were analysed and compared to understand how teacher students and ECE-students' attitudes are affecting their pedagogical practices.

The results show that there are hardly any difference regarding the two groups digital competence ($d=0.03$). There is on the other hand a large difference between how often they apply digital tools ($d=1.12$). ECE-students use it less when working with children, but they have more optimistic attitudes regarding digital technology ($d=0.52$). Furthermore, ECE-students use of digital tools correlate higher with both competence and attitude, than compared with teacher students.

Themes: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lek, læring, omsorg og dannning.

Key words: professional digital competence, early childhood education, attitudes, digital technology, digital tools.

"We are peasants": On place, identity and the political Early childhood Educator

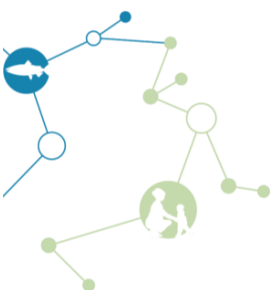
Lea Maison
University of Stavanger

Contact information: maison.leamarie@uis.no

In this presentation I will discuss the importance of Place in an Education for sustainability. Using critical theory, the purpose is to explore how Place can impact the educator's commitment to questions of sustainability and their role as political actor. The background is a Phd project titled «Understanding sustainability, developing values: A research project in Norway and Mexico», which research question is "How can exploring indigenous perspectives together with Norwegian kindergarten realities help develop a renewed understanding of education for sustainability?" A methodology inspired by Deleuze and Guattari's Rhizomatic thinking is used to connect perspectives of the Mexican (indigenous) Zapatista social movement and those of Norwegian educators. This makes it possible to look beyond differences in context, identities and circumstances and explore how such encounter can contribute to build meaning. The data material includes interviews, observations, artistic works and group discussions, analysed thematically and forming a map that allows to think creatively of the themes at stake.

The theme Place shows two main moments on the map: a peasant identity expressed across contexts, linked to the relationship to earth, land and resources, and an understanding that community develops in relationship to the Place one inhabits and belongs to. Place can thus be viewed as the bridge that connects the rational and the emotional, and motivates the educator to transform thoughts and concerns into action as a political actor in a sustainable kindergarten. Awareness and commitment to the relationship to Place are crucial for an ECE that has sustainability as its goal.

Key terms: Sustainable Development in the Kindergarten, Place, The global and the local, The political early childhood educator, Critical theory

Å forske sammen med småbarn i og gjennom musikkafeen: utfordringer og muligheter

Maren Metell

Nordoff Robbins/Goldsmiths, University of London/GAMUT, Grieg-akademiets senter for musikkterapi

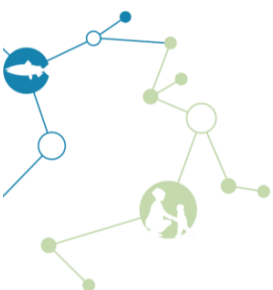
Kontaktinformasjon: Maren Metell er PhD kandidat ved Nordoff Robbins/Goldsmiths, University of London og ansatt som forsker III ved GAMUT, Grieg-akademiets senter for musikkterapi. E-post: maren.metell@nordoff-robbins.org.uk

Hvordan kan småbarn være medforskere? Barnekonvensjonen slår fast at barn og unge skal medvirke i beslutninger som angår dem selv. Samtidig er det både etiske og metodiske problemstillinger knyttet til forskning i samarbeid med barn. Bakgrunnen for denne presentasjonen er et PhD prosjekt som utforsker sammen med småbarn og deres familier er under hvilke betingelser musikk oppleves som meningsfullt når ulike måter å oppleve verden på er til stedet. Musikkafeen var et prosjekt og tilbud fra februar til desember 2019. Målet var å skape en sosial og musikalsk møteplass hvor småbarn og deres familier kunne få gode opplevelser av samspill og fellesskap og i samarbeid utvikle praktiske ressurser som taktile sangkort, tilpasninger av aktiviteter og instrumenter. Prosjektet er knyttet til samfunnsmusikkterapitradisjon og tilnærmingen er informert av aksjonsforskning, emansipatorisk forskning og etnografi. Sped- og småbarn hadde en sentral rolle i utforming av musikkafeen og utvikling og evaluering av musikalske ressursene. Samtidig har det vært utfordringer ved å tilrettelegge prosesser slik at både småbarn og foreldre kunne bidra med sine ideer og tanker. Jeg ønsker i denne presentasjonen å reflektere over utfordringer og muligheter ved å gi konkrete eksempler fra utforskningsprosessene i musikkafeen.

Eksemplene synliggjør hvordan musikk er et verktøy for samforskning og hvordan de voksnes holdninger til barn og deres kompetanse er avgjørende for samarbeid. Implikasjoner for både musikalsk samarbeid og forskning i samarbeid med småbarn vil bli diskutert.

Nøkkelord: aksjonsforskning, musikalsk interaksjon, småbarn som medforskere

Nøkkeltema: Barn som utforskere; Forskningsdesign og metodologi

BEGRIP – Samspel, deltaking og medverknad som vilkår for å utvikle forståing av bærekraft i barnehagen

Ida Lervik Midtbø (master, høyskolelektor), Marianne Presthus Heggen (PhD, førsteamanuensis)
Høgskulen på Vestlandet

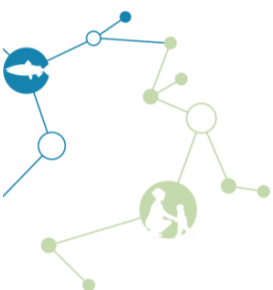
Kontaktperson: Ida Lervik Midtbø, ilm@hvl.no

For å sikre en bedre framtid er det nødvendig med endringsagenter for bærekraft (UNESCO 2017). I denne innovasjonen skal vi utvikle en ny barnehagepedagogikk Begrip, ved å løfte frem barn som økoborgere og endringsagenter.

Barnehagefeltet har liten formell kunnskap om bærekraftig utvikling (Sageidet, 2016). Norske barnehager ser ut til å jobbe godt med økologisk og sosial bærekraft, mens det ser ut til å være mindre fokus på økonomisk bærekraft (Heggen, 2015, 2016). Dette kan bidra til at barnehagenes arbeid med utdanning for bærekraft blir tilfeldig og av varierende kvalitet. Gjennom arbeid med en nyskapende og teoretisk modell for bærekraft er målet at en barnehageeier, en barnehage og HVL skal utvikle et nytt tankesett og nye arbeidsmåter for bærekraft. Et gjensidig samarbeid mellom praksisfelt og forskning skal bidra til en bedre pedagogikk for bærekraft i barnehagen.

Teorien som ligger til grunn er en forståelse av bærekraft som bygger på fire ulike perspektiv; økologisk, økonomisk, kulturelt og sosialt, og medvirkning. Det er dette siste perspektivet som skiller vår måte å tenke bærekraft på fra andre. Gjennom utveksling av erfaring og utvikling av forståelse for de fire perspektivene dannes aksjoner i barnehagen som blir til bærekraftige praksiser utgjør den operasjonelle siden av pedagogikken. Begrip er en metode og et tankesett der barn og ansatte i barnehagen kan gripe det komplekse og sammensatte temaet bærekraftig utvikling med utgangspunkt i en forskningsbasert tilnærming. Målet er å bevege oss fra en tankegang der utdanning bidrar til å opprettholde dagens systemer ved å la barnas stemmer komme med andre perspektiv og bidrag til endring mot større grad av bærekraft. Begrip er en ny pedagogikk som blir utviklet med høy deltagelse fra vitenskapelig ansatte ved HVL, barn, foreldre og personale i barnehagen og barnehageeier. Barn har ikke de samme kunnskaper og tillærte innstillinger som voksne. Som annerledes borgere kan barn derfor bidra med unike innspill som gjør dem til endringsagenter. For at det skal være mulig fordrer det voksne som tør og kan gi dem en stemme, og det er et viktig mål for dette prosjektet. Pedagogikken utvikles gjennom fem ulike samlingspunkt, hvor en gruppe aktører sine perspektiv står i fokus for hvert møte. Parallelt med dette støttes og styrkes innovasjonen gjennom følgeforskning, hvor også de ulike aktørene har en deltagende rolle.

I det bærekraft er blitt et overordnet begrep i Rammeplan for barnehagen (KD, 2017), får Begrip som innovasjon et momentum for å på sikt bre seg til alle barnehager i landet. Det gir praksisfeltet en forskningsbasert forståelse langt utover et instrumentelt program.

Litteratur:

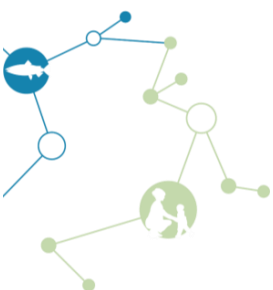
Heggen, M. P. (2016). Education for Sustainable Development in Norway. In J. Siraj-Blatchford, C. Mogharreban & E. Park (Eds.). International Research on Education for Sustainable Development in Early Childhood. (pp. 91-102). Springer.

Heggen, M. P. (2015). Bærekraftig utvikling i norske barnehager –et spørsmål om naturfølelse. In B.O. Hallås & Karlsen, G. (Eds.). Natur og danning. Profesjonsutøvelse, barnehage og skole(pp.117-133). Bergen: Fagbokforlaget.

KD (Kunnskapsdepartementet)(2017). Rammeplan for barnehagen. Oslo: Utdanningsdirektoratet. Lastet ned fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/framework-plan-for-kindergartens2-2017.pdf>

Sageidet, Barbara Maria (2016). Norwegian early childhood teachers' stated use of subjectrelated activities with children, and their focus on science, technology, environmental issues and sustainability :. Nordina: Nordic studies in science education. ISSN 1894-1257. Volum 12. Hefte 2. s. 121-139

UNESCO. (2017) Education for Sustainable Development Goals. Learning Objectives. New York, UNESCO

Den fleirkulturelle barnehagen med søkelys på fleirkulturelt innhald og kultursensitiv handlingspraksis

Merete Nornes-Nymark, Ane Bergersen
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktperson: merete.nornes.nymark@hvl.no

Annen kontakinformasjon: ane.bergersen@hvl.no

Presentasjonen bygger på ein kvalitativ studie (Creswell, 2009) tilknytt forskingsprosjektet *Fagleg leiing og tverrkulturell kompetanse* som starta våren 2016 og datainnsamling vart avslutta våren 2018. Spørjeskjema frå 62 barnehagetilsette i fire barnehagar på Vestlandet og fire gruppeintervju med til saman 15 barnehagelærarar i dei same barnehagane, er vårt empirigrunnlag.

På forskningsspørsmålet vårt «*Korleis beskriv personalet fleirkulturell praksis i fire ulike barnehagar?*», finn vi noko variasjon i korleis dei tilsette beskriv eigen fleirkulturell praksis og kva verdiar som kjem til syne i både spørjeskjema og særleg i dei fire fokusgruppeintervjua. Eit sentralt funn er at tilsette i ein av barnehagane ser ut til å vektlegge ulikskap som underliggende premis og ein meir kultursensitiv praksis enn majoriteten i dei tre andre barnehagane som ser ut til å vektlegge likskap i større grad.

Sentrale omgrep og kritisk teori frå Bourdieu (1991; 1996; 2014) og Freire (1999) vert brukt for å diskutere korleis bevisstheit om makt og majoritetskultur er naudsynt for å fremje ein kultursensitiv praksis. Personalet si rolle som *sosiale agentar* som set rammer for læringsmiljø til alle barn, slik at alle barn kan innta likeverdige leikeposisjonar slik Zachrisen (2015) peikar på, er også sentralt i vår diskusjon av empiri. Både norsk (Andersen, Sand & Zachrisen, 2015; Andersen, Engen, Gitz-Johansen, Kristoffersen, Obel, Sand & Zachrisen, 2011; Gjervan, Andersen & Bleka, 2012; Krogstad, 2016; Otterstad & Andersen, 2012; Fandrem, 2018) og skandinavisk forskning (Bundgaard & Gulløv, 2008; Stier m.fl., 2012) vert trekt inn i diskusjonen av våre funn.

Nøkkelord: Fleirkulturell barnehage, kultursensitivitet, makt og dobbeltkvalifisering.

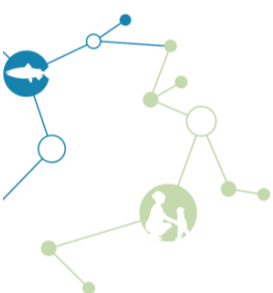
Litteraturliste:

Andersen, C.E., Engen, T.O., Gitz-Johansen T., Kristoffersen C.S., Obel, L.S., Sand, S. & Zachrisen, B. (2011). Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder. Nasjonal surveyundersøkelse om minoritetsspråklige barn i barnehager utenfor de store byene. Rapport nr.15 – 2011. Høgskolen i Hedmark. (ISBN978-82-7671-850-8).

Andersen, C., E., Sand, S. & Zachrisen, B. (2015). *En multikulturell barnehage i et monokulturelt landskap – analytiske innspill til framtidig mangfoldstenkning i barnehagefeltet*. I Dobson, S., Kulbrandstad, L.A., Sand, S. & Skrefsrud, T-A. (red.). (2015). *Dobbeltkvalifisering. Perspektiver på kultur, utdanning og identitet*. Fagbokforlaget. Bergen. (s. 39 - 59).

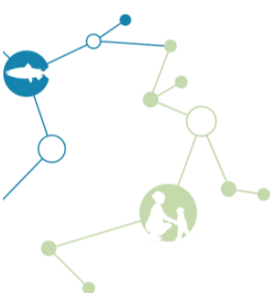
Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Edited by John B. Thompson, Translated by Gino Raymond & Matthew Adamson. Polity Press. Basil Blackwell Ltd. Oxford OX4 1JF. UK. ISBN 0745600972.

Bourdieu, P. (1996). *Symbolsk makt. Artikler I utvalg*. Oversatt av Annick Prieur. Pax Forlas A/S. Oslo. ISBN 82-530-1805-3

- Bourdieu, P. (2014). *Symbolisk kapital og sosialklasser*. I Hansen, C., S. (red). (2014). Sosialt rum, symbolsk magt. Bourdieuske perspektiver på klasse. HEXIS. København. (s. 34 – 47).
- Bundgaard, H. & Gulløv, E. (2008). *Forskel og fællesskab. Minoritetsbørn i daginstitusjon*. Hans Reitzels Forlag. København K.
- Creswell, J., W. (2009). *Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, California; SAGE Publications, Inc.
- Fandrem, H. (2018). *Forstå og gjøre seg forstått. Omsorg og tilrettelegging for barn med innvandrerbakgrunn*. I Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M., B. (red). *Utvikling, lek og læring i barnehagen*. Fagbokforlaget (s. 269-293)
- Freire, P. (1999). *De undertryktes pedagogikk*. Gyldendal Akademisk. Oslo. Oversatt av Sissel Lie. 2. utg, 7. oppl 2011. ISBN 978-82-417-1013-1.
- Gjervan, M., Andersen, C.E & Bleka, M. (2012). *Se Mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo, Cappelen Damm Akademisk.
- Krogstad, (2016). *Den flerkulturelle barnehagen – idé og realitet*. I : Solbue, V. & Bakken, Y. (red): *Mangfold I barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Otterstad, A., M. & Andersen, C., A. (2012). «Ressursorientert tilnærming til språklig og kulturelt mangfold». *Diskursive lesninger av inkludering i barnehagen*. I Nordisk barnehageforskning. VOL 5 NO.2. s. 1-21. ISSN 1890-9167
- Seeberg, M., L. (2003). *Dealing with difference: two classrooms, two countries: a comparative study of Norwegian and Dutch processes of alterity and identity, drawn from three points of view*. NOVA-rapport nr 18.
- Stier, J., Tryggvason, M-T., Sandström, M. & Sandberg, A. (2012). *Diversity management in preschools using a critical incident approach*. *Intercultural Education*, 23:4 (s. 285-296)
- Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Universitetsforlaget. Oslo.

Foreløpige funn om små barns stress under tilvenning i barnehagen

Kathrin Nystad¹, May Britt Drugli^{1,2}, Stian Lydersen¹, Ratib Lekhal³, Elisabet Solheim Buøen^{3,4}
¹RKBU Midt-Norge, NTNU; ²Senter for praksisrettet utdanningsforskning [SePU], Høgskolen i Innlandet;
³Handelshøyskolen BI Oslo; ⁴RBUP Øst og Sør

Kontaktperson: Kathrin Nystad, kathrin.nystad@ntnu.no

En metaanalyse peker på at småbarn (ett til tre år) kan ha forhøyet nivå av stresshormonet kortisol i barnehagen. Tilvenning til barnehagen kan fremkalle spesielt høyt kortisolnivå. Normalt er kortisolnivået høyest om morgenen og synker utover dagen, dette ser man både hos voksne og barn. Måling av kortisol kan derfor gi en indikasjon på hvordan barn har det i barnehagen.

Vi har i denne studien tatt spyttprøver av 119 ettåringer under deres tilvenning til barnehagen. Prøvene ble tatt om morgenen, ettermiddagen og kvelden i tre faser av tilvenningen (sammen med foreldre i barnehagen, første uke uten foreldre i barnehagen, fire til seks uker etter barnehagestart).

Kortisolnivået i spytt ble analysert. Foreldre og barnehageansatte svarte også på et elektronisk spørreskjema. Endring av kortisol gjennom tid og fase, samt effekt av alder, kjønn, antall søsken og barnehagestørrelse ble analysert i SPSS med bruk av lineær mixed modell.

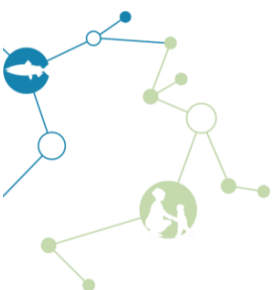
Tid og fase hadde en signifikant effekt på kortisolnivået. I gjennomsnitt hadde barn et høyere kortisolnivå på ettermiddagene, med spesielt høye verdier på de første dagene uten foreldre tilstede i barnehagen (fase 2). Kveldsnivået av kortisol var signifikant lavere enn ettermiddagsnivået på alle dager. Dette indikerer at barn slapper av hjemme etter barnehagedagen.

Alder hadde signifikant effekt på kortisolnivået. Barn yngre enn 14 måneder hadde høyere gjennomsnittsverdier ved de fleste måletidspunkt. Forskjellen var mest utpreget fire til seks uker etter barnehagestart. Funnene peker på at separasjon fra foreldre var en utfordring for barn uansett alder, men at eldre barn synes å venne seg raskere til barnehagen enn de aller yngste barna.

Funnene impliserer en tilvenningspraksis som gir alle barn best mulig anledning til å etablere relasjoner og kjennskap til rutiner og omgivelser i barnehagen.

Nøkkelord: Små barn, tilvenning, kortisol

Nøkkeltema: Livsmestring - helse

«Å høre til» - Forebygging av mobbing i barnehagen utfordrer samarbeidet mellom foreldre og barnehage

Modgun Ohm, Ruth Ingrid Skoglund
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktperson: Modgun Ohm, moh@hvl.no

Annen kontaktinformasjon: ris@hvl.no

Målet er å få kunnskap om foreldres og barnehagestyreres syn på mobbing i barnehagen, samt hvordan partene samarbeider om å forebygge mobbing. En alternativ tilnærming for å undersøke hva mobbing kan være i barnehagen, er ikke å ta utgangspunkt i en klar definisjon, men å lytte til hva folk som har ansvar for barn i barnehagen oppfatter og opplever som mobbing. Forskningsspørsmålene er: a) Hvilke meninger har foreldre og styrere om mobbing i barnehagen? b) Hvordan forstår foreldre og styrere sin rolle som samarbeidspartnere for å forebygge, stoppe og følge opp mobbing i barnehagen?

Den teoretiske tilnærmingen bygger på Honneths teori om anerkjennelse.

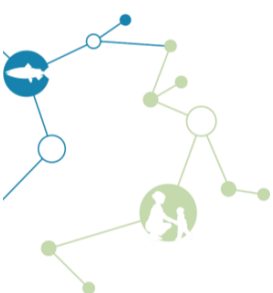
Metodologisk design utgjør kvalitative intervjuer av 5 foreldre og 3 styrere, tilhørende fem ulike barnehager. Intervju med foreldre avdekker hvordan de forstår mobbing og hva de oppfatter som barnehagens strategi for forebygging. Intervju med styrere er rettet mot hvordan de legger til rette for utveksling av informasjon og samarbeid med foreldre.

Funn avslører at både foreldre og styrere opplever at mobbing er viktig å ta på alvor i barnehagen. Begge informantgruppene oppfatter mobbing koblet til frykt for at barna ikke har venner, eller til ekskludering fra lek. Videre viser funn at styrere oppfatter samarbeidet med foreldre mer tilfredsstillende enn foreldrene gjør. Foreldrene ønsker et tettere samarbeid og etterlyser informasjon om hvordan barnehagen jobber med å forebygge og følge opp mobbing i barnehagen.

Forskningsprosjektet er relevant fordi det fremhever forebygging av mobbing, basert på et nært samarbeid med foreldrene om å skape gode vilkår for inkludering av alle barn i barnehagen

Nøkkeltema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lek, læring, omsorg og danning; Livsmestring - helse

Nøkkelord: Forebygging, mobbing, foreldre, barnehagestyrere

Is there space for research with young children and older adults in kindergartens?

Czarecah Oropilla

KINDknow Centre, Western Norway University of Applied Sciences

Contact information: eya.oropilla@hvl.no

This paper presentation offers a discussion of an identified space for research with young children and older adults through a presentation of results from a review of related literature done systematically.

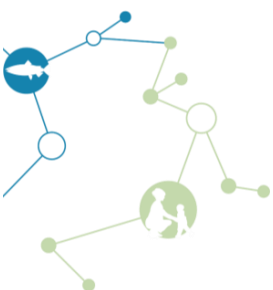
Rooting from the lens of the UN Convention on the Rights of the Child, this study focused on searching for how children's voices were collected within intergenerational research by examining methodologies used. Interactions between different generations, particularly the youngest and oldest (book-end) generations is considered to uphold several UN SDGs leading towards cultural sustainability.

Literature on intergenerational interactions was reviewed systematically through a PRISMA-inspired workflow process. Specific inclusion and exclusion criteria were utilized for database searches. Methodologies used in identified literature was conducted to analyse recurring themes, trends or issues.

While it is considered a preliminary review done systematically, results revealed potential spaces for transformations in intergenerational research to make a bigger space for younger children's voices to be heard. A promising trend observed through an increase in use of qualitative participatory methodologies seems to be venue where children's voices are acknowledged. This is a transitional and transformational space for intergenerational research *with* children, and not on or of them. This is a potential fertile area for future research in early childhood research and institutions.

Keywords: Children's voices, research methodology, research with children, cultural sustainability, UNCRC

Key themes: Research design and methodology; Children as explorers; Local and global conversations and events

Førstehjelsopplæring av barnehagebarn

Henning Plischewski¹, Ingunn Anda Haug², Iselin Tanum³, Silje Lea³

¹Centre for learning environment; ²Laerdal Medical; ³Rogaland Røde Kors

Kontaktinformasjon: henning.plischewski@uis.no; ingunn.haug@laerdal.com;
iselin.tanum@redcross.no; silje.lea@redcross.no

Bakgrunn: «Henry - Førstehjelp for barnehagebarn» er et pedagogisk læringsopplegg for 3-6 åringer. Formålet er å øke barnas kunnskap om førstehjelp og hjelpevilje. Opplegget er en del av den nasjonale førstehjelpsstrategien «Sammen redder vi liv».

Mål med evalueringen: Denne evalueringen er to-delt. Første del handlet om barnehageansattes holdninger til, bruksmønster, erfaringer og opplevd effekt av Henry-opplegget. Den andre delen handler om hvorvidt Henry-opplegget bidrar til økt kunnskap om førstehjelp hos barna.

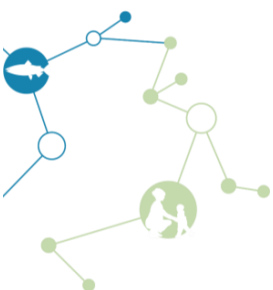
Metode: Barnehageansattes bruksmønster og erfaringer ble undersøkt ved et nettbasert strukturert spørreskjema. Læringseffekter av Henry-opplegget ble undersøkt ved at 50 barn ble intervjuet før og etter opplæring. Svarene ble kodet kvantitativt etter en på forhånd oppsatt mal. En gruppe barn som allerede hadde gjennomført førstehjelsopplæring med ble også intervjuet og fungerer som en referansegruppe.

Resultater: Førstehjelsopplæring til barnehagebarn vurderes som viktig. Læringsopplegget oppleves som engasjerende og enkelt å bruke. Det var stor grad av entusiasme og tilfredshet med Henry-opplegget. Barna sa oftere fra til voksne om det hadde skjedd uhell, og barna var mer opptatt av å hjelpe i situasjoner som krevde det.

Barna var bedre til å identifisere skadesituasjoner, og til å foreslå adekvat behandling. De ga også mer korrekt vurdering av alvorlighetsgraden til ulike skader og mer korrekt vurdering av skader der det var behov for medisinsk hjelp. Langt flere barn visste medisinsk nødnummer etter opplæring.

Konklusjon: Henry-opplegget er et viktig bidrag til barns læring innen førstehjelp. Datasettene indikerer, uavhengig av hverandre, at barna har økt sin førstehjelskunnskap ved bruk av Henry-opplegget.

Nøkkelord: Omsorg, Læring, Handlingskompetanse, Medvirkning

Higher-Order Thinking in Early Childhood Education and Care

Enrico Pollarolo

University of Stavanger; Faculty of Art and Education; The Norwegian Centre for Learning Environment and Behavioural Research in Education (Centre for Learning Environment)

Contact information: enrico.pollarolo@uis.no

High quality in ECEC is the foundation for effective early development. High-quality care and education can support the development of experiences for young children that allow the growth of linguistic, cognitive, social, emotional, and motor competencies. Those characteristics can be achieved by developing and using higher-order thinking skills (HOTs), and researchers have underlined the significance of learning to think critically already in the early years. Brookhart (2010) defines higher-order thinking, as composed of three factors: 1) transfer 2) critical thinking, and 3) problem-solving.

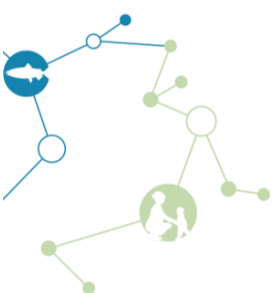
My paper concerns the first part of my Ph.D. project, whose focus is on HOTs in relation to mathematics education, which is hypothesized to be a key tool to stimulate children's HOTs. The project's overall goal is to explore the effect of specific and systematic mathematical activities on children's development of higher-order thinking skills and their impact on educators' attitudes and children's learning.

The paper is based on a literature review that looks in detail at the aims and objectives in the Italian and Norwegian ECEC curricula in order to establish the relevance of higher-order thinking in the Norwegian and Italian contexts, two countries with different education traditions in relation to educational processes. These two countries are compared to establish the relevance of HOT in two different contexts.

The main finding is that the development and support of HOTs in ECEC has not received enough attention in the literature. My Ph.D. aims to contribute to the importance of HOT in ECEC and its implementation in Norway.

Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning; Barnehagelærerutdanning

Nøkkelord: Quality, Higher order thinking, mathematics, national curricula

Sammenhengen mellom barns språklige og motoriske utvikling i barnehagealder

Elin Reikerås¹, Thomas Moser^{1,2}, Finn Egil Tønnessen¹

¹Universitetet i Stavanger; ²Universitetet i Sør-Øst Norge

Kontaktperson: elin.reikeraas@uis.no

Annen kontaktinformasjon: thomas.moser@usn.no; finn.egil.tonnessen@uis.no

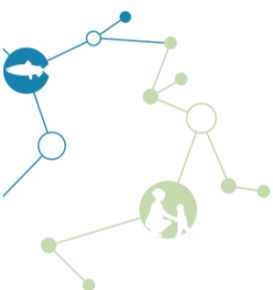
Sammenhengen mellom barns språklige og motoriske utvikling er beskrevet som kompleks (Iverson, 2010). Det er framhevet at det trengs mer kunnskap om denne sammenhengen, spesielt i forhold til om motorisk utvikling kan predikere språkferdigheter (Leonard & Hill, 2014). Derfor er målet med denne longitudinelle studien å

- 1) undersøke sammenhengene mellom språkferdigheter og motoriske ferdigheter i barnehagealder på to målepunkt: 2 år og 9 mnd, (T1) og 4 år og 9mnd.(T2)
- 2) utforske det prediktive potensialet motoriske ferdigheter hos barna ved T1 har for språkferdigheter ved T2.

Deltakere var 646 barn. Data om barnas motoriske og språklige ferdigheter ble samlet inn av de ansatte i barnehagen gjennom strukturerte observasjoner i lek og hverdagssituasjoner.

Korrelasjonene mellom motoriske ferdigheter og språkferdigheter ved T1 var signifikante, men små ($r=.16$ to $.30$), mens ved T2 litt sterkere ($r=.18$ til $.46$). Korrelasjonene mellom motoriske ferdigheter ved T1 og språkferdigheter på T2 (sumskåre) var liten ($\rho=.25$), men signifikant. Men, da vi delte barna inn i grupper utfra nivå på motoriske ferdigheter på T1 (sterke, middels og svake) fant vi at gruppenes språklige ferdigheter skilte seg signifikant fra hverandre på T2 (effekt størrelser $.20$ til $.45$). Dette indikerer at nivå på motoriske ferdigheter tidlig i barnehagealder kan predikere senere språk, og har implikasjoner for praksis. Det at gruppen med svake motoriske ferdigheter ved T1 var gruppen med de svakest språkferdighetene ved T2, impliserer at hvis et barn har svak motorisk utvikling må en også være oppmerksomme på barnets språkutvikling for å kunne forebygge vansker på begge utviklingsområder.

Nøkkelord: språkutvikling, motorisk utvikling, sammenhenger mellom utviklingsområde

MATOMSYN I BARNEHAGEMÅLTIDET

Kari Ryslett (høgskulelektor)

Institutt for realfag, Avdeling for humanistiske fag og lærarutdanning, Høgskulen i Volda

Kontaktinformasjon: Kari Ryslett, kari.ryslett@hivolda.no

Spesialkost, religion og nye mattrendar gjer at barnehagetilsette må ta matomsyn i barnehagen. Sidan det er dei barnehagetilsette som rår over måltida i barnehagen, har deira praksisar og oppfatningar mykje å seie for i kva grad det vert teke matomsyn i barnehagen (Himberg-Sundet, et.al, 2019). Likevel finst det lite forskingsbasert kunnskap om korleis dette skjer.

Denne studien vil belyse korleis pedagogiske leiarar møter utfordringar med spesialkost, religiøse matomsyn og nye trendar i barnehagemåltidet. Data er samla med fokusgruppeintervju (Halkier, 2010) frå 6 ulike barnehagar, med 19 pedagogiske leiarar og 2 styrarar frå både små- og storbarnsavdelingar. Funna er analysert i forhold til Rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) og dei nasjonale Retningslinjene for mat og måltider i barnehagen (Helsedirektoratet, 2018). Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) peikar på at måltid og matlaging i barnehagen skal gi barna eit grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevanar. Retningslinjene (Helsedirektoratet, 2018) tilrår å legge til rette måltid for barn med særlege behov, dette inkluderer matallergi, matintoleranse, sjukdom, spisevanskar eller barn med nedsatt funksjonsevne og andre særlege behov. Måltida bør fremme inkludering i felleskapet og det bør etterstrebast at barn med særlege behov serverast same matrett som dei andre barna. Stortingsmelding nr. 6 *Tett på – tidlig innsats og inkluderande felleskap i barnehagen, skole og SFO* (Kunnskapsdepartementet, 2019) legg føringar for at alle barn fortjener ein god start. Trygge rammer er viktig, for trygge barn som trivast lærer og utviklar seg betre.

Denne studien viser at dei pedagogiske leiarane uttrykker uro rundt sjølvdiagnostiserte mattrendar, medan dokumenterte allergiar og diagnosar og religiøse matomsyn ikkje er eit problem å handtere. Studien drøftar det pedagogiske personalet sin grunnkompetanse om mat og måltid, dei nasjonale føringane for mat og måltid i barnehagen og matomsynspraksisar i barnehagemåltidet. Framtidas barnehagelærarutdanning treng meir kompetanse om mat og måltid i barnehagen, og personalet treng kunnskap til kritisk refleksjon og forståing om matomsyn innan spesialkost, mattrendar og religion.

Nøkkeltema: Vilkår, rammeverk og policy; Livsmestring - helse

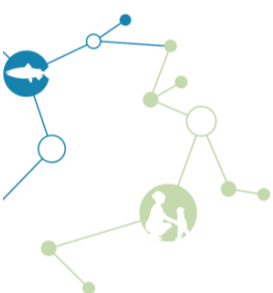
Nøkkelord: barnehagemåltidet, spesialkost, religiøse matomsyn, mattrendar

Litteratur

Halkier, B. & Gjerpe, K. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Himberg-Sundet A, Kristiansen AL, Gebremariam MK, Moser T, Andersen LF, Bjelland M, et al. (2019). Exploring the workplace climate and culture in relation to food environment-related factors in Norwegian kindergartens: *The BRAs study*. *PLoS ONE 14(12): e0225831*. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0225831>

Helsedirektoratet, Retningslinjer for mat og måltid i barnehagen (2018). Henta frå 09.06.20
<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen>

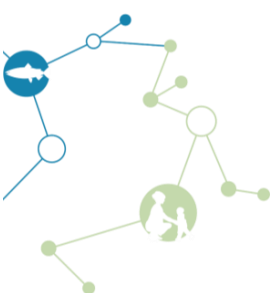

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Henta frå 09.06.20

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/rus/2006/0015/ddd/pdfv/293087-rammeplan-nynorsk.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2019). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. (Meld. St. nr. 6 (2019–2020)). Henta frå 09.06.20 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>

Children as eco-citizens – field work experiences and quandaries with the participatory design

Barbara M. Sageidet¹, Marianne Presthus Heggen², Veronica Bergan³, Tove Agnes Utsi⁴, Inger Wallem Krempig⁵, Liv Torunn Grindheim⁶, Kari Wallem Bøe⁷, Nina Goga⁸, Anne Myklebust Lynngard², Kari Grutle Nappen², Johanne Lynngård², Lea Marie Maison¹, Anita Tvedt Crisostomo², Remi Kaldhusseter², Sissel Knudsen⁹

¹Universitetet i Stavanger, Institutt for barnehagelærerutdanning; ²Høgskolen på Vestlandet, Institutt for idrett, kosthold og naturfag; ³Norges Arktiske Universitet, Institutt for lærerutdanning og pedagogikk; ⁴Norges Arktiske Universitet, Institutt for arktisk og marinbiologi; ⁵Norges Arktiske Universitet, Idrettshøgskolen; ⁶Høgskolen på Vestlandet, Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag; ⁷Norges Arktiske Universitet, Lærerutdanning og pedagogikk campus Alta; ⁸Høgskolen på Vestlandet, Institutt for språk, litteratur, matematikk og tolking; ⁹Sollien barnehage

Kontaktperson: barbara.sageidet@uis.no

Annen kontaktinformasjon: marianne.presthus.heggen@hvl.no; veronica.bergan@uit.no; tove.a.utsi@uit.no; inger.w.krempig@uit.no; Liv.Torunn.Grindheim@hvl.no; kari.w.boe@uit.no; Nina.Goga@hvl.no; Anne.Myklebust.Lynngard@hvl.no; kari.nappen@hvl.no; Johannelynngaard@outlook.com; maison.learnmarie@uis.no; anita.tvedt.crisostomo@hvl.no; Remi.Kaldhusseter@stud.hib.no; Sissel.Knudsen3@bergen.kommune.no

This paper presents some preliminary results of the study “Being and becoming eco-citizens”, and will elucidate upcoming quandaries under field work, related to the participatory design of the project. This study investigates how children experience, act and reconstruct their rights as eco-citizens, and how they live or ‘act’ as being and becoming eco-citizens in kindergartens, from perspectives of science education, gardening, literature, language and pedagogy. The study builds on sociocultural learning theories and on theory about children’s participation. Field work is ongoing in four kindergartens, respectively in Alta, Tromsø, Bergen, and Stavanger.

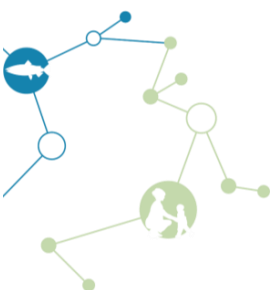
The qualitative study adopts a participatory and explorative design (Hedegaard & Fleer, 2008; Bang & Vossoughi, 2016). Both within our researcher group, and together with the early childhood teachers, we will use interdisciplinary inquiry (Derry, Schunn & Gernsbacher, 2014). We will use observation, conversation, interviews, and audio and/or video-recording, with both the early childhood teachers and the children as co-researchers.

The paper will present preliminary results from various “eco-citizen” activities related to gardening in the kindergartens, and quandaries that were coming up under the processes of field work and initial analyses. In some activities, and related to parts of the research project, it appears demanding to include the children in roles of leading and decision-making.

The preliminary results imply challenges related to the realization of children’s participation with their own ideas and suggestions, their promotion as co-researchers, and the development of the adult’s facilitating role in this connection.

Nøkkelord: eco-citizen, children, participatory design, sustainability

Nøkkeltema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Forskningsdesign og metodologi

Physical Education and Natural Sciences in Norwegian Early Childhood Teacher Education

Barbara M. Sageidet¹, Marianne Presthus Heggen², Ingunn Berrefjord Ugelstad¹, Kristin Grøsvik¹, Synnøve Eikeland¹

¹Institutt for barnehagelærerutdanning, Universitetet i Stavanger; ²Institutt for idrett, kosthold og naturfag, Høgskolen på Vestlandet

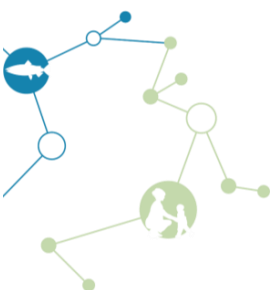
Kontaktperson: barbara.sageidet@uis.no

Annen kontaktinformasjon: marianne.presthus.heggen@hvl.no; ingunn.ugelstad@uis.no; kristin.grosvik@uis.no; synnove.eikeland@uis.no

Sustainability is recognized as a core curriculum value in the Norwegian kindergarten curriculum. In Norway, Early Childhood Teacher Education (ECTE) courses integrate the strands of natural sciences, physical education (PE) and pedagogics into “Nature, Health and Movement” (NHB), as one of the five knowledge areas to be addressed. In this study, we have elucidated the background, content and pedagogical goals of the interdisciplinary NHB knowledge area regarding education for sustainability (EfS). NHB collaborations within two early childhood teacher courses are shared as examples from the NHB approach in practice at two Norwegian universities, the University of Stavanger, and the Western University of Applied Sciences. These examples were analysed through critical inquiry and a dialogic process around NHB content and descriptions. The examples reveal practical experiences from two student excursions that permitted identification of themes including bodily and sensory explorations, nature play, species knowledge and interrelationships in nature. Further, we elucidated how collaborative PE and natural sciences teaching can contribute to educating early childhood teacher students for their EfS work with young children. We discuss the possibilities and challenges of the NHB approach, and how it might be developed to further support Early Childhood EfS (ECEfS), the 2030 *Global Sustainability Goals* and the *Global Action Programme on Education for Sustainable Development (GAP)*. The study highlighted the potential and significance of PE within education for sustainability. We suggest that PE and natural sciences can be mutually supportive in ECEfS, for example regarding key competences for sustainability, life skills and health.

Keywords: education for sustainable development, early childhood teacher education, physical education, natural sciences, life skills

Nøkkeltema: Livsmestring – helse; Barnehagelærerutdanning

Vilter danning om vinteren

Jostein Rønning Sanderud (MSc, Høgskulelektor / PhD-kandidat)¹, Kirsti Pedersen Gurholt, (Professor, PhD)², Vegard Fusche Moe (Professor, PhD)¹

¹*Institutt for idrett, kosthald og naturfag, Høgskulen på Vestlandet*

²*Seksjon for kroppsøving og pedagogikk, Norges Idrettshøgskole*

Kontaktinformasjon: Jostein Rønning Sanderud, jostein.ronning.sanderud@hvl.no

Lek med snø og is er kjerneelement i leken til mange norske barn og assosieres gjerne med en god barndom. Samtidig kan muligheter for slik lek, som har vært viktige i norske barnehager, bli satt under press i et utdanningspolitisk klima som vektlegger ‘mer’ læring.

I denne presentasjonen undersøker vi hva naturlek om vinteren kan bety for barnehagebarns meningsskaping og hvordan pedagoger kan skape muligheter for utforskende lek og danning i natur.

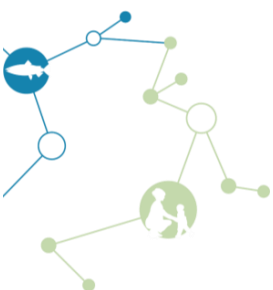
Presentasjonen bygger primært på en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming (van Manen, 1990) og er inspirert av etnografi (Pink, 2009, 2013). To feltarbeid er gjennomført i en naturbarnehage på Vestlandet i 2018. Det ble benyttet en ‘play along’ tilnærming (Sanderud, 2018) bestående av deltakende observasjon med feltsamtaler og foto-intervju.

Utvalgte empiriske eksempler av barnas lek og muligheter for lek med tilgjengelige naturelementer er analysert i lys av de teoretiske perspektivene ‘dwelling’ (Ingold, 2000), ‘kroppsfenomenologi’ (Merleau-Ponty, 1962), ‘affordances’ (Gibson, 1979), og danning forstått som lekende og vilter (Gurholt, 2010; Johansson, 2019). Presentasjonen trekker også på et romlig perspektiv på danning (Krüger, 2018).

Presentasjonen viser at naturmiljøet både er dynamisk og delvis uforutsigbart med foranderlige erfaringsmuligheter. Når barn leker og erfarer, kan grunnleggende forståelser av seg selv og omgivelsene utvikles. Videre er barn kompetente på noen områder samtidig som de er i utvikling på andre. Inspirert av dette foreslår vi at pedagoger kan bidra til bærekraftige praksiser ved å skape muligheter for utforskning av egne kropp og omgivelser ved å fremme utforskning, velge lekemiljø kritisk, samt ha tillitt til barns kompetanse og dannelsesprosesser.

Nøkkeltema: Lek, læring, omsorg og danning; Barn som utforskere

Nøkkelord: natur, lek, danning, didaktikk, erfaring

Styrers perspektiv på barnehagelæreres lederkompetanse

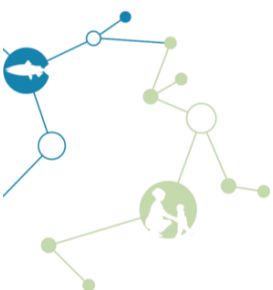
Marianne Olsen Santana
Universitetet i Sørøst-Norge

Kontaktinformasjon: marianne.o.santana@usn.no

Bakgrunnen for studien er det uttrykte behovet for kunnskap om ledelse i barnehagelærerutdanningen, slik det kommer frem i blant annet Stortingsmelding 24 – *Fremtidens barnehage* (2012), Stortingsmelding 19 – *Tid for lek og læring* (2016), *Sluttrapport fra Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen* (2017), og rapporten fra ekspertgruppen om barnehagelærerenrollen (2018). Ledelse ble styrket i barnehagelærerutdanningen gjennom innføringen av emnet *Ledelse, samarbeid og utvikling* (LSU) i 2012. I 2018 ble de nasjonale retningslinjene for barnehagelærerutdanningen revidert, og progresjon i arbeidet med ledelse gjennom hele studieløpet ble tydeliggjort i større grad enn tidligere. Med dette som bakteppe er formålet med prosjektet å undersøke hva slags lederkompetanse styrere/daglige ledere i barnehagen ser etter når de ansetter barnehagelærere. Studien er kvalitativ, hvor forskningsmaterialet består av tekster som innhentes i løpet av juni 2020, ved bruk av tjenesten «Nettskjema», fra styrere/daglige ledere i ulike barnehager. Funnene skal analyseres frem gjennom en hermeneutikk tilnærming til disse tekstene. På bakgrunn av funnene skal jeg diskutere hvordan styreres bekrivelser kan bidra til å utvikle arbeidet med lederkompetanse i utdanningen. Implikasjonene for praksis vil blant annet være hvordan sammenhengen mellom utdanning og arbeidsliv oppfattes, og hvordan utdanningen forbereder studenter på det som venter når de skal ut i arbeid.

Nøkkelord: høyere utdanning – lederkompetanse – barnehagelærer – styrer – hermeneutisk analyse

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning; Lederskap og samarbeid

Digital dokumentasjon og foreldre sitt innsyn i barnehagen

Karoline Jangård Selliseth
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon kjse@hvl.no

De siste tiårene har barnehagesektoren vært gjenstand for store endringer, som har påvirket barnehagelærernes vilkår og roller (Børhaug et al. 2018, s. 26). For det første har en overkapasitet i barnehagetilbudet ført til at sektoren har beveget seg mot en markedsorientering hvor de må konkurrere om barna – eller nærmere bestemt foreldrene (Børhaug & Lotsberg, 2016), for det andre har foreldrene, delvis som en følge av markedsorienteringen, inntatt en kunde- eller brukerrolle i relasjonen, som kan virke inn på barnehagelærernes profesjonelle utøvelse. For det tredje må barnehagelærere forholde seg til en stadig større statlig detaljstyring av profesjonen (Børhaug et al. 2018).

Dessuten skjer det trolig noe med samarbeidsforholdet mellom foreldre og barnehagelærerprofesjonen ved innføringen av apper for kommunikasjon mellom barnehage og foresatte. Digitale kommunikasjonsverktøy kan gi foreldre mer brukermakt i relasjonen fordi de i større grad får innsyn i barnehagehverdagen og mulighet til å påvirke denne.

Artikkelens problemstilling er: Hvordan påvirkes relasjonen mellom foreldre og barnehagelærere av digitale kommunikasjonsverktøy? Artikkelen er basert på en kvalitativ casestudie av tre ulike barnehager. Barnehagene er valgt som en følge av strategiske utvalg basert på ulike kommunikasjonspraksiser mot foreldrene. Ved alle tre barnehager skal barnehageeiere, barnehageansatte og foreldre intervjues.

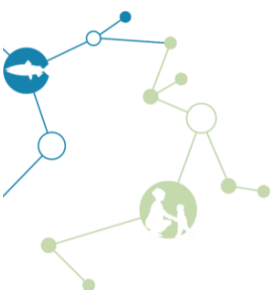
Artikkelen er under utvikling, og en del av et doktorgradsprosjekt hvor formålet er å forstå bakgrunnen for innføringen av digitale kommunikasjonsverktøy, hvordan relasjonen mellom foresatte og barnehager blir påvirket av dette, samt hvilke konsekvenser det har for barnehagelæreres profesjonelle utøvelse. Tentative funn antyder at kommunikasjon og samarbeid mellom barnehage og foreldre er noe bedre i barnehager som har valgt bort digitale kommunikasjonsverktøy, enn i barnehager som har innført dette.

Nøkkeltema: Samarbeid og teknologi

Litteratur:

Børhaug, K., Brennås, H. B., Fimreite, H., Havnes, A., Hornslien, Ø., Moen, K. H., Moser, T., Myrstad, A., Steinnes, S. & Bøe, M. (2018). *Barnehagelæreren i et profesjonsperspektiv – et kunnskapsgrunnlag. Ekspertgruppen om barnehagelæreren* (Kunnskapsdepartementets Rapport 12/2018). Hentet fra <http://www.regjeringen.no>.

Børhaug, K., & Lotsberg, D.Ø. (2016). *Barnehageleing i praksis*. Oslo: Det norske samlaget

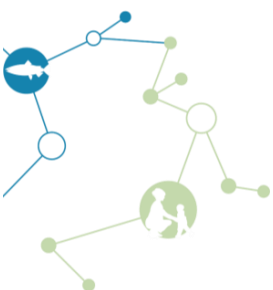
Matematikkens verden gjennom digitale verktøy: Barns samspill i aktivitet med nettbrett

Birgitte Systad
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: birgitte.systad@gmail.com

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver legger staten føringer på hvordan ansatte i barnehagen skal inkludere blant annet matematikk og digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet i barnehagehverdagen. For å kunne gjøre dette må både ansatte i barnehagen og andre interessenter få nyere forskning på feltet. Gjennom videoobservasjoner i en norsk barnehage har jeg belyst problemstillingen «Hvilke matematiske aktiviteter er fremtredende i barnehagebarns samspill i aktiviteter med nettbrett, og hvordan kommer matematiske vilkår frem under dette samspillet?». En analyse av videomaterialet hvor barna er i aktivitet med nettbrett viser det at matematiske språk og handlinger er mer fremtredende når barna selv får bestemme hvem, hvor og når. I situasjoner hvor voksne bestemte barnegruppe var det et gjentakende element at barna ble sittende for seg selv og fokuserte kun på sin egen skjerm. Matematikken er dermed mest fremtredende i aktivitet med nettbrett når voksne ikke bryter opp barnegruppen. I voksenstyrte aktiviteter kan en se at kommunikasjonen mellom barna er lite tilstede. For bedre denne kommunikasjonen bør spillutviklere fokusere mer på hvordan spillet bidrar til kommunikasjon mellom barna. Dette kan igjen bidra til økt matematisk læring og samspill.

Nøkkelord: Matematikk, Digitale verktøy, Kommunikasjon, Samspill, Barnehagebarn

Barnehageleiinga si rolle i fleirkulturell kompetanseheving

Anne Grethe Sønsthagen, Øyvind Glosvik
Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag, Høgskulen på Vestlandet

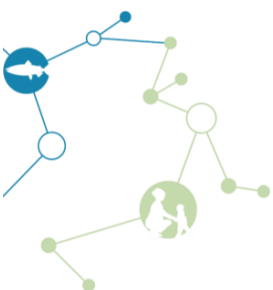
Kontaktperson: anne.grethe.sonsthagen@hvl.no

Annen kontaktinformasjon: oyvind.glosvik@hvl.no

I denne kvalitative case-studien, har vi undersøkt leiinga si rolle i arbeid med kompetanseheving knytt til fleirkultur. Studien omfattar to barnehagar som deltok i den nasjonale satsinga *Kompetanse for mangfold*. Vi tek utgangspunkt i individuelle intervju og fokusgruppeintervju med åtte representantar frå personalet og styrarane i dei to barnehagane. Gjennom ei tematisk analyse med både induktiv og deduktiv tilnærming, utarbeida vi fire kategoriar: aktiv og passiv prat, og integrert og fragmentert praksis. Desse kategoriane vart vidare utvikla til to dimensjonar: *Leiing av kontekstueilt samspel*, med verdiane proaktiv og reaktiv, og *praksisutvikling*, med verdiane integrert og fragmentert. Desse dimensjonane ser ut til å kunne fange det heilskaplege ved ein lærande organisasjon i den meininga at det syner eit strukturert forhold mellom individuell og kollektiv læring. Analysen tyda på at den eine barnehagen hadde organisert kompetansehevingsarbeidet meir produktivt enn den andre, og vi drøftar ulike organisatoriske grunnar til dette. Skilnadane blir diskutert i lys strukturelle forhold for utvikling og læring, skilnadar i leiarrolla, skilnadar i utvikling av praksis og drivkrefter for kollektive læringsprosessar. Funna tyder på at ein kombinasjon av integrerande dialogar knytt til praksis og ein aktiv styrar ser ut til å vere ein mogleg nøkkel til lærande barnehagar. Studien har implikasjonar for arbeidet med og leiing av kompetanseheving og kollektiv læring generelt, og fleirkulturell kompetanseheving spesielt.

Nøkkelord: Barnehageleiing, organisasjonslæring, kompetanseheving, lærande barnehagar

Nøkkeltema: Lederskap og samarbeid.

Teikn-til-tale til alle i barnehagen – kva moglegheiter og utfordringar ligg i ein digital læringsplattform?

Inger Birgitte Torbjørnsen, Gro Hege Saltnes Urdal
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktperson: Inger Birgitte Torbjørnsen, ibto@hvl.no

Annen kontaktinformasjon: Gro Hege Saltnes Urdal, ghsu@hvl.no

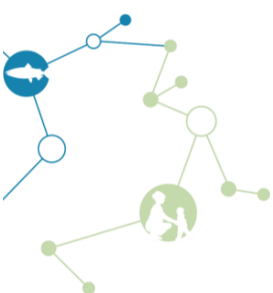
Bakgrunn: Teikn-til-tale blir bruk til barn med språkvanskar i barnehagen, og studier viser at teikn-til-tale kan styrka barns litterasitet. Nokon barnehagar har så gode erfaringar med å bruka denne metoden at dei har byrja å bruka teikn til *alle* ungane i barnehagen.

Studier, metode og mål: Presentasjonen tar utgangspunkt i eit prosjekt som undersøkte bruk av teikn-til-tale til alle i barnehagen. Eit kvantitativ spørjeskjema blei sendt til alle barnehagane i Hordland med eit mål om å undersøkje kor mange barnehagar som brukte teikn i barnehagen. Fire barnehagar som brukte teikn til alle barna blei så Ivalt ut. Her blei det gjort kvalitative gruppeintervju med tre pedagogisk tilsette i kvar barnehage, for å undersøkje kva ulike konsekvensar bruken av teikn til alle har.

Implikasjoner for praksis: Forskning viser at det er krevjande å få alle tilsette i barnehagen ti lå bruka tegn. Det er lite kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom barnehagane, og det er opp til den enkelte barnehage korleis dei organiserer opplæring og pedagogisk arbeid på dette området. Dei færraste kommunane har heller ikkje eit system for opplæring av personalet i barnehagane.

Nå skal Relasjonssenteret EQ-institute, IT-bedriften Normir og Høgskulen på Vestlandet samarbeide for å utvikle ein digital læringsplattform. Den skal samle og systematisere materiell som allereie finnes, men også utvikle et program som brukes for å filme barn for å kunne gjenkjenne teikn – for å forstå kva barnet vil si. Kva utfordringar og moglegheiter kan ein slik plattform gi barnehagane?

Nøkkelord: Teikn-til-tale, Universell utforming, Digitalisering, Opplæring

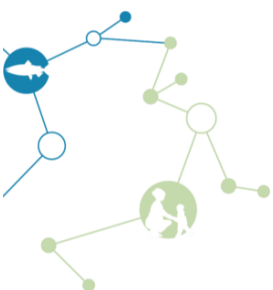

Å LUKTE PÅ PLANTER – EN MÅTE Å BLI KJENT MED ULIKE PLANTEARTER

Tove Aagnes Utsi, Inger Wallem Krempig, Marianne Isaksen og Kari Wallem Bø
UiT Norges arktiske universitet, Alta, Norge

Rammeplan for barnehagen sier at barnehagen skal bidra til at barn får oppleve naturen og naturens mangfold gjennom varierte arbeidsmåter som skaper engasjement, interesse og motivasjon. Tidligere forskning viser imidlertid at planter får mindre oppmerksomhet hos mennesker enn dyr. I dette studiet ønsket vi derfor å sette fokus på planter ved å undersøke barnehagebarns nysgjerrighet for plantelukter. Barna var selv med å innhente noen planter/plantedeler, sortere dem og plukke dem i mindre deler til bruk i luktebokser. I tillegg var det tilrettelagt for luktebokser med plantedeler som barna ikke hadde laget selv. Barnegrupper fikk deretter utfordringen med å lukte på lukteboksene for å prøve å identifisere luktene med planter som de kunne se fysisk eller på bilder. Under lukteaktivitetene ble data innhentet ved bruk av deltagende observasjon og punktobservasjon av barnegruppene. Det ble også gjort intervju av barnehagelærere som deltok på aktivitetene sammen med barna. Resultatene så langt viste at barna brukte god tid på å lukte seg frem til hvilke planter som kunne være i lukteboksene. De stilte i liten grad spørsmål, men brukte tid på å småprate for å komme til enighet. Barnehagelærerne uttrykte at barna var nysgjerrige på lukter og poengterte viktigheten av at de voksne viste interesse. Selv om barna i liten grad stilte spørsmål så viste engasjementet, tidsbruken og dialogen at barna var nysgjerrige på planteluktene. Barnas bruk av luktesansen kan dermed være et bidrag for å fremme læring om planter.

Nøkkelord: planter, luktesansen, barn, nysgjerrighet

Evaluering av matematiske digitale spill: Hva barnehagepersonell lærere legger merke til

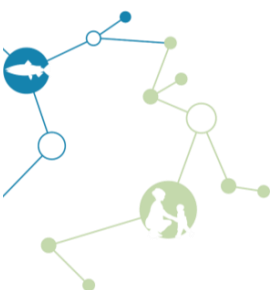
Mona Karbaschi Vee, Tamsin Meaney
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: mona.karbaschi.vee@hvl.no; Tamsin.jillian.meaney@hvl.no

Barnehagelærere blir pålagt å integrere digitale ressurser i arbeidet i barnehagene. Selv om det er mange digitale spill eller apper som markedsføres som "lærerrike", varierer kvaliteten på dem enormt. Det er opp til de som utdanner lærere å gi barnehagelærerstudenter ferdigheter til å evaluere appene, så de vet hvordan de bør brukes i barnehagene. Imidlertid er lite kjent om hvordan barnehagelærerstudenter evaluerer apper til å engasjere små barn i matematikk. Ved hjelp av den artefakt-sentriske aktivitetsteorien (ACAT) (Ladel & Kortenkamp, 2013) identifiserte vi hvordan barnehagelærerstudenter koblet forskjellige aspekter av spillene til deres forståelse av hvordan barn lærer, om matematikk og om lærerens rolle. Vi analyserte skjerm-opptak av tretten grupper barnehagelærerstudenter i Norge som diskuterte forskjellige digitale spill. Analysen viste at selv om noen grupper evaluerte spillene opp mot deres forståelse av barn, matematikk og pedagogikk, var mye av diskusjonene overfladiske. Dette antyder at de som utdanner lærere trenger å ha mer eksplisitte diskusjoner med barnehagelærerstudenter, hvis de skal velge de mest passende apper for å engasjere barn i matematikk.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning; Teknologi og økonomi

Nøkkelord: digitale spill, matematikk, lærerutdanning studenter, evaluering

Sangforskning i norsk barnehage – en særegen og bærekraftig internasjonal stemme?

Torill Vist¹, Elisabeth Anvik¹, Nora B. Kulset², Ingrid Anette Danbolt¹, Nina Engesnes¹, Liv Anna Hagen¹, Kirsten Halle², Siri Haukenes¹

¹OsloMet; ²NTNU; ³Universitetet i Stavanger

Kontaktperson: Torill Vist, torillv@oslomet.no

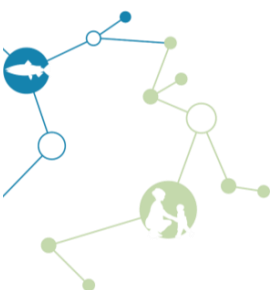
Annen kontaktinformasjon: Elisabeth Anvik, elisan@oslomet.no; Nora B. Kulset, nora.kulset@ntnu.no; Ingrid Anette Danbolt, inada@oslomet.no; Nina Engesnes, nineng@oslomet.no; Liv Anna Hagen, livanha@oslomet.no; Kirsten Halle, kirsten.halle@uis.no; Siri Haukenes, haukenes@oslomet.no

De senere årene har det vokst fram et allsidig forskningsfelt innen musikkpedagogikken som vi kan kalle Sangforskning i norsk barnehage. Vi har lenge – i alle fall siden Bjørkvolds forskning på 80-tallet – hatt enkeltstemmer, også internasjonalt, men nå er stemmene mange og varierte. Forskingen er både kvantitativ, kvalitativ og kunstbasert og dekker en rekke datainnsamlings- og analysemetoder (spørreundersøkelser, større og mindre observasjonsstudier, ulike intervjudesign, kunstbaserte metoder mm). Den spisser seg også mot en rekke ulike undertemaer (kulturarv, digitalisering, sangrepertoar, flerkulturalitet og mangfold, sanginnhold, sangkvalitet, pedagogiske tilnærming, sangens plass i [musikkfaget i] barnehagen mm.). I denne rundebordsdiskusjonen spør vi: Har sangforskning i norske barnehager en særegen, bærekraftig og internasjonal stemme? For selv om det nettopp er omfanget og mangfoldet i forskningen som er det nye, har vi mye felles, ikke minst fordi vi forholder oss til de(n)samme barnehagediskursen(e) og -lærerutdanningen(e). Det kan eksempelvis se ut som om sangen har en sterkere rolle innenfor musikken i norsk barnehage enn i enkelte andre land. Det gjør det norske perspektivet også interessant internasjonalt, og kanskje også mer synlig sett fra et internasjonalt ståsted. Konferansetemaet bærekraft kan også skimtes i denne forskningen, både i forhold til bærekraftsmål nr 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 16 og 17. Deltakerne vil kort presentere sine forskningsperspektiv før det åpnes opp for en diskusjon knyttet til nevnte problemstilling.

Flere temaer vil bli diskutert og rundebordsdiskusjonen vil gjennomføres over en hel parallellsesjon.

Nøkkelord: sang – barnehage – internasjonal forskning – bærekraft – musikkpedagogikk

Tema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lek, læring, omsorg og danning; Livsmestring – helse

Barnehagelæreren som medforsker. Forskning i partnerskap - et konseptuelt grunnlag

Elin Eriksen Ødegaard¹, Johanna Birkeland¹, Marion Oen²
¹Høgskulen på Vestlandet; ²Bergen kommune

Kontaktperson: Johanna.Birkeland@hvl.no

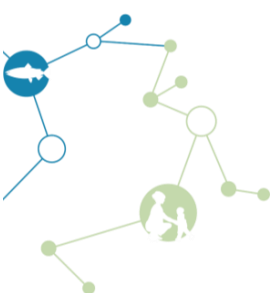
I 2018 inngikk Etat for barnehage i Bergen kommune og Høgskulen på Vestlandet (HVL) et forpliktende partnerskap med formål å realisere ideer fra FN's bærekraftsmål. Sentralt i dette samarbeidet står utprøving av en verkstedsmetodologi (workshopmetodologi) kalt EX-PED-LAB (Exploration and Pedagogical Innovation Laboratory). Målet med denne verkstedsmetodologien er å finne arbeidsmåter for bærekraftige praksiser som kan møte sammensatte, kompliserte, lokale og globale utfordringer i barnehager og i barnehagesektoren. For å utforske dette samarbeider fire barnehager og forskere i BARNkunne – senter for barnehageforskning som medforskere i en serie med arbeidsseminarer (workshops) og mellomarbeid.

EX-PED-LAB er vitenskapelig forankret i kulturhistoriske perspektiver som vektlegger lokal og situasjonell erfaring og bygger på en metodologi som inneholder elementer fra aksjonsforskning. Samtidig er det signifikante forskjeller mellom aksjonsforskning og de transformativ praksiser som vi ønsker å fremkalle, og begrepene 'praxis' (Oliveira-Formosinho & Formosinho, 2012), 'relational agency' (Edwards, 2005) og utforskning (Hedegaard & Ødegaard, 2020) utgjør sentrale deler av rammeverket. Metodologien henter i tillegg inspirasjon fra økologisk filosofi og ansvarlig innovasjon.

Gjennom EX-PED-LAB skapes et rom for utforskning, kunnskaping, praksisutvikling og endring. Arbeidet er en sirkulær og kreativ prosess med ideutvikling og identifisering av problemområder, multimodal dokumentasjon, samskaping av data, analyse, fabulering, utprøving og kunnskapsdeling. Intensjonen er å støtte opp om barnehagens arbeid med barnehagekvalitet og samtidig utvikle ny og aktuell kunnskap for og med barnehagesektor. Vi ønsker å dele våre erfaringer fra dette pågående arbeidet og redegjøre for det konseptuelle forskningsmetodologiske grunnlaget for EX-PED-LAB.

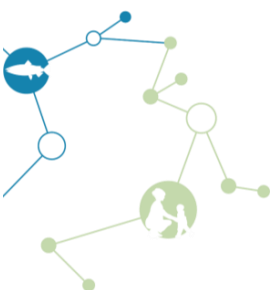
Tema: Barnehagelæreren som forsker – partnerskap; Forskningsdesign og metodologi.

Nøkkelord: partnerskapsforskning, ansvarlig innovasjon, utforskning

Symposier

Symposium 1

Bærekraftige kunstfaglige praksiser

Leder av symposiet: **Siv Ødemotland**
Høgskulen på Vestlandet

Vi har tre presentasjoner fra tre kunstfag.

1) Bærekraftig sang i barnehagen

Trine Daviknes, Tiri Bergesen Schei
Høgskulen på Vestlandet, Institutt for Kunstfag

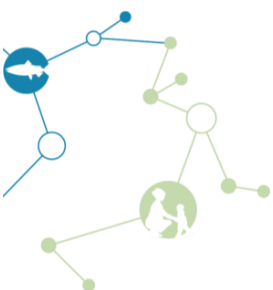
Kontaktinformasjon: Trine Daviknes, tda@hvl.no; Tiri Bergesen Schei, tbs@hvl.no

I FNs bærekraftsmål må man lete godt for å finne noe som kan relateres til vokale uttrykk som sang, stemmebruk og kommunikasjon, men i punkt 4.7 nevnes ”verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling” under God utdanning. Vi som jobber med kunstfagene i lærerutdanningen erfarer at arbeid med stemme, sang og vokale uttrykk ikke har så gode vekstvilkår i lærerutdanningen lenger, til tross for vi observerer at kreative og vokale uttrykksformer i samspill med barn bidrar til godt samspill i barnehagen.

I prosjektet *SangBarSk* undersøker forskere fra Nord Universitet, OsloMet, UiA og HVL hvordan det står til med sangen i barnehage og skole i Norge i dag. Resultater fra den kvantitative kartleggingsstudien av sangaktiviteter, utført av forskere fra Nord og OsloMet, vil snart være klar. Forskere ved UiA gjør kvalitative studier i skoler, mens forskere ved HVL gjør tilsvarende studier i barnehager.

Som representanter for *SangBarSk* ved HVL vil vi løfte frem noen funn fra vår studie, og diskutere sang som et bærekraftig redskap i dialog med barnehagebarn. I vårt delprosjekt er vi særlig opptatt av å observere mikropraksiser hvor sang foregår. Hva karakteriserer barnehagelæreren som bruker sang som en naturlig del av hverdagsaktivitetene? «Det er i detaljene det ligger», sa barnehagelæreren som vi observerte da hun ordnet rommet som musikkstuden skulle foregå i.

Våre funn viser at sang er en bærekraftig, kulturell praksis, men at aktiviteten er avhengig av barnehagelæreren bevissthet om nettopp dette, og at læreren våger å bruke den hørbare kroppen aktivt i samspillet.

2) Materialmøter i barnehagelærerutdanningen

Gro Eide, Ingvard Bråten
Høgskulen på Vestlandet, Institutt for kunstfag

Kontaktinformasjon: Gro Eide, gmei@hvl.no; Ingvard Bråten, inbr@hvl.no

Dette er et utviklingsarbeid som vil gi ny struktur til undervisningspraksis for formingsfaget i barnehagelærerutdanningen innenfor kunnskapsområdet kunst, kultur og kreativitet ved HVL/Bergen.

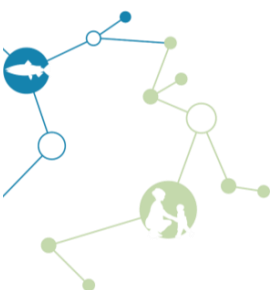
Vi ønsker at et semester skal bestå av ulike materialsymposier hvor et materiale eller et tema er i fokus. Etter tur vil studentgrupper i samarbeid med lærer møte før undervisning for å tilrettelegge og iscenesette dagens materialer og tema for resten av klassen. Studentene vil i løpet av semesteret skrive om erfaringer rundt det å tilrettelegge og møte materialer i varierte former. Arbeidsformen henter inspirasjon og er faglig forankret i Reggio Emilia sin atelierkultur.

Vi setter fokus på hvordan variasjoner i måten materialer og teknikker blir presentert får konsekvenser for måten de blir brukt i barnehagen. Arbeidet til studentene vil i hovedsak være prosessbaserte og mange av materialene vil bli gjenbrukt flere ganger. Målet vårt er å få en praksis som ansvarliggjør studentene og fremmer varierte, bærekraftige og prosessfokuserte materialmøter i utdanning og i yrke.

Høstsemesteret 2020 får på grunn av koronatiltak en noe annen form enn vi ønsker på sikt. På konferansen presenterer vi eksempler og tanker for hvordan konseptet skal utvikles videre.

Nøkkeltema: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Barnehagelærerutdanning.

Nøkkelord: Forming, materialpraksiser, Reggio Emilia, studentinvolvering

3) Utforsking gjennom prosessdrama

Silje Birgitte Folkedal, Siv Ødemotland
Høgskulen på Vestlandet, Institutt for kunstfag

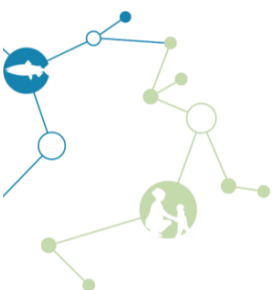
Kontaktinformasjon: Silje Birgitte Folkedal, sbf@hvl.no; Siv Ødemotland, sod@hvl.no

Denne presentasjonen bygger på en artikkel publisert tidligere i år. Målet var å undersøke hvordan utforsking kommer til syne i arbeid med prosessdrama med barnehagebarn i 4-5-årsalderen. Prosessdrama, også kalt dramaførløp, er en sjanger innenfor dramafaget. Det er en anvendelig arbeidsform når en ønsker å utforske hverdagsproblemer, en spesiell situasjon eller et tema. Prosessdrama er igangsatt og blir ledet av barnehagelærer eller en annen voksen leder. En har en rekke arbeidsformer å velge mellom for å utfordre barna til å aktivt

undersøke spørsmål, tema eller dilemmaer fra ulike synsvinkler. Drama er nært knyttet til barns dramatiske lek – drama og lek påvirker hverandre gjensidig. Barn som deltar i prosessdrama vil gjerne kalle aktiviteten en lek fordi den gir mening, glede og spenning, slik leken gjør. Barnehagelærerens kunnskaper, ferdigheter og lekenhet påvirker også prosessen.

Det er et dramapedagogisk tilbud til barn i Bergen som ble undersøkt i dette prosjektet. Tilbudet handler om begreper som lover og regler og finner sted i Bergen Tinghus. Barna blir med på diskusjoner som: Hva er rettferdig? Hva er regler? Hvorfor må vi ha regler? Hva er lov? Dette er temaer som blant annet handler om verdier og som engasjerer de fleste barn i alderen 4-5 år. Læringsformen kan knyttes til FNs bærekraftsmål 4. 7: Utdanning, der globalt borgerskap og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling står sentralt. Både innholdet og den dramatiske formen kan bidra til å styrke barnas demokratiske evner og bevissthet. Studien undersøker og diskuterer videre hva som kreves av pedagogen som leder prosessdrama.

Nøkkelord: Utforsking, prosessdrama, verdier, danning

Symposium 2

PARTNERSKAP OM KUNNSKAPSUTVIKLING OG NY KOMPETANSE

Symposiet ledes av **Karen Marie Eid**
OsloMet

Kontaktinformasjon: Kaarby KarenMarieEid.Kaarby@oslomet.no

Hvordan ny kunnskap kan vokse frem i et likeverdig partnerskap

Tema: Partnerskap

1) Økt fysisk aktivitet for alle barn

Tove Strøm, Anne Christin Aastad, Rakel Standal
Bydel Bjerke, Oslo kommune

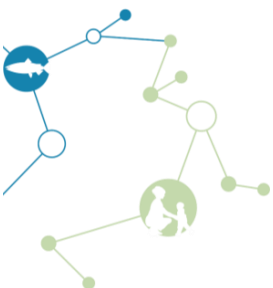
Tre barnehager i bydel Bjerke startet høsten 2018 et FOU prosjekt hvor målet har vært å øke barnas fysiske aktivitetsnivå. Bakgrunnen var helsedirektoratets anbefalinger om minst 60 minutter fysisk aktivitet med moderat til høy intensitet og aktivitetsmålinger som viste at mange av barna hadde et langt lavere aktivitetsnivå. Samarbeidspartnere har vært to lektorer i fysisk fostring og ressurspersoner fra Groruddalssatsingen.

MÅLSETTINGER:

- Personalet er gode rollemodeller som legger til rette for og deltar i fysisk aktivitet sammen med barna og bidrar til å utjamne forskjeller mellom gutters og jenters fysiske aktivitetsnivå.
- Alle barn opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer og har 60 minutter moderat til høy pulsøkning i løpet av en dag.

Prosjektet har vært aksjonsforskningsinspirert (Bøe og Thoresen 2012), og barnehagene har gjennomført ulike aksjoner for å komme nærmere målene. Det er nedsatt arbeidsgrupper i hver av barnehagene som samarbeider om ulike tiltak for å få barn og personale mer aktive. Resultater vi ser så langt: Holdningsendringer i personalgruppen, mer deltakende voksne, forandring av rom og hva som er tillatt av fysisk aktivitet inne, mer planlagt fysisk aktivitet ute og inne, tiltak rettet mot de minst aktive barna, refleksjoner rundt forskjeller på kjønn og nye aktivitetsmålinger februar 2020 viser at aktivitetsnivået har gått signifikant opp. Personalet har positive erfaringer med å samarbeide med andre barnehager og med samme prosjekt over tid. Styrene har opplevd støtte og styrke i en utfordrende endringsprosess gjennom et godt og tett nettverksarbeid.

Nøkkelord: Folkehelse, Fysisk aktivitet, Samarbeid, Aksjonsforskning

2) Drabantbyens grønne lunger, steder med et mangfold av bevegelsesmuligheter og supplement til barnehagens uteområde 2

Karen Marie Eid Kaarby¹, Kari-Anne Jørgensen–Vittersø^{1,2}
¹*OsloMet*; ²*USN*

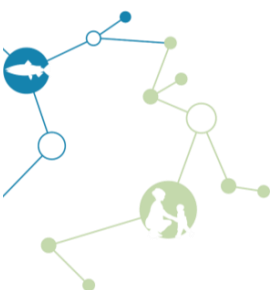
Sammen med 3 barnehager i Bjerke bydel har vi vært med på et aksjonsforskningsprosjekt knyttet til å øke barnas fysiske aktivitetsnivå. Å gi begrepet «tur» et innhold er noe alle de tre barnehagene har arbeidet med. I fokusgruppesamtaler med nettverksgruppene i hver av barnehagene ble det fortalt om turer til ulike steder i nærmiljøet der barna var fysisk aktive og hvordan ulike kvaliteter ved disse stedene fremmet barnas bevegelsesglede og var et supplement til barnehagens uteområde. Samtalene er transkribert og analysert.

I denne presentasjonen diskuteres hvilke erfaringer de ansatte i barnehagene har gjort med bruk av ulike steder i barnehagenes nærmiljø for å aktivisere alle barn, både det enkelte barn og hele gruppa.

Stedene som trekkes frem er grønne områder rett utenfor barnehagenes gjerder, små lekeplasser i nærheten, gode klatretrær, hundremeterskoger, steder lenger inne i skogen og moderne klatreparker.

De ulike stedene og barnehagens uteområde diskuteres med utgangspunkt i teori om barns bevegelsesutvikling (Gallahue og Ozmun, 1998), affordance begrepet og stedenes og materialene fremming og hemming av fysisk aktivitet (Gibson 1979; Kyttä 2002; 2004;2006; Ingold 2011; Nordberg Schultz 1996). Turen til stedet, stedets affordances og barnas bevegelseslek på stedet har bidratt til å øke barnas fysiske aktivitetsnivå. I nettverksgruppene ble det pekt viktigheten av å løfte kjennskapen til de ulike stedene i nærmiljøet og kunnskapen om dem i personalgruppa slik at de kom hele fellesskapet til del.

Nøkkelord: Fysisk aktivitet, bevegelsesmiljøer, kunnskapsutvikling, FoU, partnerskap

3) Bærekraftig partnerskap om kunnskaps- og kompetanseutvikling mellom praksisfelt og universitet

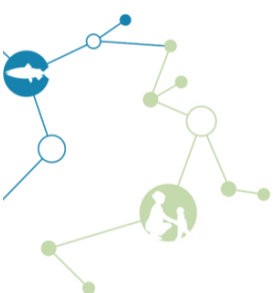
Karen Marie Eid Kaarby og Inger Marie Lindboe
OsloMet

BAKGRUNN: Innovasjonsprosjektet «Utdanningsbarnehager» (NFR 2016-2020) og erfaringer fra dette prosjektarbeidet utgjør bakgrunnen for studien som presenteres. Et sentralt fokus det siste prosjektåret var utforskning av hva felles FoU mellom barnehagene og universitetet kan være. Innovasjonsprosjektet ledet frem til implementering av universitetsbarnehageordningen høsten 2019. Utforskningen av felles FoU og kunnskapsutvikling videreføres nå innenfor rammene av denne ordningen. Teoretisk tar arbeidet utgangspunkt i en sosiokulturell forståelse av læring og kunnskapsutvikling (Säljö) samt aksjonsforskning (Coghlan & Brannick 2010), teorier om læringsfellesskap (Wenger 1998, Wenger-Trayner 2015) og partnerskap (Clifford-Swan, Hudson, Littlefair 2019) 3

MÅL: Mål med studien er å gi et bidrag til forståelsen av hva partnerskap om FoU kan være, hva det innebærer for hver av partene og hvilket utbytte det kan gi. **METODE:** Arbeidsmåter i prosjektet har vært dialogseminar, refleksjonsmøter og utprøving basert på aksjonsforskningsprinsipper. I denne studien undersøker vi både prosesser som har funnet sted så langt og prosesser som pågår, basert på samtaler med styreere og lærere, møtereferater og annen dokumentasjon av prosessene.

RESULTATER OG IMPLIKASJONER FOR PRAKSIS: Studien er under arbeid. Gjennom arbeidet med innovasjonsprosjektet har vi identifisert noen viktige utfordringer i partnerskap om FoU. Disse er blant annet knyttet til rolleforståelser, forståelser av – og holdninger til – ulike kunnskapsformer, ulike forståelser av partnerskap samt kunnskapers gyldighet og verdi. Gjennom å utforske disse temaene videre, søker studien å nå frem til ny innsikt om hvordan kunnskap og kompetanse kan utvikles i et likeverdig partnerskap mellom barnehager og universitet, noe som vil kunne styrke tett samarbeid, forskningsbaserte praksiser og bidra til en profesjonsnær og mest mulig arbeidslivsrelevant barnehagelærerutdanning.

Nøkkelord: Partnerskap, FoU, Kunnskapsutvikling, Forskningsdesign, Metodologi

Symposium 3

Barnehagelærerprofesjonen i utdanning og yrkesutøvelse – lek, ledelse og skikkethet

Leder av symposiet: **Kristine Hjelle**

1) Toddlerlek i barnehagen- lek i et fenomenologisk perspektiv

Kjerstin Sjursen (høgskolelektor i BLU)
Høgskulen på Vestlandet, Campus Kronstad

Kontaktinformasjon: Kjerstin.sjursen@hvl.no

Målet med studien er å synliggjøre hva de yngste barnehagebarna kommuniserer ved hjelp av kroppen når de leker i barnehagen. Barna fremstår som kroppslige, sosiale og med et sosialt handlingsrepertoar (Nome, 2019) når de blir gitt mulighet til å utforske lek i barnehagen. Grunnlaget for det empiriske materialet er feltnotater og videoobservasjon analysert i nært samarbeid med styrer, og ansatte på en småbarnsavdeling. Videoobservasjoner er analysert etter Marte-Meo prinsipper (Aarts, M.2000). Tilsammen 19 ulike videosnutter, med varierende lengde, fra ca 30 sekunder til maksimalt 3 minutt og samtaler mellom meg og personalet i barnehagen, feltnotater og utvalgte transkriberte videosnutter danner grunnlaget for denne mikroetnografiske studie. Resultatet av studien viser at barna sier med referanse til sitt kroppssubjekt: «*jeg kan*», «*jeg erfarer via alle mine sanser*», og «*jeg har behov for å bli sett via mitt kroppsspråk*», og ikke miste «*gi meg tid, rom og mulighet til selv å oppleve meg selv i møte med andre*». Men det går ikke av seg selv. Studien bidrar med ny kunnskap om barnehagen skal ivareta barn som subjekt i lek, må personalet ivareta de yngstes behov for bevegelse i lekerikemiljø. Ansatte må ha en faglig bevisst forankret i et fenomenologiske syn på lek. I lys av denne studien åpner det opp for spørsmål rundt hvilke andre eksisterende praksiser som kan fremmer utforskende vilkår for toddlerlek.

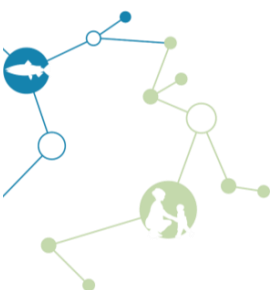
Nøkkeltema: Barn som utforskere

Nøkkelord: kroppssubjekt, bevegelse i lekerike miljø, pedagogisk ledelse i et kroppssubjekt, samarbeidene videoanalyse

Referanser

Aarts, M. (2000). Marte Meo. *Basic manual*. Harderwijk: Aarts Productions.

Nome, D.Ø. (2019). *Hverdags-hendelsespedagogikk – barnehagen sett frå barnehøyde.*: Oslo. CAPPELEN DAMM AS.

2) Demokrati-, omsorgs- og relasjonsorientert pedagogisk ledelse i møte med barn og barnegrupper i barnehagen

Marie Brandvoll Haukenes
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: mbrh@hvl.no

Artikkelen utforsker hva praksislærere tilknyttet barnehagelærerutdanningen oppfatter som sentralt i pedagogisk ledelse i møte med barn og barnegrupper. Bakgrunnen er at studenter og praksislærere har etterlyst teoribasert kunnskap om pedagogisk ledelse i barnegrupper. Målet er å bidra med eksplisitt kunnskap om pedagogisk ledelse på dette området, samt belyse implikasjoner for barnehagelærerutdanningen. Hedegaards (2008a) kultur-historiske teoriperspektiv danner overordnet teoriramme. Studiens empiriske grunnlag er to fokusgruppeintervju med åtte praksislærere i to barnehager. Funn viser at demokrati-, omsorgs- og relasjonsorienterte verdier, mål og arbeidsmåter kommer til syne i praksislærernes oppfatninger om pedagogisk ledelse i møte med barn. Oppfatningene antyder at pedagogisk ledelse i møte med barnegrupper representerer taus handlingskunnskap, og at demokrati forstås i retning flertallsdemokrati. Det argumenteres for å styrke fokuset på demokratisk pedagogiske ledelse i møte med barn og barnegrupper i barnehagelærerutdanningen.

Nøkkelord: Pedagogisk ledelse; Barns medvirkning; Deliberativt demokrati; Barnehagelærerutdanning; Praksislærere

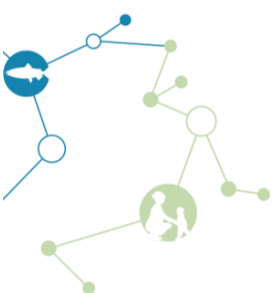
English version:

Democracy-, care- and relationship oriented pedagogical leadership towards children in kindergarten

This article investigates which factors in-service teachers connected to the Early Childhood Education (ECE) teacher education program consider key in pedagogical leadership towards children in kindergarten. Both students and in-service teachers have called for theory-based knowledge of pedagogical leadership in groups of children. The goal is to contribute explicit

knowledge of pedagogical leadership in this area, as well as elucidate implications for the ECE-teacher education program. Hedegaard's cultural-historical theory perspective forms the overall theoretical framework. The study's empirical basis is two focus group interviews with eight in-service teachers from two kindergartens. Findings show that democracy-, care- and relationship oriented values, goals and working methods appear in the in-service teachers' perceptions of pedagogical leadership towards children. The views suggest that pedagogical leadership towards children represents tacit knowledge, and that the respondents understand democracy as majority rule. The article argues to strengthen the focus on democratic pedagogical leadership towards children in the ECE-teacher education program

Keywords: Pedagogical Leadership; Child Participation; Deliberative Democracy; ECE-teacher education program; In-service teachers

3) SKIKKETHETSVURDERING I BARNEHAGELÆREUTDANNING

Kristine Hjelle
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: krhj@hvl.no

Skikkethetsvurdering i barnehagelærerutdanning skal sikre at personer som utgjør en fare for barns liv og helse, ikke blir uteksaminert til yrket (Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, 2006, §2). Det er et behov for klarere vurderingskriterier innen skikkethetsvurdering (Naustdal & Gabrielsen, 2015). Uten å være skikket til yrket vil barnehagelærers arbeid med å ivareta barns behov for omsorg, lek, læring og danning være svekket. Barnehagelærere har medansvar for barns oppvekst og sosialisering, og skal arbeide i tråd med Rammeplan for barnehagens (2017) verdier og målsettinger. Dette innebærer at barnehagelærer skal fremme økologisk-, sosial- og demokratisk bærekraft, og dette krever visse faglige og personlige forutsetninger.

Datamaterialet i studien er fremskaffet gjennom kvalitative forskningsintervju (Brinkmann & Kvale, 2015) med tre institusjonsansvarlige for skikkethetsvurdering ved høgskole og universitet i Norge. Institusjonsansvarliges erfaringer og oppfatninger om faglige og personlige forutsetninger for å være skikket i sammenheng settes i sammenheng med Klafkis (2001) teori om kategorial dannelse. Målet er å bidra med utdypende kunnskap om hva som menes med skikkethet. Denne kunnskapen kan bidra til å styrke praksislærere og faglæreres vurdering av barnehagelærerstudenter.

Gjennom studien kommer det frem at studenters tilegnelse av faglig innhold, selvinnsikt, relasjonskompetanser og vilje og evne til endring er sentral i vurdering av skikkethet. Funnene diskuteres i lys av Klafkis (2001) teori. Konklusjon er at det er i sammensmeltingen mellom faglig innhold og selvinnsikt, relasjonskompetanser og endringsevne at fokuset i vurdering om barnehagelærerstudenters skikkethet bør være.

Nøkkeltema: Barnehagelærerutdanning.

Nøkkelord: Skikkethet, barnehagelærer, selvinnsikt, vilje/evne til endring.

Kilder:

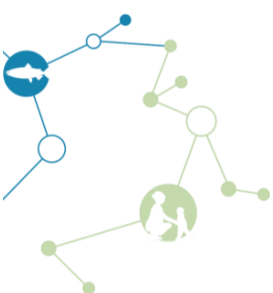
Brinkmann, S. & Kvale, S. (2015): *Interviews. Learning the craft of Qualitative Research Interviewing. (Third Edition)*. California: Sage Publications.

Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. (2016). Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (FOR-2006-06-30-859).

Klafki, W. (2001). Kategorial dannelse. I E. L. Dale (red): *Om utdanning. Klassiske tekster*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Naustdal, A.-G. & Gabrielsen, E. (2015). Den viktige og vanskelige skikkethetsvurderingen; hvilke utfordringer gir den universiteter og høgskoler? *Uniped 01/2015 (Volum 38)*:

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*.

Symposium 4 og 6

Lesing i barnehagen 1 og 2

Leder av symposiet: **Trude Hoel**
Universitetet i Stavanger

Lesing i barnehagen skaper rom for estetiske opplevelser og gode samtaler. Ved å prioritere lesing skapes det en kultur for lesing i barnehagen som gleder her og nå – og som også gir verdifulle erfaringer som strekker seg langt utover barnehagealder.

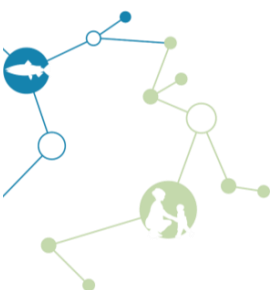
Dette symposiet bringer sammen forskere som fokuserer på lesing i barnehagen – fra ulike perspektiv. De to første presentasjonene retter oppmerksomheten mot de yngste barnehagebarna. **Presentasjon 1**, en kasestudie, stiller spørsmålet: Hvordan etableres et lesefellesskap og hvilke aktiviteter kan det inneholde i barnehagen med barn som er drøyt ett år gamle? **Presentasjon 2** bruker videoobservasjoner for å undersøke barnehagelæreres praksiser for og holdninger til litteraturformidling for de yngste barna. **Presentasjon 3** setter lesingen inn i en større kontekst ved å inkludere lesing hjemme. Her utforskes muligheter for barnehagens samarbeid rundt høytlesing med polske familier. I **Presentasjon 4** bygges bro mellom barnehagens- og skolens ulike lesepraksiser med spørsmålet: Hvilket bidrag til leseopplevelsen gir 6-åringens oppmerksomhet mot detaljer i bildebokas bilder? **Presentasjon 5** ser på den digitale bildeboka og samtalebasert lesing som inspirasjon for å lage multimodale digitale fortellinger sammen med barnehagebarn, og **Presentasjon 6** tar til orde for å heve kvaliteten i digitale bildebøker gjennom samarbeid mellom forskere, barnehagelærere og designere i *International Collective of Children's Digital Books: new models for children's e-books*. Den siste presentasjonen i dette symposiet, **Presentasjon 7**, ser på hva som skjer før lesinga starter. Bruker barnehagelærerne tid på å bygge opp barnas forventninger og etablere førforståelse?

Symposiet ledes av **Trude Hoel**, som vil introdusere presentasjonene og kommentere underveis. Ved slutten av presentasjonene vil hun oppsummere og løfte frem spørsmål for videre forskning.

Symposiet vil foregå over to dager, i S4 og S6

Tema: Lek, læring, omsorg og danning

Nøkkelord: lesing, bildebøker, de yngste barna, lesepraksiser, flerspråklige barn, barnehagelæreren, formidling, multimodal digital fortelling, kreativ bruk av digital teknologi, førforståelse

1) Lesefelleskap med ettåringer i barnehagen

Cecilie Dyrkorn Fodstad (førstelektor)

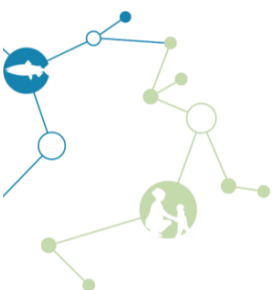
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning

Kontaktinformasjon: cfo@dmmh.no

Forskningsspørsmålet jeg jobber etter er: Hvordan etableres et lesefellesskap og hvilke aktiviteter kan det inneholde i barnehagen med barn som er drøyt ett år gamle? Tilnærminga er praksisnær og kasusorientert idet jeg undersøker fem lesestunder på en avdeling for ett- til toåringer på bakgrunn av videoopptak.

Barna, Stina og Ole, er henholdsvis ett år og fire måneder og ett år og åtte måneder gamle når filmopptakene starter. Høytleseren, Inga, har jobbet mange år i denne barnehagen som barnehagelærer og pedagogisk leder. Bildeboka som formidles i alle de fem videoopptakene, er *Sh! Vi har en plan* (2014) av Chris Haughton. Valg av bildebok vil medvirke til hvordan et lesefellesskap etableres, dannes og videreutvikles. I dette tilfellet kan boka synes kompleks for aldersgruppa.

Forskning på de yngste barna og lesing er i stor grad gjort med henblikk på hjemmet, der kjente omsorgspersoner leser for barnet. Det finnes imidlertid få studier som undersøker kvaliteten på lesing i barnehagen som institusjon. 82,5 % av alle barn fra ett til to år har plass i norske barnehager, og for ettåringene er dekningsgraden i overkant av 70% (SSB, 2017). Det er derfor verdifullt å studere lesing i nettopp denne konteksten. Barna i undersøkelsen viser gjennom kroppsspråk og verbale ytringer at de søker mot lesefellesskapet, og jeg vil framheve hvilke responser de uttrykker og diskutere hva som medvirker til denne responsen. Dermed er også pedagogens tilrettelegging vesentlig for undersøkelsen.

2) Lesing for og med småbarn

Hilde Dybvik (førstelektor), Henriette Jæger (førstelektor)
OsloMet

Kontaktinformasjon: Hilde Dybvik, hedy@oslomet.no; Henriette Jæger, henrij@oslomet.no

Høytlesning og fortelling har lange tradisjoner i barnehagen og er viktige kilder til kulturforståelse, glede, spenning og refleksjon. Rammeplan for barnehager sier at personalet skal «... tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer» (Utdanningsdirektoratet, 2017, p. 49). Personalet skal altså initiere litteraturformidling for alle barn, uavhengig av alder. Likevel ser vi at det leses lite i barnehagen (Svensson, 2011), og kanskje særlig for de yngste barna (Honig & Shin, 2001).

På bakgrunn av videoobservasjoner ønsker vi å undersøke barnehagelæreres praksiser for og holdninger til litteraturformidling for de yngste barna i barnehagen.

Vi har gjennomført en kvalitativ analyse av videoobservasjoner som viser lesing i frilekssituasjoner og samlingsstunder fra ulike småbarnsgrupper i barnehagen, hentet fra NFR-prosjektene Blikk for barn og GoBan. I tillegg har vi gjennomført samtaler med noen barnehagelærere om deres holdninger til lesing for og med de yngste barna, og i hvilken grad de ser på seg selv som litteraturformidlere.

I videomaterialet ser vi at de ansatte jevnt over har en svært tilbaketrukket rolle når det kommer til litteraturformidlingen. Våre foreløpige resultater tyder på at det er stor variasjon når det kommer til hvordan litteraturformidling prioriteres for de yngste.

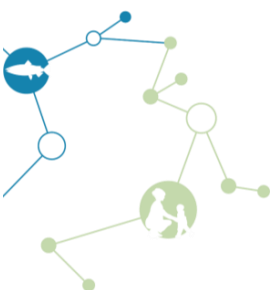
Det kan se ut til at rammeplanens formuleringer ikke forstås som like forpliktende for småbarna, men barnehagen må også ta litteraturformidling for de yngste på alvor.

Litteratur

Honig, A. S., & Shin, M. (2001). Reading Aloud with Infants and Toddlers in Child Care Settings: An Observational Study. *Early Childhood Education Journal*, 28(3), 193-197.

Svensson, A.-K. (2011). *Språkstimulerende miljøer i förskolan: en utvärdering av Att läsa och berätta – gör förskolan rolig och lärorik*. Borås: Högskolan i Borås.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Retrieved from <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

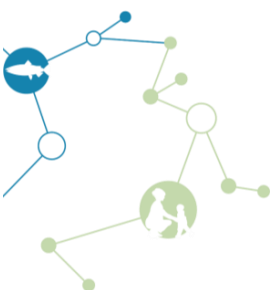

3) Lesepraksiser i polske familier i Norge: Noen tanker om samarbeid rundt høytlesing med flerspråklige barnehagebarn

Katarzyna A. Tunkiel
Lesesenteret, Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: katarzyna.a.tunkiel@uis.no

Lesing er et område som byr på flere muligheter for samarbeid mellom barnehage og hjem. Flerspråklige barn utgjør en gruppe som kan ha særlig nytte av et slikt samarbeid, men for at det skal fungere godt, kan det være en fordel for barnehagen å ha kunnskap om hvordan høytlesing praktiseres i familier med ulik kulturell bakgrunn. I denne presentasjonen skal jeg legge fram noen foreløpige funn fra en pågående studie der målet er å undersøke lesepraksiser i polske innvandrerfamilier bosatt i Norge. Studien er teoretisk inspirert av den etnografiske forskningstradisjonen *New Literacy Studies*. Datamateriale som legges til grunn for analyse er verbaldata fra minst ti semistrukturerte intervju med foreldre til tospråklige, polsk- og norsktalende barnehagebarn i alderen 3 og 4 år, og lydopptak av foreldrenes høytlesing med barna, samt fotografier av bøkene foreldrene og barna oftest leser sammen. I studien tar jeg for meg tre grunnleggende spørsmål som er med på å belyse lesepraksisene: Hva foreldrene leser med sine barn, hvordan de leser og hvorfor de gjør det. Med utgangspunkt i noen av funnene vil jeg komme med refleksjon om mulige implikasjoner de kan ha for barnehagens samarbeid rundt høytlesing med polske familier. Her vil jeg fokusere på hva barnehagen og hjem kan lære fra hverandre og hvordan de kan støtte opp om hverandres lesepraksiser, der målet er å utvikle både de flerspråklige barnas språk og positive holdninger til lesing.

4) Med blikk for detaljer - Om barns oppmerksomhet mot detaljer i bildene i en høytlesingspraksis

Monica Gundersen Mitchell
Lesesenteret, Universitetet i Stavanger

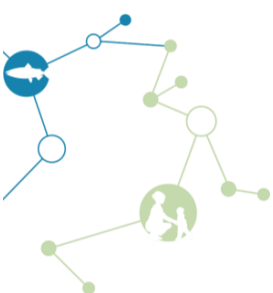
Kontaktinformasjon: monica.g.mitchell@uis.no

Når barn leser bildebøker, trekkes oppmerksomheten deres ofte mot detaljer i bildene (Solstad 2015; Mitchell, 2018). Mitchell (2018) utforsker en høytlesingspraksis hvor elever på tiende trinn leser bildebøker høyt for elever på første trinn. Når studien gjøres, har førstetrinnselevne gått på skolen i to måneder og bærer med seg sine erfaringer fra lesing i barnehagen. Ulik alder og ulike leseerfaringer får fram ulike måter å møte teksten på. Tiendeklassingene er opptatt av å formidle verbalteksten, mens førsteklassingene har interessen rettet mot bildet.

Presentasjonen har til hensikt å utforske førsteklassingenes spesifikke bidrag i høytlesingsaktiviteten i form av sin interesse mot detaljer i bildene. Målet er å synliggjøre verdien av 6-åringens måte å møte tekst på. Gjennom seksåringene ser vi spor av en lesepraksis de har med seg fra barnehagen og som lever videre i møte med lesing på skolen. Forskningsspørsmålet som stilles er: Hvilket bidrag til leseopplevelsen gir førsteklassingenes oppmerksomhet mot detaljer i bildebokas bilder? Materialet som utforskes er videoopptak av 22 lesemøter hvor tiendeklassinger leser for førsteklassinger.

Forskningsspørsmålet blir belyst med utgangspunkt i teori om lesing som estetisk opplevelse (Rosenblatt, 1995) og teori om forståelse som deltakelse i en felles mening (Gadamer, 2001) og forståelsehorisont (Gadamer, 2004). Interessen mot detaljer vil rammes inn i et litterært perspektiv ved å forstå kunst som underliggjøring (Sjkløvsikj, 2003).

Den foreløpige analysen viser at førsteklassingens interesse for detaljer påvirker de eldstes formidling, utvider forståelsen, nærer fantasien og inviterer til samtale og til interaksjon med bildebokoppslaget. Studien viser at litterære møter på tvers av alder anerkjenner seks-åringen som en verdifull aktør i en leseopplevelse som deles av to.

5) Barnehagebarns multimodale digitale fortellinger – en remiks av kulturelle ressurser

Marianne Undheim (PhD-stipendiat)

Institutt for barnehagelærerutdanning, Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: Marianne.undheim@uis.no

I denne presentasjonen vil jeg utforske bruken av en bildebok app og samtalebasert lesing som inspirasjon for å lage multimodale digitale fortellinger sammen med barnehagebarn (4-5-åringer). En multimodal digital fortelling er en fortelling som uttrykkes gjennom flere modaliteter (f.eks. bilder, lyd og ord) og presenteres digitalt (Kucirkova, 2018; Marsh, 2010). Målet med presentasjonen er å se nærmere på ulike kulturelle ressurser som inspirasjon for en skapende prosess med digital teknologi. Litteratursøk har ikke avdekket noen tidligere studier der bildebokapper eller samtalebasert lesing er brukt som inspirasjon for barnehagebarns egne multimodale digitale fortellinger.

Som teoretisk rammeverk tar jeg utgangspunkt i sosialesemiotiske multimodale perspektiver (Kress, 2010; Kress & Jewitt, 2003; Kress & van Leeuwen, 2001).

Studien er en kvalitativ casestudie; datamaterialet består av felt-observasjoner av den skapende prosessen og det ferdige produktet når seks barnehagebarn og en barnehagelærer skaper en multimodal digital fortelling sammen. Både barnehagelærer og barnehagebarn har gitt sitt samtykke til å delta i forskningen, som er godkjent av NSD.

I analysen av prosessen og produktet utforsker jeg likheter og forskjeller mellom bildebokappen som ble brukt som inspirasjon og den ferdige multimodale digitale fortellingen. Foreløpige funn gir indikasjoner på at barnas ferdige fortelling er en remiks av flere forskjellige kulturelle ressurser, bl.a. eventyr og film.

Forskningen er et kunnskapsbidrag om skapende leseaktiviteter med grupper av barnehagebarn, sentralt for både praksisfeltet og barnehagelærerutdanningen.

Referanser

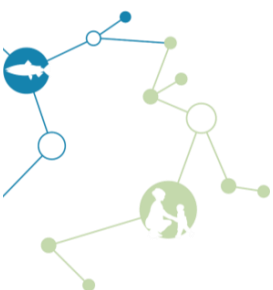
Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Oxon: Routledge.

Kress, G. & Jewitt, C. (2003). Introduction. I C. Jewitt & G. Kress (Red.), *Multimodal literacy* (s. 1-18). New York: Peter Lang Publishing.

Kress, G. & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Hodder.

Kucirkova, N. (2018). *How and why to read and create children's digital books: A guide for primary practitioners*. UCL Press. Hentet fra <https://www.uclpress.co.uk/products/109473>

Marsh, J. (2010). *Childhood, culture and creativity: A literature review*. Sheffield University: Creativity, Culture and Education.

6) International Collective of Children's Digital Books: new models for children's e-books

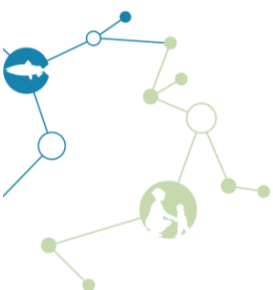
Natalia Kucirkova

Læringsmiljøsentret, Universitetet i Stavanger

Kontaktinformasjon: natalia.kucirkova@uis.no

Children's e-books are an important source of learning and entertainment for young children but parents, teachers and educational researchers have voiced the concern that the *quality of children's e-books is low*. Despite their strong educational potential and well-formulated research suggestions for design improvement (Hirsh-Pasek et al., 2015), there has been little progress in the quality of

children's e-books over the past ten years of their commercial development (Korat & Falk, 2019). A descriptive analysis of the most popular English and Hebrew e-books indicated that they have distracting multimedia features and very few features supporting story comprehension or language learning (Korat & Falk, 2017). Similarly, best-selling e-books in Hungary, Turkey, Greece and the Netherlands were found to include minimal content that would be relevant for practicing basic academic skills such as language, literacy, maths, or science (Sari, Takacs & Bus, 2017). The International Collective of Children's Digital Books based at the University of Stavanger aims to bring together researchers, teachers and designers to collectively create higher quality e-books for young children. This presentation will outline the collaborative models employed in the Collective and outline the possibilities for future design of children's e-books.

7) Før lesingen starter

Elisabeth Brekke Stangeland, Trude Hoel
Lesesenteret, UiS,

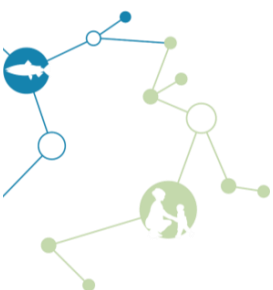
Kontaktinformasjon: elisabeth.b.stangeland@uis.no; trude.hoel@uis.no

Samtalebasert lesing, både av trykte og digitale bildebøker, fremmer språkutvikling og -læring hos barn (Mol, Bus, & de Jong, 2009). Denne effekten kan tilskrives samtale som oppstår rundt teksten. Innen leseforskningen er det godt dokumentert at også det som skjer *før* lesingen har betydning for barnas tekstforståelse og tilegnelse av nye ord og begreper (Bråten 2007; Roe 2008). Det er mindre krevende å få med seg innholdet i boka når det er etablert en førforståelse, som blant annet innebærer at forkunnskaper er aktivert og at rammene for leseopplevelsen er satt gjennom felles oppmerksomhet. Etter det vi kjenner til, omhandler ingen tidligere studier førlesingsfasen i lesegrupper der mediet er en bildebok-app.

Det empiriske grunnlaget for studien er fra innovasjonsprosjektet VEBB (Mangen m. fl. 2019). Materialet består av 48 videoopptak av lesetunder der en barnehagelærer leser en bildebok (app eller papir) sammen med en gruppe barn. I alt 12 barnehagelærere og 72 barn (4-6 år) deltok.

I vår studie har vi undersøkt a) hvorvidt det settes av tid til førlesing. Basert på kvantitative analyser av barnehagelæreres tidsbruk, undersøkte vi b) hva som faktisk skjer i forkant av en lesehendelse der det brukes en bildebok-app. Dette gjorde vi ved å analysere videoopptak av lesegruppen som, i vårt materiale, hadde lengst førlesingsfase. Denne lesegruppen hadde ikke lest boka tidligere.

I tillegg til stor variasjon i tidsbruk, viste de kvantitative analysene at barnehagelærere bruker *mer* tid på førlesing dersom de har lest boka med barna før. Dette uavhengig av om boka ble lest på app eller i trykt versjon. For å undersøke om innholdet i førlesingsfasen ved førstegangslesing skiller seg kvalitativt fra førlesingsfasen ved andregangslesing, analyserte vi videoopptak av den overnevnte lesegruppen der de leser boka for andre gang. I denne presentasjonen diskuteres førlesingsfasene i de to eksemplene, strategiene som blir brukt for å fremme aktivering av førkunnskap og felles oppmerksomhet.

Symposium 5

The China-Norway kindergarten network – exploring neighborhood projects through workshops

Leader of the symposium: **Åsta Birkeland**
Western Norway University of Applied Sciences (HVL)

Contact information: Asta.Birkeland@hvl.no

Background of the symposium: Culture is the lifeblood of a society which influences people's worldviews, values, and behaviors. Research has confirmed that children's participation in culture helps develop thinking skills, builds self-esteem, and improves resilience. As the world is becoming increasingly diverse, it is important that we understand and appreciate our own culture and at the same time other cultures. With all these in mind, a project is designed to be carried out simultaneously in Norway and China that aims to promote kindergarten children's knowledge and sense of pride in their local cultures and provide opportunities to know other cultures through workshops held for sharing purposes.

Three kindergartens from Norwegian and five kindergartens from China participate in this project. Children and teachers have been given the tasks to explore their local heritages, histories, buildings and other cultural aspects that they want to investigate. Initially, workshops were planned to be held for the participating teachers and children to present their exploration in Beijing in April 2020. Due to the Covid-19, a zoom workshop was held instead in April 2020. In this workshop, teachers of the participating kindergartens shared their projects followed with questions and discussion on the presented projects. The presented projects are well-planned and at different stages.

This symposium includes three presentations with two overarching aims. First, we want to share and discuss with audience some experiences and practices on how to promote early childhood education for sustainability (ECEfS) with the major focus on cultural sustainability in Chinese and Norwegian contexts. Secondly, with the consent from all the participants and utilizing the data generated from the presented projects and the workshop, we, the involved researchers have made research plans and want to share them and discuss with the audience how research can be designed to better support and sustain projects of ECEfS integrating different dimensions of sustainability in China and Norway, and beyond.

1. Introduction (2 min) Åsta Birkeland
2. Paper 1 (15mins.) – Aihua Hu and Siv Ødemotland
3. Paper 2 (15 mins) – Ruth Ingrid Skoglund
4. Paper 3 (15 mins.) – Åsta Birkeland
5. Discussant comments and audience discussion, summary (13 minutes)

Key words: cultural sustainability, local cultures, China-Norway kindergarten network

Themes: Bærekraftige praksiser i barnehagen; Lokale og globale samtaler og hendelser

1) Fostering cultural sustainability in kindergarten through neighborhood projects

Aihua Hu, Siv Ødemotland
Western Norway University of Applied Sciences

Contact information: aihu@hvl.no; siv.odemotland@hvl.no

Background: Environmental sustainability has been practiced in kindergartens in one way or another across the world. However, the other pillars of sustainability are seldom touched upon in ECE settings. Norway and China are of no exception. This provides rationale for the initiative of a project of cultural sustainability taking the departure from the children's gaining knowledge of local neighborhood and being proud of being part of it. According to UNESCO report, to achieve sustainability about making an appropriate use of the planet's resources, culture must be at the center of development strategies, since cultures frame people's relationship to others in their society and the world around them, including the natural environment, and condition their behaviors. The five Chinese and two Norwegian kindergartens of UTFORK project planed their project according to the suggestions given in the project plan and implemented it.

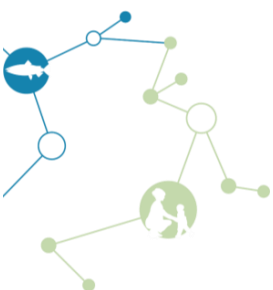
Purpose: This presentation aims to present and discuss their neighborhood projects carried out by the involved kindergartens.

Methods: Qualitative research methodology is utilized to explore what is happening contemporarily in kindergarten context. Major data sources are project descriptions and PowerPoint presentations. Qualitative content analysis has been employed to understand the topics and unfold the process of the project. Comparative analysis has also been used to explore the similarities and differences among kindergartens.

Findings: Through the analysis, we have found that the kindergartens have different understanding of neighborhood and local cultures, which has resulted in different topics and approaches. Some have traced back to the past of the neighborhood while a few worked on contemporary issues. Some have carried out at kindergarten level while the others involved parents and the community. 3

Reflection and discussion: It is our reflection that at present the neighborhood has been used as resource for kindergartens/children. We also would like to find out how the kindergartens can be a resource for the neighborhood in the future.

Key words: cultural sustainability, neighborhood project, kindergarten, Norway, China

2) Children's perspectives in a project about local sustainability in Chinese and Norwegian kindergartens – a didactical approach

Ruth Ingrid Skoglund

Western Norway University of Applied Sciences

Contact information: Ruth.ingrid.skoglund@hvl.no

Background: Both Chinese and Norwegian guidelines for kindergartens emphasize sustainability as an important topic for children's learning. In collaboration between Chinese and Norwegian researchers, a collaborative project about cultural sustainability with focus on the children's belonging to local neighborhood of four Chinese and four Norwegian kindergartens was implemented, autumn 2019.

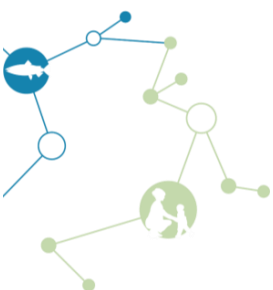
The research focuses are to explore how the kindergarten teachers consider children's perspectives and experiences in their curriculum plans and implementation of the project about neighborhood.

The aim is to highlight didactical aspects working with the topic children's belonging to local environments which is seen as institutional, local and societal conditioned and constructed. Dialectical tensions between the professional practitioners' curriculum planning, performance of the plans, and the children's perspectives and explorations are explored from Klafki's understanding of categorial formation.

The methodological approach is to explore different ways children's perspectives are considered in the kindergartens' local projects. The data material consists of records from workshops, document analysis of local curriculum plans for the project. Interviews with teachers will be collected and analyzed by a hermeneutic- dialogical approach. Drawings and written stories from groups of children about their belonging to the neighborhood, authored in collaboration with teachers, will be collected.

Implications for practice: Contribute to a didactical approach considering children's perspectives about cultural sustainability. Perhaps the children's drawings and group made stories about their neighborhood can be exchanged between kindergartens in Norway and China, as a continuation of the project and thereby open up for both local and intercultural understanding.

Key words: Children's perspectives, Didactic, Cultural sustainability

3) Global dialogues on local practices

Åsta Birkeland

Western Norway University of Applied Sciences

Contact information: abi@hvl.no

Background: The China - Norway kindergarten network has developed gradually the last five years and includes kindergartens from Bergen, Voss, Shanghai and Beijing. The network has decided to work together with the topic of cultural sustainability. In collaboration with Chinese and Norwegian researchers, a digital workshop about “neighborhood projects” was organized in April 2020.

This paper is exploring the digital dialogues between different stakeholders in this workshop. The aim is to highlight teachers’ reflections and responses in an intercultural workshop.

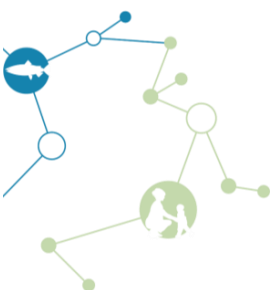
The design of the project is inspired by Bakhtin’s dialogism. The dialogues are explored from Bakhtin’s concepts of dialogue and monologue, and the chronotope.

The methodological approach is to explore the dialogue between the participants. The data consists of records from one digital workshop on zoom where 20 kindergarten teachers, principals and researchers took part. The workshop lasted for three hours.

Through the analysis, we have found that the teachers opened up for a dialogic approach to the task. The teachers focused on how they could learn from each other, and focused less on evaluating practices from a monologic approach. Another interesting finding is that the participation in the workshop was situated, dynamic process constituted through the interaction of past experience, ongoing involvement and yet-to be accomplished goals. In this way, the workshop became a creative space.

The implication of the study is to make inquiries of the purposes of global dialogues about local practices and to stimulate a glocal approach in international projects.

Key words: global dialogue, neighborhood project, China-Norway kindergarten network

Symposium 7

Leik, leikemateriale og berekraftige praksisar i barnehagen

Leiar av symposiet: **Liv Torunn Grindheim**
Høgskulen på Vestlandet

Symposiet viser korleis leik og leiketøy er sentralt i berekraftige utdanningspraksisar for barn. Leikemateriale er omdreingspunktet for alle tre presentasjonane.

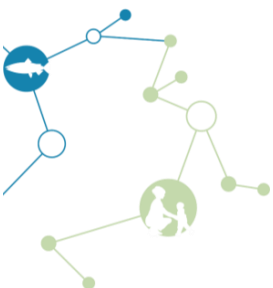
1) «Barnehagekraft?» – leik og leikemateriale som berekraftig utdanning i barnehagen

Kristine Hoff
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: kristinehoff@hotmail.no

Barnehagen si rolle i berekraftig utdanning har blitt via meir merksemd, både i internasjonale og nasjonale strategiar og styringsdokument, men er eit ungt forskings- og kunnskapsområdet. Globale berekraftsutfordringar er og komplekse og samanvevde, noko som kan syne utfordrande å omsetje til barnehagen sin praksis. Samstundes har det blitt identifisert likskapar mellom sentrale anbefalingar til arbeid med berekraftig utdanning, og barnehagen sine pedagogiske tradisjonar som fremjar heilskaplege, tverrfaglege og barnenære tilnærmingar. Inspirert av dette, har studien min undersøkt korleis ei barnegruppe og personalet sine kvardagslege ytringar og gjeremål med leikematerial kan sjåast som berekraftig utdanning i eit fleirdimensjonalt perspektiv. Forskingsdesignet er basert på ein enkeltcasestudie og triangulering av metodar der eg nytta observasjon, barnesamtalar og fokusgruppeintervju, for å innhente data. Berekraftig utdanning og datamaterialet blei fortolka i lys av UN sine fire dimensjonane for berekraft; politisk (godt styresett), sosial/kulturell, økonomisk og økologisk. Sentrale funn frå studien syner høve der samlege dimensjonar for berekraft kunne sporast til barna sine uttrykk i leik, der dei tredde fram som engasjerte og problemløysande endringsagentar som skapte om leikematerial til «gull» for å verne dyr frå «snikskyttarar». Samlege dimensjonar kunne og knytast til personalet sine arbeidsmetodar med å praktisere gjenbruk av leikematerial, engasjere barna i omorganiseringar og innkjøpsprosessar, samt tilpasse materialtilbodet og organiseringa etter barna sine ulike føresetnadar og interesse. I lys av funn frå studien opnast det opp for spørsmål kring kva andre eksisterande praksisar i barnehagen som kan sjåast som berekraftig utdanning.

Nøkkelord: Barn som leikande endringsagentar, leikemateriale, økologisk berekraft, økonomisk berekraft, sosial/kulturell berekraft

2) En didaktisk tilnærming til barnehagebarns forestillingslek

Ruth Ingrid Skoglund, Liv Torunn Grindheim
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: Ruth.Ingrid.Skoglund@hvl.no; ltg@hvl.no

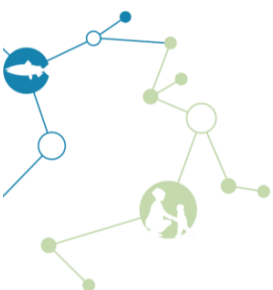
Bakgrunn: Et økende fokus på at barnehagen skal sørge for systematisk og skoleforberedende læring for å møte samfunnets framtidige behov for kompetanse, har medført en mot-diskurs med vekt på lek som en dikotomi til fokus på læring. Vi ønsker å overskride denne dikotomien ved å ta utgangspunkt i Vygotsky's perspektiv på lek som den viktigste utviklingskraften i barnehagebarns utvikling og læring. Han vektlegger barns utvikling og læring som faktorer som betinger hverandre, og som er knyttet til kulturelle, sosiale og fysiske vilkår, og objekt som blir brukt som lekemateriale. Ved hjelp av konkrete objekt, evner lekende barn å forestille seg handlinger og hendelser de ellers ikke mestrer. De utvikler språklige kompetanse, mentale kapasitet og gjennomgår en dannelsingsprosess som bidrar til utvikling av identitet, agens, sosial og kulturell forståelse. Samtidig blir evne til kreativitet, transformasjon og nytenkning styrket.

Fokus: Å kunne styrke barns forestillingslek forutsetter et didaktisk perspektiv på fysiske, sosiale og kulturelle vilkår for denne type lek. Dermed trekker vi veksler på Klafki's forståelse av kategorial danning og en bærekraftig didaktikk. Målet for en bærekraftig didaktikk er både å kvalifisere barna for gjeldende kultur og samtidig sette dem i stand til å skape og fornye samfunnet.

Metodologisk tilnærming: er basert på en teoretisk sammenstilling og hermeneutisk analyse av de to ulike teoretiske perspektivene; Vygotsky's syn barns læring og utvikling i forestillingsleken, knyttet til Klafkis' forståelse av kategorial danning og en bærekraftig didaktikk.

Resultat: Denne teoretiske gjennomgangen er tenkt å bidra til utvikling av en bærekraftig didaktisk tilnærming til barns forestillingslek.

Nøkkelord: forestillingslek, lekemateriale, bærekraftig didaktikk, kategorial danning

3) Militære artefakt som leikemateriell i barnehagen?

Åsta Birkeland, Liv Torunn Grindheim
Høgskulen på Vestlandet

Kontaktinformasjon: Asta.Birkeland@hvl.no; ltg@hvl.no

Bakgrunn for studien vår er eit besøk til kinesiske barnehagar i samband med feiringa av 70 års jubileum til Folkerepublikken Kina. Klasserommet var fullt opp med militære artefakter og barna var kledd i militære uniformer. Denne hendinga førte til interesse for å studere kva leiker som høver for barn i barnehagen om målet er å skape kulturell berekraft forstått som å høyre til og skape likeverd både lokalt og globalt. Vi spør kva som blir sett som høvelege leikemateriale og korleis syn på høvelege leikemateriale blir legitimert. Vi bruker fokusgruppeintervju med utgangspunkt i foto av militære artefakter (foto-elicitation) for å få fram motsetningsfulle syn på kva som er høvelege leikemateriale representert med stemmer frå norske og kinesiske masterstudentar og forskarar, i dialog med bilete frå desse klasseromma. Vi byggjer på Ødegaard og Krüger si sosialepistemologiske tilnærming, der det fysiske og curriculære rommet blir sett som vilkår for barns deltaking i eiga og andre si danning. Foreløpige funn indikerer motsette syn hos deltakarane. Militære artefakt blir i eit perspektiv sett som symbol på krig og aggresjon, medan det i eit anna perspektiv blir sett som symbol på nasjonal stoltheit og bygging av nasjonal identitet. Ein annan forskjell er syn på om barn skal eller ikkje skal eksponerast for militær verksemd. Slike motsette syn utfordrar både syn på militære artefakter og syn på barn. Dei kan gi innspel til kva artefakter ein vil gjere tilgjengelege for å skape berekraftige praksisar for barn i barnehagen.

Nøkkelord: militære artefakt, høveleg leikemateriale, kulturell berekraft, foto-elicitation

